

Кирило КУРАШКЕВИЧ

Вдогін за весною

Поетичні роздуми

Київ
«Азимут-Україна»
2003

УДК 821.161.1(477)-1
ББК 84.4УКР (5)
К 93

Автор висловлює ширу подяку
вельмишановному пану Г.М. РОМАНЮКУ –
голові Подільської у м. Києві райдержадміністрації
за фінансову підтримку видання

Курашкевич К.В.
К 93 Вдогін за весною. Поетичні роздуми. – К.:
«Азимут-Україна». – 2003. – 400 с.
ISBN 966-96199-9-9

Пропонована увазі читача збірка поезій відомого українського поета і прозаїка Кирила Курашкевича «Вдогін за весною» складена з восьми тематичних розділів: вірші-роздуми, любовна лірика, пісні відомих композиторів на вірші поета, короткі вірші-есе, а також весенні вірші, адже автор – полковник, учасник бойових дій, учасник оборони Києва, він пройшов всю війну з першого до останнього дня.

В них вмістився цілий світ образного мислення поета, його розуміння сенсу життя в найсуттєвіших проявах: мати, дитина, хліб. А над усім отим – любов... Любов до України, природи, простих людей, жінки...

Розрахована на широке коло читачів.

ББК 84.4УКР (5)

ISBN 966-96199-9-9

© Курашкевич К.В., 2003
© Худ. оформлення
«Азимут-Україна», 2003

Слово до читача

Шановний читачу!
Якщо Вам зовсім не-
знайоме ім'я українського поета і
прозаїка Кирила Ку-
рашкевича, то, ма-
буть, Ви ніколи й не
жили в Україні, не на-
вчались в українській
школі і не чули ук-
раїнських пісень.

Навіть дитина зі шкільної програми
пам'ятає «Баладу про безсмертя» Кирила Ку-
рашкевича, хоч один раз чула пісні Р. Скалець-
кого, Я. Пятигорського, В. Дремлюги,
В. Костенка, Т. Папаїки та інших компози-
торів на слова поета. Принагідно згадати, що
читачі і критики полюбляють його поетичні
твори. Про це пишуть газети і журнали.

До творчої манери поета слід віднести те,
що він тяжіє до стислого слова у викладі
своїх вражень і переживань. Слово у нього
ємке, образне, він не мислить собі бага-
тослів'ям, не смакує реченням. Подих вітру
чи сонячний промінь перевтілюються у нього
в короткі рядки, але створюють ємкий образ,
який пробуджує в душі чисті і ясні почуття.

Його поезіям притаманні рухлива чут-
ливість і баладний рокіт, хоч би про що він

писав: чи то про квітку, чи про хліб насущий, чи про батьківську хату, чи про коня – все це несе у собі тепло серця і чесність, як від ранішньої роси. Тонка й пронизлива ліричність його віршів мимоволі перетворює їх на пісні. Для композиторів його поезій – цілий скарб, який без сумніву чекає на свого вибагливого маестро.

Якщо говорити про характер і прикмети Курашкевичового письма, то воно несе і в собі і собою палку відвагу, глибину справедливості і людську гідність. Він прагне в міру своїх сил служити народові, утвержувати ідеали честі, порядності, справедливості, краси. Потом гнівно протестує проти жорстокості світу, висміює марнословство, пожадливість.

Але його поезії не носять повчальний тон, це скоріше духовний роздум:

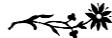
Можна гілку зламати
Й промінь світлий в вікні,
Можна біль їм завдати
Наяву і вві сні.
Але потім...
Буде пізно
В свої глянути вічі,
Бо твоя вже зотліє пісня
На останній твоїй же свічці.

Бажаємо кожному читачеві знайти в поезіях Кирила Курашкевича свої завітні ноти й барви.

Колообіг Думок

Надія, віра і любов
Плетуть свої нам перевесла.
І молодіємо ми знов,
І біжимо за веснами...

ЗЕМЛЕ МОЯ, УКРАЇНО!

I

Про що ти задумалась, моя Україно,
Які тебе мучать печалі?
Не все ще пропало,
Не все ще замулено,
Не всі ще подолані далі.
Бо віра у серці клекоче
І силу дає нам у поміч,
З тобою ми зробимо все,
Що ти хочеш.
Моя Україна піснями клекоче!

II

Тебе вішали і топтали,
Тебе ночами забирали,
Пансько-польщили і туреччили,
І везли тебе до Німеччини.
Йшли до хліба твого і сала,
І було тебе всім замало.
Тобі в груди стріляли і в спину,
Не розстріляна, Україно!
І не вбити тебе, не здолати,

6

Свої крила над світом звела ти.
Твоя слава по світу лине,
Світла доле моя, Україно!

III

Небо твоє і земля
Цвіту вишневого злива,
Світла доле моя,
Рідна моя, Україно!
Пісню про тебе співаю,
Лине вона над світом,
Рідна моя, Україно,
Надія моя ти світла.
Тільки одне я молю -
Вічно живи ти зі мною.
Щиро тебе я люблю,
Світла моя ти доле.
В безсмертя твоє я вірю,
В безсмертя твоїх доріг,
Без тебе було б нам гірко,
Без тебе я б в горі згорів.
Небо твоє і земля,
Цвіту вишневого злива.
Світла доля моя,
Рідна моя, Україно!

7

IV

Ти - серце мое,
Що б'ється і ніч, і день.
Ти - совість моя,
Що стоїть на чатах пісень.
Ти - мрія моя,
Сколисана ранками синіми.
Ти - колиска моя,
На хвилях степу полинового.
Ти - світло незгаслих моїх пісень,
Моїх батьків і онуків.
Перед тобою падаю ниць
І цілую твої натруджені руки,
Земле моя,
Рідна моя, Україно!

V

Затямив. Як же добре знаю
Ціну хвилині і добі...
Все, що здобув,
Усе, що маю,
Віддам до крихти я тобі:
Високу мрію,
Ніжну пісню,
Жарінь душі і вірність слів.

Без тебе жити було б тісно,
Без тебе я б осиротів.
Нехай же струменить година,
У вічних клопотах сія.
Я твій навіки, Україно!
І ти навіки теж моя!

ПОКЛАДИ СВОЮ ТЕПЛУ ДОЛОНИЮ

Поклади свою теплу долоню
До моїх засніжених скронь,
І послухай тривогу мою
За цей світ,
Що шалено летить у прірву,
За травинку пожухлу в долині,
За пісню зранену на стежці,
За посивілі обеліски,
Що сумно зоряТЬ у наші обличчя...

КОЛООБІГ ДУМОК

I

Світ повен радощів і болі,
Оглянутись бракує часу.
І ніби всього вже доволі,
І небо, і земля в окрасі.
Та щось озветься у душі
І понесе на бистрих крилах.
І зашумлять осінні комиші,
І нагадають чорні зливи.
І засумує кущ-бадилля,
Сховає смуток в рукави.
Бо їх не радує холодна хвиля
І оклик сивої сови.

II

Цвітуть жита в розлогім полі,
Сади шумлять вишневим цвітом.
Веселка сяє світлим кольором,
А за горами виглядає літо,
Що хоче їх благословити
І на землі створити рай,
Щоб не голодним був, а ситим,
Зимою виболений край.

Щоб все було, як по абетці,
Не хмурились у смутку дні,
А на святковім нашім деці
Пісні вмостились голосні.

III

Весною вимощена кладка
Нам руку сміло подає.
А поруч квітне цвітом грядка,
Тепло пророчить нам своє.
Все спішимо, усім бракує часу,
Співають сині береги,
І птиць вичікують із галасом,
Щоби забрали їх гріхи.
А поруч гнізд високі палаці
На річку дивляться згори.
Створили їх на радість людям,
Щоб не хмаривсь будень.

IV

Вінком лягли стежки-дороги
Скупі і щирі. Розгадай
Загадки іхні і тривоги
В холодний січень й теплий май.
Щоб ми лиш правдою з'єднались,

Не злилося над нами небо.
Щоб слава з чесністю квітчались,
І їхньою порадою не гребували,
Щоб наше в клопотах життя
Задумане творило до пуття.

V

Щоб наші гени не старіли
І не губили з нами злети,
Щоб ми разом на білім світі
Любили слухати поетів.
Щоб зорі мріяли по ночах,
Пророчили святу нам істину,
І радість сяяла в очах,
І жити нам було б не тісно.
Як писано у рефератах,
У древніх мислях,
Щоб хлібом не біdnila хата,
Громи щоб болями не висли.

VI

Бува похвалимо, бува осудим
І руку подаєм забавно.
Іogrіхи усі забудемо,
Котрі нас муляли недавно.

А дні летять стрімкі, не хмурі,
Котрим ми підкладаєм плечі,
Їх не лякає грім і курява,
Й чужі незрозумілі речі.
Своїм відкриєм вікна й двері,
Бо їм не буде перетину.
А поруч гнізда на деревах
Їм домалюють ясну днину.
І це твориться не ув сні,
А в наші променисті дні.

VII

Кому гіркі, кому солодкі
Лягають зморені дороги,
Кому копійки, кому сотки -
У кожного свої тривоги.
Вони веслюють неугавно,
Де їх чекають береги,
Зимою кільчаться недавньою,
То літом пахнуть залюбки.
Сміється місяць ізгори,
У гніздах тішаться лелеки,
Вони вернулися здалеку,
Дороги залишилися забуті,
Веселі весни й зими люти.

VIII

А нас чекали впереді
Зелене поле і гаї,
І тихі ночі, й теплі дні.
Вони сміялися тобі й мені,
Бо не чужі, вони свої.
Заграє колосом пшениця,
І жайвори запіють в небі,
І мрія в серці заіскриться,
Притулиться теплом до тебе.
Все буде так, як ворожила
Нам двом ворожка навесні.
І буде міць, любов і сила,
І день промчиться на коні.
Ворожка правду говорила.

IX

Не викреслити й не забути,
Хоча сліди і замело.
Пройшли морози, зима лютая,
Сховалось полинове зло.
А мрії зорята з високості,
А на столі свята хлібина,
Гостей чекаємо у гості,
Прославим рідну Україну!

Бо є надія, злет і кроки,
Поборимо усі турботи,
Щоб нас не мучили клопоти.
У поміч пісня не чужа - своя,
Вона і сонце, і зоря.

X

Весна гаї озеленила,
Людей на рать благословила,
Дороги застелила килимами,
І все проснулось, ожило,
Щоб щастям райлось життя,
Щоб все було в нас до пуття,
Щоб нас вітали у світах,
До сонця юрмився нам шлях
Здолали ми нелегкий шлях
І не схитнулися в боях,
Вернули радість до домівки.
Це правда, це не оговірки.

ВДОГІН ЗА МРІЯМИ

Триптих

I

Ми біжимо у літо,
У яблуневі мрії,
А небо синім світом
Вистелює надії.
А нам так забагато
Ще хочеться пізнати.
Несе нас птах крилатий
Через стрімкі загати.

II

Вітер грає пелюстками,
Кида в річку цвіт вишень.
Припада до хвиль вустами:
«Не тікай, - кричить, - лишень
Дай мені своєї втіхи.
Я втомився од доріг».
І божився цілий вечір,
Що для неї цвіт зберіг.

III

Десь там за перелазом
У вікнах блисне світ,
І нагада одразу
Далечінь юних літ:
Подвір'я,
Грушу, ранок
І мати на порозі.
А серце затріпоче пташиною
В тривозі.

ПОЕТОВИЙ БІЛЬ

Не кидайте на тротуари квіти -
Вони не винні.
Завішо їм така покара?
Біжать, сміються обіч діти,
Одягнуті в суконьки гарні.
А квіти в'януть на очах прохожих.
Боюсь, щоб діти не були на них похожі.
Зелене пагіння вербового світу
Все тягнеться в небо,
Щоб вплестись в ясну золотінь...
А грім пророкує їм всохнути в маї

I вітер осушить зелену барвінь.
Навіщо карати безгрішне пагіння,
Кидати ув очі сполохану тінь.

A СОНЦЕ ЗНОВ ЗАСЯЯЛО

А сонце знов засяяло,
Всміхнулось у вікні.
І болі всі забрало,
Вернулися пісні.
Оті, що в небо линули
За Тараса й Богдана.
Вони живі, не згинули,
Навіки Богом дані.

КВАДРАТ ВІКНА

Квадрат вікна, квадрат дороги,
Квадрат життя,
Квадрат тривоги.
В квадрат небес летять лелеки,
Квітчають крилами
Квадрат далекий.

Квадрат вікна зафіолетив,
І я за ним уже у леті.
Квадрат позаду, –
Неба коло, –
Зависочів над головою,
Нелегко взяти мені соло.

Хоча б рядок тут був зі мною,
Рядок поезії... З-за хмари –
Змузичило смичками сонце.
І вітер римами ударив,
І захиталося віконце
Квадратом синьо-синьо-білим.
А чорнобривці задубілі –
З грядок услід мені кричали:
– Ой, нам без пісні дуже гірко,
Ми без поезії помремо!
І чорні соняхи з-за гірки:
– Вертай скоріше – ждемо-ждемо!
Квадрат вікна, квадрат дороги,
Квадрат життя,
Квадрат тривоги.
В квадрат небес летять лелеки,
Квітчають крилами
Квадрат далекий.

* * *

В душі відлигою повіяло,
І мрії засвітились зорями,
І повели нас сміло
Крутими горами.
І ми, обвінчані піснями,
Не знаючи утоми,
Завітною спішили стежкою
До свого дому.

НА КРУТИМ ПОВОРОТІ

На крутім повороті
Вечір впав в бур'яни,
Не ступивши і кроку,
Зажурились тини.
Не в подобі їм темінь
І лахміття пожовкле,
І ні звуку, ні лементу,
Все навколо замовкло.
Їм хотілось стрічати
Тут весільні пісні,
Як співали дівчата
В сяйну рань навесні.

У ЛІСІ ДИКІМ

У лісі дикім гіркий гомін,
Старі вовтузились дуби,
Чи то від болю, чи від грому,
Чи від Чорнобиля-біди.

Усе навколо клекотіло,
І чорні хмари тисли груди.
Біда котилася світом білим,
Кричали, бігли кудись люди.

А птиці в гнізда поховались
Від переляку і вогню.
Все це Чорнобилем назвалось,
Ішо не давало жити дню.

* * *

Грудень кида грудки,
Холодні і непрошенні,
Хмурються в журі ставки
В його оточенні.
Десь заховалась теплінь,
Хмурються гірко стежки.
Окіл морозна тінь
Злякано дише.

* * *

А копанка, теплом зігріта,
Все бавилась з ряскою.
Раділа, що вернулось літо,
Качки потопали юрбою.
А верби зорили услід
І усміхались гнізда.
Приносив радість білий світ,
В якому жити було не тісно.

БЕЗКРИЛІЙ ПТАХ

Безкрилий птах упав з гнізда
І молиться до неба:
Звідкіль завідала біда,
І що від нього треба?
Злетіть йому бракує сил,
Рідня десь заблудила.
А літо зорями святкує,
Ясному небу салютує.

МИ ПИШЕМ ЗАПОВІТИ

У кожен день ми впишем заповіт
Своїми діями й словами.
І силу нам дарує світ
З дорогами й стежками.
Услід всміхаються зірки,
Пророчать нові нам роки.

* * *

Гірке в житті перетерпіли
Берези сиві і старі дуби.
А поруч вишні гомоніли:
І їхню долю час убив,
Холодні зими із вітрами
І блискавиці в лихе літо
Їх зраниці разом з стежками,
Не дали долі молодіти.

САДИ КВІТУЮТЬ

Сади квітують навколо,
Стежки співають, небо сяє,
Злітають птиці перевалками
До свого раю.
Вони у снах його чекали,
В лихі морози
Таким веселим малювали
У теплих грозах.

ЗАСМУТИЛА ГАЇ ТИША

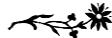
Засмутила гаї тиша,
Ніч пливе з журбою,
Поруч зажурилась вишня,
Гомонить з вербою:
Були зими,
Були весни
В солов'їнім цвіті.
Тиша в'яже перевесла,
Забирає літо.

ТАК ШВИДКО ЛІТО ПРОМИНУЛО

Так швидко літо проминуло,
І зажурилися гаї.
Немов його уже не було,
Тільки лишилися жалі.
А сум пливе на крилах вітру,
Осінні топчуться стежки.
І заглядає горобина в вікна
Так любо-залюбки.

* * *

В позолочених садах
Зажурилась пісня.
Слід лишає на стежках,
Котрим було тісно.
Зашепочту ще гаї
У зелених шатах,
Бджіл повернуться рої
По своїх палатах.

ЧУЕШ, ВІТРЕ?

Чуєш, віtre
Зеленорунний?
Принеси мені усміх,
Принеси мені пісню
Од білої калини.
Чуеш, віtre
Сивочубий?
Принеси мені звістку,
Поцілунок гарячий
Од калини червоної.
А за вікнами ні стежок, ні доріг.
Навпрошки через кладку пробіг
До моjого порога віter.
Не застав мене віter дома
Й залишив на причілку
Усміх її, пісню її,
Поцілунок гарячий,
Що ятрились в пучечках калини.
Віtre, віtre
Зеленорунний!

ПОГАСЛО СВІТЛО

Погасло світло,
Тіні щезли.
А може, їх і не було?
Віtri на плечах хмари везли
Комусь на щастя,
Комусь на зло.

* * *

Схитнеться стежка під ногами
Ta нагадає фірту і поріг,
Твоє дитинство у злиденнім раї,
Років далеких перебіг.
I роси сині, й тихі ночі,
I материнські ніжні очі.

* * *

Навстіж двері,
Заходьте в хату,
Надворі мрево
I капа дощ.
Всміхнулись гости
За теплу ласку,
Підняли тости
За святу Паску.

БАБИНА КАЗКА

Бабина казка наснилась,
Цвітом веселим долиною линула.
Небо у зорях іскрилось,
Річка сховалась за тином.
Потім кували зозулі,
Зичили свіtlі далі,
Потім дзвеніли кулі,
Потім гірки печалі.
Бабина казка наснилась,
Серце у грудях забилось...

КОЛИСАЛА ОСІНЬ ТЕРЕН

Колисала осінь терен,
З вітром гомоніла,
Заскрипіли в гніздах двері,
Дні з весною бігли.
Відлітають птиці в вирій,
Сум пливе з човнами.
А вони іще не вірили -
Осінь йшла з дощами.

ЖУРБА

А море сумує і плаче,
Спокою дощі не дають,
Не світяться вікна на дачах,
У гості човни не пливуть.
Схovalisя зорі у небі,
Втікла, заховалась блакить,
Вітри його душу тереблять,
Як смуток оцей пережить.

ПОКІЛЬ

Море сине і солоне
На крилах хвилі понесло,
Їх вітер жалісливо гонить,
Покіль не зломиться весло.
Покіль ще забаривсь світанок,
Покіль ще сила у руках,
А вигулькне з-за хмари ранок,
Приайдеться знов тікати під дах.

ОСІННІЙ ТРИПТИХ

Калина

Небо кричить. Над вербами туман,
Лелеки винувато зорять.
Гай бронзовіє, мов од ран,
Дощі вже третій день моросять,
Калина зажурилась у мовчанні,
І не воркують більше голуби.
Примчалась осінь дуже рано
З даліких снігових долин.
І щезли птиці і стежки співучі,
Змарніло небо, як марніють люди.
Услід лелекам дивиться із кручині
Калина й шепоче: «Що ж зі мною
буде?»

Стерня

Прозорооке небо захмаріло,
Стерня, як щітка, колеться, – болить.
Сховалось сонце – відігріло,
І птиця десь в стодолі спить.
А день як день – сам по собі,
Блукає по згорнілих гонах.
А вітер грає тужно на трубі,
Тривогу людям дзвонить.

Дорога

Дороги, як люди, –
в думках і пожежах,
Дорогам спочину немає й вночі.
Дороги, як люди, міняють одежду,
Над ними кружляють синиці й сичі.
Батожать вогні їх й колеса ядучі,
І хрестять без жалю їх злі язики.
Дороги, як люди, –
в них думи болючі,
Бо різні бувають у них візники.

ПЛИВЛИ ЧОВНИ...

Пливли човни.
А може, то примарилось?
На хвилях мрії гомоніли,
Неслись на крилах білих
Вдогін невтрачені надії,
Сколихані у довгім сні.
Човни пливли із вирію
В зимові дні.

БЕРЕГОМ

Берегом, берегом,
Над дніпровськими схилами
Юрмилисъ верби в зелених килимах,
Лопотіли чайки білими крилами.
Цілувався світанок з птахами лунко,
Летіли бджоли за медом-трунком.
А хвилі зорили в синє небо,
Замрійний смуток душу теребив.

I ЗНОВУ РАНOK РОЗЦВІТАЄ...

І знову ранок розцвітає
В розквітлих рушниках весни.
Сади він сонцем обгортав,
Летить до нас із далини.
Летить, озорений у мріях,
Оспіваний в піснях,
І дзвонить голубими ринвами
З теплом-надіями...

А НАДІ МНОЮ ЗОРІ...

А наді мною зорі
Згоряють в осіннім небі,
А наді мною місяць
Скородить Чумацький Шлях.

Його обминає супутник
І мчить по незвіданих трасах,
Протоптую я дороги,
Дороги мої нелегкі.

Але я несу свою ношу,
Бо хто ж її буде нести?
І стати і впасті не хочу,
Хто буде нести мою ношу?

Не смійтесь, дивіться: я йду,
Іду я на щастя, а може, і на біду...

* * *

День спішить назустріч ночі,
Зупинивсь біля воріт.
Відпочити конче хоче,
Ув очах не меркне світ.
Ніч візьме його в обійми
І за пазуху схова.
Він бровами вдячно війне,
Заколошиться трава.

* * *

Пусті акорди, вереск барабанів
Ятрили в серці давній біль,
Нагадували зойки кранів,
З котрих іржава вилась сіль.
Хотілось музики блакитної,
Тієї, що лоскоче вечори.
Її було ніде не видно.
Пташки дивились ізгори.

МОНОЛОГ ОЧЕЙ

Нам судилося бачити все на землі:
І радість, і горе,
Й підлоти.
В одних ми сонцями світимся,
А в інших тліємо гнотиками.
Якби ми вміли говорити,
Ми б розказали все бачене,
Все сховане під замками:
Як досі ночами вдови плачуть,
Як калік вивозять з хати,
Як знову чорні потвори
Гасають на смертодромах,
Як хижі дредноути пливуть морем,
Як за товстими лядами
Ріжуть планету без втоми.
Бачене!
Якби ми вміли говорити,
Ми б розказали всю правду,
Щоб люди не вірили зінницям
улесливим,
А тільки здоровались з очима
чесними.
Якби!

* * *

Роки-кроки, дні і ночі
Стелять стежку навпаки,
І пусте лише торочать,
І ведуть нас навсліпки.
Кричимо, ждемо підмоги,
Вітер свище з висоти,
І підкошуються ноги...
Де ж ті мрійні береги?

* * *

Бджоли жалібно гудуть,
Спать вітри їм не дають,
Їм ж бо завтра знову в путь,
Квітники шукати.
А громи нестерпно б'ють
Залізними шатами.

* * *

Учора клен був ще зеленим
І був веселим, залюбки
Він усміхався все до мене
І ми раділи вкупі з ним.
Сьогодні листя пожовтіло,
І бліді пасма на лиці,
І світ йому вже був немилим,
Котились сліози-камінці.

* * *

- Браво, - гулко кричали в залі.
Оплесків море.
А в неї на серці печалі
В обнімку з горем.
Вийшла і ще раз запіла
В громі овацій.
Болі вервечками бігли:
Чого він не стрів на станції?

* * *

Ворожка кидає карти,
На серці у неї біль,
Множиться нитками покара,
Сипле пучками сіль.
Сказати бракує сили,
Збрехати - не може,
Тривоги дзвонами били:
«Врятуй іх, Боже».

* * *

Ранок тішиться в тумані,
Прохолода до вподоби,
Його день до себе манить,
Він по-своєму все робить.
Кличе в поле, на луги,
Де кипить робота,
Не стихає навкруги,
І не раз, і всоте.

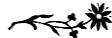
ЧЕКАЄ МЕНЕ РІДНА ХАТА

Чекає мене рідна хата,
Кленовий чекає поріг.
За вікнами пахощі м'яти
І срібного місяця ріг.

І ті чорнобривці, що мати
З подолку саджала на вріст.
Без них мені світу замало,
Бо тут я родився і ріс.

Бо тут моя пісня і слово,
Калина у лузі горить.
І пахнуть сади тут медово.
То як же без них мені жити?

Допокіль земля в круговерті,
Допокіль в очах моїх світ,
Не буде із ними нам смерті,
Не сотні, а тисячі літ...

* * *

Достаток юрмився у хаті,
І на столі є хліб і сіль.
Чого ж усмішок ми не бачили,
І не дає спокою біль?
Ходила в хаті чорна сварка,
І вікнам дихать не давала,
І пес не лащився, а гавкав,
І світла всім було замало.

ХРЕЩАТИК

І знову стрічаю Хрешчатик,
І вікна усмішкою грають,
Тут рідної мови початок,
Шевченкову пісню співають.

Каштанові шепчуться гілля,
І Київ купається в славі,
Однині навіки ми вільні,
Бо нас не тяжить двоголовий.

* * *

Що нам, поле, ти пророчиш
Влітку і зимою?
Забери тужливі ночі
З непокоєм.
Одаруй нас новим роком
Без лихого грому.
Покіль поруч ти, допоки
Ми щасливі в домі.

ЦВІТУТЬ САДИ

Цвітуть сади. Дніпро тече, виблискує,
І зорі в небі ясно сяють.
А серця біль його все тисне,
Що він не бачить цього раю.

Про котрий мріяв за Уралом,
В чужім холоднім Петербурзі.
О! Як він мріяв там немало.
Ночами з друзями.

Дніпро шумить
І пісня лине із Канева по Україні.
То дума Тараса струмить,
Через важкі загати лине.

* * *

От якби поміняти сиві стежки
На весен-літа.
От якби
Усміхнулась сосна
З кленами замрійними.
А на околиці холоділа зима
Стежками білими.

СВЯТИ КАРПАТИ

Карпати, святі Карпати
З ялиною і сосною,
Із зеленими буками
Й тополями над рікою.

Тихо вони розкинулись
Від річки до неба.
Думи важкі їх тереблять,
Колошкати їх не треба.

Вони небо обняли на білім світі,
Посміхались їм давно сиві століття.
За що ж ми їх порубали?
Зелене плаче їхнє віття.

42

* * *

Сум за перелісками,
Загати річку ділять
Залізними веретенами
Під окрики смілі.
А хвилі мовчки зоряТЬ:
Бракує їм сили,
Залізні потвори не зборяТЬ,
Що люди їх наносили.

* * *

Біжать стежки на вигін,
Щоби зустріть дорогу,
Ніхто у цім не винен,
У них свої корогви.

Захмарилося літо,
Морські зелені далі.
Біжать вони у світле
Втопить свої печалі.

Бо полини прогірклі
Печутъ задовгі роки.
Стежкам хоч раз повірте
За болі, за мороки.

43

* * *

А це мені насnilось вчора.
Таке було, було, було...
Навколо сад з гілками голими
І снігом стежку замело.
Чого зима, чого морози?
Хотілось щедрого тепла.
Щоб загриміли в небі грози,
Щоб на землі не було зла.
Таке бува: не все, що хочеш,
В житті і в сні, і наяву.
Зима всю ніч мене морочила,
А я ж у літо все біжу...

* * *

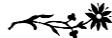
Бігли коні до річки,
Щоб напитись води,
Вслід дивилася порічка
І кричала: - Куди?
Там води вже немає,
А одна каламуть,
І немає там раю,
І джерела не б'ють.

* * *

І буде так і не іначе,
Воно на ліпше не піде.
Воно твое, тобі означене,
Від нього не сковаєшся ніде.
І буде сніг, і буде вітер,
І заспівають солов'ї.
Нехай тобі не схібить віра.
Запам'ятай слова мої.

ДАРУНОК МАТЕРІ

Якби зібрать всіх весен квіти
І щедро принести до хати,
Скільки було би втіхи
У нашої матері.
Ці квіти за теплі очі,
За материні руки,
За недоспани нощі,
Що взяли нас на поруки.

* * *

Не томись, лелеко,
Не літай над хатою.
Шлях тобі далекий
Випадає, брате.

Над ярами, кручами,
Над морями темними
Битись будеш з тучами,
З лісами недремними.

Не лишайся гурту,
Бійся тільки втоми.
Повертайся хутко
До Дніпра, додому.

Під чужими зорями,
Під вітрами дужими
Буде злитись море,
Будуть бити ружжя.

Будуть грози люті,
Сто вітрів ув очі.
І журба і смута
Впадуть серед ночі.

Не лишайся гурту,
Бійся, брате, втоми.
Повертайся скоро
До свого дому.

* * *

По драбинах високих
Кроками твердими
Долаєм висоти
З літами крутими.
І думку лелієм,
Як нам обминути чорне захмар'я,
Щоб торкнутися брів сонця...
А може, разом з лелеками?

* * *

Відчайдушно громи билися
Із чорними хмарами,
Бракувало, мабуть, сили.
Все було замарно.

Хмари шляхи перетяли
Дощами густими.
Громи зникли, повтікали,
Сховались за тинами.

* * *

На впалих лицах яблунь
Застигла тінь журби.
Звідкіль вона взялася
І хто її зробив?

Хто цвіт зірвав вітрами,
Хто спів прогнав з гілок?
На впалих лицах яблунь
Гримів, висів ціпок.

НЕПІЗНАНИЙ СВІТ

В непізнанім світі
Безліч запізнілих теорем,
Котрі диктують нам вічність.

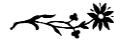
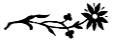
Як нам розгадати їх суть,
Щоб врятувати Всесвіт,
Непізнаний світ?

Загадки вічності
Тривожать століття уми,
Розгадуючи сповіді літ!

* * *

Між подолками верб,
Між рясковою двох копанок
Тиха рань забриніла
На долонях джерел.

Птиця радо злетіла,
Пісню в вись понесла
І принесла в дарунок
День білий.

БЕЗ ДОКОРІВ

Без докору, без слів,
Без жартів
Упав метелик у полин.

І день його зустрів недовгий.
Як мало в нього було див!
Одна доба, це небагато.

Стеблина зорила услід,
Він не повернеться до неї знову
У недовірливий цей світ.

ГОЛОСИЛА ОСІНЬ

Голосила гола осінь.
Між стежками
Посіяла жовту тінь.
А деревам було досить.

Хто забрав їх озарінь?
Вітер мучив їх слізами,
Птахів дикий переліт.
Бігла осінь в жовтий світ.

МИ ЩЕ ЖИВІ

Ми ще живі,
Ми ще не вмерли,
Дороги в сяєво ведуть.
І думи наші не померли,
Фонтанами у грудях б'ють.
Щоб пам'ятали - не дрімали,
До сонця линули щоднини.
Бо ми живі
Квітчаєм днину,
Живі, покіль є Україна!

* * *

Цвіте на долині кущик акації,
Вітає листочками небо.
А я спішу із станції,
Хатинко моя, до тебе.

Зацвів на долині кущик акації,
Цвіт простяга до неба,
Якої ще треба нам апеляції,
Щоб світом отим не гребувати?

З НЕЗАБУТОГО

По дорозі кованій,
Дзвінкими підковами
Мчалися загони.
Мчались серед ночі
І долали гони.
Вітер їм дорогу кулями торочив.
А як сонце випливло,
Усміхнулись гони,
Важке горе зборено
Смілими загонами.

* * *

Досі йдуть солдати
Із фронтів додому,
До Дніпра, до хати
Топчуть втому...
Їх батьки чекають,
Виглядають діти.
Не стихають кроки
І зимою й літом...
В них позаду вирви,
Часу глибочінь.
Йдуть вони із миром,
В сяйві поколінь.

* * *

Поміж турботами див
Ранок тривожно блудив.
Шукав порятунку в прохожих:
Може?..
А ті заклопотані бігли,
Гладив їм лице вітер,
Хмари сунули вігласами,
Ранком зневірені.

* * *

А сходинки, як схибинки,
Бува спотикаємось.
Та не винні ті сходинки,
А ми на них лаємось.

То не наші мрії
Підкидають вчинки,
То прийшли злодії
Вкупі з лиходіями.

ПЕРЕВЕЛОСЯ

Перевелося, не збулося,
Омріяне сховалось в бур'янах,
А вслід надія бігла гаєм
І несла тисячу порад.

А може, може, ще не пізно
Гіркі сполоти бур'яни,
Та заблудилася десь пісня.
А мо', схovalась за тини?

* * *

В цупких перевеслах нажиті роки,
Їм тісно ночами буває.
Бо мучать нелегкі стежки,
Що юрмляться в сивому раї.

І ждуть не діждуться весни,
Надія сколисує віття.
Тривожні вертаються сни
Зимою і літом.

* * *

В обіймах mrій біжимо у вічність.
Ми разом звідти, з дня народження,
Із невідомих потаємних паралелей,
Висвітлених зоряними теоремами.

На коромислах райдуг вичитуємо,
У Сонця, Місяця запитуємо
Сьогоднішнє і завтрашнє,
Обвінчане рушниками гріхів.

* * *

Толочили вітри небо
Хмарами плаکучими,
Не було у цім потреби,
Його інше мучило.
Ген веселка над лугами
Бліснула намистом.
І не тішилася хмарами,
Що над нею виснули.
Зажурилися ставки,
Били близкавиці,
Грім побив чужі горшки,
Вітер бігав, злився.

* * *

Вела стежка до млина,
Рукою подати,
В світі ліпшої нема
Мені простувати.
Обіч верби над водою
Похилилися,
Чайки вдарили крильми,
Вдалъ повилися.
Поруч квіти розцвіли,
Ми давно тут не були.

* * *

Скупий завжди щось губить,
І старця обійде,
І сам себе не любить,
І щастя не знайде.
Із хрестиком на шиї
Не відає хреста.
Гріхи свої не зміє -
Це істина проста.

НЕ ТРЕБА ВІДРІКАТИСЯ

Не треба відрікатися
Від хати і стежок,
Від рідного порога,
Від бабиних казок,
Що юрмились в колисці
І кликали в політ,
І маминим намистом
Тобі відкрили світ.

MATERI

Які ж у тебе шкарубкі долоні
І зморшками покрилося лице,
Журбою запорошилися скроні,
І біль тяжкий твої думки пече.
О! Скільки ти ночей недосипала,
Схилляючись над нами до зорі,
А потім мовчки слізози витирала,
Коли ми виrushали в даль доріг.
Пройшли ми шквал боїв несамовитий,
І сяє образ твій в моїй судьбі.
Хотів би я зібрать всіх весен квіти
Й дорогу щедро вистелить тобі.

* * *

Не вспів сказати й слова:
- Куди ви, солов'ї?
Ваші пісні і мова -
Порадники мої.
З весною вкупі здружені,
У цвіті черешень,
Важкі вітри подужаєм,
Щоб не жутився день.

* * *

Пошепки шепчем забуті молитви,
Забуті вертаєм літа молоді,
А в серці болі ночами тикають,
Муха стирчить на стіні.
Їй не злетіти із стелі,
Чіпко трима павутиння.
В миснику на тарелях
Півники дивляться сиві.

* * *

Кида хтось прокльони
Направо й наліво,
Проклина прогони,
Важкі, нещасливі.
Не снятися зірниці,
Руками розводить,
Полин йому сниться,
Життя колобродить.

* * *

Винуваті шукають винних,
Гріхів своїх не відмоляють,
А ховаються за чужими тинами
З гіркою долею.

Та винуватим не сховатися
Від гріхів, що поруч,
До брехні не вдаватися,
Що душі корчить.

* * *

Задиміло, завихрілось,
Поховались голуби,
Поморозилися вікна,
Зажурилися дуби.

Ще не раз насниться літо
І замрійні береги,
Світе любий, світе милий,
Ти зимі за все прости!

ЗАЖУРИЛИСЬ КЛЕНИ

Зажурились клени,
Заглядає осінь.
Заспівайте пісню,
Я прошу – для мене.
Усміхнулися клени,
Жарти не до речі,
Вже збирає літо
Свої речі.

* * *

Хочеться більшого більше,
Мало того, що є.
Річка з роками міліє
І джерело не так б'є.

Хочеться більшого більше,
Не озиратись назад,
Дихать вільніше,
Щоб розцвітав наш сад.

ЦВІТУТЬ СНІГИ

Цвітуть за річкою сніги,
Морози б'ють в долоні,
Всміхнувся вітер з-за гори,
Летять зірки на конях.

Їм до вподоби синій сніг
Із рушниками білими,
А вітер стежку перебіг
Настирливо і сміло.

* * *

Зашуміли хвилі,
Плещуть у долоні.
На зелен-долині
Весна на припоні.
Грає птах у дуду,
Місяць лічить зорі.
Зустріч з нею буде,
Зустрічайте, люди.

НАСНИЛОСЬ ПОЛИНОВЕ ПОЛЕ

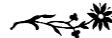
Наснилось полинове поле
І крики жайвора обіч,
І збурений лунає голос,
Щоб скинули тягар із пліч,

Котрий полонить нашу пісню,
Заморські обіцяє калачі.
Стає щодня нам жити прісно,
З кутків доносяться плачі.

* * *

Не ламайте гілок черешні,
Не лякайте у гніздах птах,
Поважайте стежки тутешні,
Що ведуть вас під рідний дах.

Там залишилась ваша колиска
Й материнський далекий спів,
Що хилився до неї низько,
Й нас любов'ю своєю грів.

МОВЧИТЬ ГОДИННИК

Мовчить годинник на стіні,
А час за вітрами страждає.
Мовчить годинник довгі дні,
Він їх не підганяє.

У неспокої дивний світ,
Життя кипить навколо.
Із ним спішив багато літ
Важкими колами.

* * *

Тупотіли коні
Важкими копитами,
Далекими гонами
Обіч цвіло жито.

Сонце віщувало
Зустріч в рідній хаті,
Часу бракувало
Вершникам завзятим.

* * *

Ховалось сонце за горою,
До гнізд тікали птахи,
Тягнули хмари за собою,
Осінні жовті лахи.

Лелеки зорили у небо,
Бо ім було невтімки,
Що завтра вже збиратись треба,
Кидать вербові замки.

ГУСИ КРИЧАЛИ

Гуси кричали,
Пусті причали,
Річку украла,
Люди мовчали.
Хovalи очі
З ранку до ночі.
Пусті причали,
Річку украла.

ЛИСТЯ ПАДАЄ

Листя падає в тихе безсоння,
Не питуючи дозволу в гілок.
Вітер гонить їх на подвір'я
Швидко і сміло.
А коли прокинеться ранок,
На гілках роса скресне.
Заболять їх оголені рани
Осиннім вереском.

* * *

Горобці ховаються під стріхами,
Не дає спокою вітер дикий.
Удогін він кида страхи віхтями
Із страшними криками.
Горобці вичікують світання,
Коли вітер побіжить до річки.
Там його запросить в танок
Молода закохана порічка.

ЗГАДАЛИ..

Згадали, як город копали,
Як бігли в поле колоски збирати,
З крапиви мати борщ варила,
Як скибку хліба бігли позичати.
Забули, може?
Не забуле,
Оте гірке минуле.
Зозулі нам роки накукували,
Щоб ми онукам розказали.

СХОВАВСЬ

День сховавсь за перелазом,
Де повився хміль,
Ночувати будуть разом
Й тамувати біль.
То громи їх толочили
З ранку і до вечора.
Не казали, за що били,
За які ж то речі.

* * *

Я не родивсь іще на світі,
Ще мною марили батьки,
Щоби укупі нам радіти,
До сонця зводити мости.
А потім я прокинувсь вранці
І усміхнувся матері,
А потім я роки ніс в ранці,
Долав важкі форватери.

* * *

Зі загадками-загадками
Пам'ять повертає
І мости, і кладки,
Де мене чекають.
На світанку зорі,
Потім юні стрічі.
Згадкам в серці тісно,
Мучать давні річі.

* * *

Хтось постукав у вікно.
Виглянув - то вечір.
Це було давним-давно,
Слухав його речі.

Звав з собою на долину,
Кликав на побачення,
Де засмучена калина
Рада нас побачити.

* * *

Заблудився місяць у дорозі,
І вітри спокою не дають.
На плечах усілись грози,
Блискавками б'ють.

А йому пора вже відпочити,
Надоїло на розбій ці дивитись.
Нехай будуть бурі,
Рясні дощі нехай.

Під вечір їх поборемо,
Розквітне пишно край.
І побіжать дороги,
Під вікнами стежки.

Не мучатимуть тривоги
І стоптані роки.

* * *

І знов усівся переляк
Без дозволу на плечі,
І вимальовує той знак
Про чорні печі.
Що то було колись, колись
Горіло спечно небо,
І бігли коні в рись.
Скоріш було їм треба.

* * *

...А на березі сині роси
Засяяли, немов свічки,
Їх не тішить майбутня осінь,
Жовтокрилі її стрічки.
За низеньким столом в поета
Спіють в черві ясні рядки.
Скоро їх надрукують в газетах,
В них весняні пролинуть чутки.

* * *

В облозі переплетених думок
Шукаєм стежку, що веде до сонця.
Проходить не один вже строк,
Схovalася вона в чужих віконцях.
А нам без неї вічна темнота,
Немає сонця, глухота.

* * *

На вежах Всесвіту видзвонюють
дзвони,
І душу тривожать чорні дими.
Біди біжать полиновими гонами,
Вслід ненависні гуркочать громи.
Їм простяглися дороги далекі,
Плачуть згорьовані в гніздах лелеки.

* * *

Я забігаю наперед –
Люблю я стежку й сад.
Люблю несполену ще грядку,
І недоспілій виноград.
Вербу зелену
І кленову кладку.
Я забігаю наперед –
Люблю дощів пахучі коси,
Любисток, скупаний вночі,
Люблю багряну тиху осінь,
Коли летять од нас грачі.
Не ганьте –
Це моя печаль,
Стежина,
Кладка,
Сад і карі очі.
Я пісню з ними там почав
В горіхово-зелені ночі.

ЗДРАСТУЙ, ДЕНЬ

Здрастуй, день мій погожий,
Хоробрий і чесний,
Із квіток і нектару,
Із пшениці і жита.
Все життя ми тобою маримо,
Обминаєм горби і лиха.
Ти даруєш нам пам'ять
Дідів і бабусь,
І ласкаву усмішку доріг.
Я до тебе на зустріч біжу,
не боюсь.
Голосніше труби у свій ріг.

* * *

Від самоти посивіли кущі.
Куди сковались птиці?
Печаль-нудьга пече всю ніч,
Затихли голубині річі.
А нині самота, сковансь сміх,
Не світять з неба свічі.

ЗАВИДУЮТЬ НАМ СИВІ МУДРЕЦІ

До мене жили
Архімеди й Птоломеї,
Творці гіпотез і теорем.
До мене жили і липкі пігмеї.
Ну що їм до земних тривожних тем?
А я од перших,
Неспокійних,
Од марень їхніх навколо орбіт,
Я ще од осені буревійної,
Що відкриває нам політ.
До мене жили
Архімеди й Птоломеї,
Творці гіпотез і теорем.
Фантасти жили,
Множили ідеї,
А рід сказав мені:
— Ми вище ще підем!
Вирує світ,
Антеняться дороги,
Завидують нам сиві мудреці.
Спасибі їм за мислі,
За тривоги.
Мій рід трима
Планету у руці!

* * *

Тривожать болями наш світ,
У вічності немає меж,
Далеких і непізнаних доріг,
Трубить їого тривожний ріг.
В його полоні наша доля й пісня,
Пориви наші і страждання,
В його обіймах нам не тісно,
В постійному благанні.

* * *

Засвіти мені вікна, засвіти,
Я не можу жити в пітьмі,
Бо люблю я світлі світи,
Розспівучі, а не німі.

Хтось кида мені вслід:
- Створи ти їх сам,
За вікном не шукай утіх,
Там немало накоїлось драм.

* * *

Купався світанок в срібних росах.
Йому було весело, бо поруч в долині
Річка бавилася на долонях теплих
хвиль.
Раптом задзвеніли слов'ї піснями,
І день побіг стежками до сонця.

* * *

А я лечу
До сонця кожну мить,
Його проміння хочу перелітъ
У кожне серце доброї людини,
А біль забрати. Бо навіщо він?
Нехай сконає в полиновім полі.
А я лечу
До сонця навзdogін.

БДЖОЛНИЙ НЕСПОКІЙ

Бджоли ніжно цілували
жоржиновий цвіт,
Їм було весело і легко.
Обіч гралися невиспущі метелики,
П'яніючи від подиху нектару.
Він їх вабив солодкою тишею,
А бджолам сіяв неспокій...

* * *

Усміхнеться річка хвилями
І розбудить береги.
На долині, на затиллі
Вдарятъ крилами птахи.
В них разом свої турботи,
Як в поспішних рибаків,
Треба братись до роботи,
Вже світанок зазорів.

* * *

На сухій гляці птахи всілись,
Від снаги і спеки їхні серця бились.
У високе небо сил нема злетіти,
Обімліли крила, і сухі, мов віття.
А жорстока спека горне їх до себе,
Не жаліє птахів, не жаліє лебедів.

* * *

У хащах сови ще не спали,
Стелила чорні рядна ніч,
Та горобці вже не злітали,
В калини сум повився з віч.

А жовта мжичка заплітала
Косу в берези на льоту.
То осінь рано наступала,
Гаям даруючи слізозу.

* * *

Хтось зиму хвалив, а хтось літо,
До мене весни йдуть у сні.
Теплом шумить зелене віття
І соловейко у гнізді.
Навколо зелень благовісна,
Заквітчаний співає день.
І на душі стає затісно
Від його радісних пісень.

* * *

Торохтили порожні вози,
Поспішали додому коні,
Дощ не біг – моросив,
Впереді ще задовгі гони.
Візники цигарки запалили,
Ярмаркові їх мутили муки.
Те, що мріяли, не купили,
Не давали спокою спонуки.

* * *

А я біжу у гай весною,
Зустрітись з липою, сосною,
Не обминути і порічку,
Плеснутися водою з річки,
Що омиває гай зелений
І ніжно тулиться до мене.

* * *

В провулках сковалася вулиця,
Втома зморила від злого говору,
До стежки тулилась,
Хоче дістатись до моря,
Пірнути в холодні хвилі,
Забути, що було в ніч,
А потім на сонячних вилах
Втікти із провулків пріч.

РІДНЕ СЛОВО

Ти – частинка моєї совісті,
Ти – краплинка моєї крові,
Ти – зелена земля напровесні,
Роду продовження –

Слово!

ЗЛИВСЯ ВІТЕР

Злився вітер, бив в долоні,
Коси рвав в ожини,
Його вмить спинили коні
Внизу у долині.
Вітер зорив їм ув очі,
Милувався вродою.
Щось на вухо їм торочив,
Ті кивали згодою.

* * *

Плакучі, задимлені дощі
Полиновими полами
Застеляли грядки.
Пручалися кущі.
Їм було невтамки,
Що скоїлося з річкою.
З іржавих рамок
Плили болі потічками.
А дощі обіч плакали наодинці.

ПАМ'ЯТНИК

Пам'яті не ставлять пам'ятників.
А їй би не завадило – найкращий...
Височіють по світу пам'ятники.
А кому? Навіщо? За що?
Пам'ять в серці рядки викарбовує
Не на мить, не на день, а на роки.
Зло і кривду вона спростовує,
Правді шлях відкрива широкий.
Пам'ять і правда завжди неподільні
Так, як день і сонячне сяйво.
Я плекаю у серці правду,
Бережу її, колишу.
Який же пам'ятник
Після себе тобі залишу?

* * *

А скільки переспівано пісень,
Забуто скільки і відспівано?
Немов в бою бійці підкошені,
Лежать роками припорошенні.
А серце засурмить стривожено,
Лежати їм ніяк не можна вже.
Чужі пісні – холодний лід,
Несуть неспокій, кришать світ!

ПЕРЕЦВІЛА РУТА

Ген за Бугом в Тростянці
Перецвіла ruta.
Мабуть, в тому Тростянці
Вже мене забуто.
Та буває, вдарить грім
І розколе тишу.
І над Тростянцем моїм
Пісню мою лише...
І тоді я повернусь
На стежки зелені.
І до яблунь прихилюсь,
І вони до мене.
Весь у сонці, наче в сні,
На ставок, де гуси
На світанку воду п'ють,
Я біжу, сміюся...
А на станції кричать
Сині паровози.
То літа мої ячать
Крізь пекучі грози.

* * *

Мене у сні спитали: хто я?
Чудні були слова.
Я той, що землю хвалить
І лишнього нема.
Без неї жити не можу,
Без неї я ніхто.
Вона надія і ворожка,
Не гра і не лото.

* * *

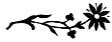
Вони без честі і без шани,
Дорогу жінці не уступлять,
А скажеш, ще й тебе налуплять
Оті молодики безпутні.
І серце враз заб'ється гулко:
Звідкіль ці п'яні кавалери?
Щось нерозбірливе на сцені
мулькають
По завченій своїй фанері.

* * *

Дощ біжить, змива дороги.
Всі спішать йому на поміч.
А дерева, як корогви,
Набиваються у родичі.
Щоб усе було умито:
І дороги, і стежки.
Дощ іде, немов із сита,
Переповнює річки.

* * *

В передчутті біди
Тікають птахи,
Бо хмари виснуту наокіл,
Їх здоганяє чорний біль.
Вони вже оклику не чують,
Понакривали полини,
Одні у гніздах заночують,
А інші впадуть за тини.

* * *

Відчиняйте двері,
Вікна відкривайте,
Гостей зустрічайте
З весномаєм.
Солов'їв розхристаних,
Зозуль ненавмисних
Любов тисне.
Скоріш зустрічайте!

* * *

Жорстокий світ в обіймах атома
Дорогу креслить навмання,
І топче заповідь Всевишнього
І серед ночі, й серед дня.

А вслід полинові афери,
В садах замокли солов'ї,
І стукають громи у двері,
Поля марніють і гаї.

А Місяць радиться із Сонцем,
Як вийти з чортового кола,
Щоби не тріскались віконця
Від атомного чола.

* * *

У мливі блудливих ночей
Немає ні зір, ні місяця.
І смуток не сходить з очей,
Не знайдеш омрійного місця.
Біжиш за ворота, а мо',
Тобі він утиші насниться?

* * *

Зухвалі слова
Не гріють стежок.
Зухвалі слова
Печуть, мов крапива.
Не мають дотепних
Ні справ, ні думок,
І очі їх сяють злостиво.
Ведуть побрехеньки,
Немов блекота,
Що хоче оманити городи.
У них за душою нічого нема,
Лишились самі колоброди.

* * *

Комусь на захід все не терпиться,
Ночами муляють солодкі мрії.
Чужу придбати хочут терлицию,
Мовляв, вона скоріш зігріє.
Думки, забріхані вітрами,
Тривожать гулко день і ніч.
І над батьківськими хатами
Сльоза сріблиться з вікон-віч.

* * *

Далеке, здається, не близько,
Та біль, нам його не забути.
До нього було так слизько
Бігти голодним, невзутим.
Та виділись райніжні далі,
Що візьмуть нас хвацько у руки.
Й не буде гіркої печалі,
Що гніздилася в переулках.

* * *

Розцвітали в полі
Синьо волошки,
Глянули довкола
Жовті колоски.
Задивились втішно,
Це ж бо їх дружки.
Заспівали пісню -
Колоски мовчать.
Тепер уже пізно,
Комбайні спішать.
Колоски сумують,
Гірко навкруги.
Їх ніхто не чує,
Зникли жайвори.
Залишились в полі
Сині волошки.
Наокіл все голо,
Зникли колоски.

* * *

Музики вечір зустрічали
Весільними піснями,
А зорі місяця благали,
Пустити їх з квітками.
І їм хотілось на весілля,
Подарувати квіти,
І так до ранку просиділи
В небеснім світі.

* * *

Падав вечір в копанку горілиць,
Місяць з неба дививсь,
Що там скоїлось, що відбулось.
Ніч сердилась на когось,
На той вечір, що обімлів
Від цілунків голубів.

* * *

Мрія зрине в синє небо,
Я за нею навздогін.
– Не тікай, - кричу, - не треба,
У садках святкує рінь.
Втому в вузлики зав'яжем,
Хор запіє наокіл,
І сердечно небу скажем,
Світ наш святом забілів.

РОКИ БІЖАТЬ...

Роки біжать, за ними осінь
Сріблясту нитку тягне вслід.
І допомоги вже не просить,
А залишає білий сніг.
А коні дзвінко б'ють копитами,
Аж іскри котяться з-під ніг.
Роки копошаться під ситами,
Їх заглушає громоріг.

А БУРЯ ДЕРЕВА ЛАМАЄ...

А буря дерева ламає,
Деревам не було спокою,
І птахи у небо злітали,
І сум забирали з собою.
Вдогін їм докори лелечі:
Чому ви кидаєте гнізда?
А буря grimіла весь вечір
Допізна.

* * *

Падали гулко каштани,
Падали на стежину,
Котра їх за це не ганила,
Сховавшись за тином.
А каштани сміло
Падали з високості
На стежку білу,
Котра їх чекала в гості.

* * *

Бігли верби за село,
Покидали річку,
- Ще такого не було, -
Мовила порічка, -
Щоби верби від ріки
Тікали у поле.
Може, винні тут роки,
Може, річка гола.

* * *

Від припічка до порога
Не більш, як два кроки,
Задивились вікна строго,
В них свої мороки.
Ждуть, щоб сонце усміхнулось,
Щоб злетіла пісня.
Загадане в хаті збулось,
Болям було тісно.

Я обіцяв

Я обіцяв, що скоро, уже скоро
Вернусь до рідних берегів.
Бо надокучили високі гори
І їх усмішка з-під кошлатих брів.

Прийду і впаду на коліна,
Нехай простить мене поріг
І сиві вишні біля тина -
Я біля серця їх беріг.

Бо я без них би очманів,
Без них не витерпів розлуки,
Вже залишилось обмаль днів,
Щоби потиснути їхні руки.

* * *

На городі соняхи
Повіли в ночі,
Що зозуль за гомін
Лаяли грачі.
Що хатів не мають,
Лізуть у чужі,
Яйця підкидають,
Ловлять баріші.

* * *

Голубіє днина,
Золотиться гай,
Журиться калина,
Літечко, прощай.
Знов вітри затрублять
У задовгі труби.
Літечко погублять,
Ліппшого не буде.

БУГ БЕРЕГИ ЦІЛУЄ...

Буг береги цілую,
Хвилями поїть ночами,
Літо жарке віщує
З білими рушниками.
Буг береги цілую,
Їх пригоща ночами,
Літо ясне віщує
Синіми вечорами.

* * *

А очерет голосить вечорами,
Бо вітер чуб їм рве,
І топче голими ногами,
Ночами спати не дає.
І не спинить його до ранку,
Сумує сивий очерет,
Болять невигоені рани,
Вітрам це, мабуть, лазарет.

* * *

Були і згоди, і незгоди,
І довгі суперечки.
Та всім завадила природа,
Накинувши гнуздечки.
Заварто б глянути у небо
І не спішити на льоту.
Робити все по совісті, як треба,
Не шокувати грамоту святу.

* * *

Летіли в небі білі птиці,
Іще далеко до гнізда.
Заморені журбою лиця,
А поруч юрмилась біда.
Хвилясті хвилі голосили,
Іще далеко береги,
А їм ввижались гнізда милі,
Що виднілися вже згори.

* * *

Ріже темінь очі,
Не дає пройти,
Не одні ще ночі,
Довгі ждуть мости.
Чорні перегони
І грузькі стежки,
Стукають вагони,
Нам ще йти і йти.

* * *

Серцю віщують болі,
Серце доляє втому.
Тікають дороги голі.
Як ще далеко додому.
Долати полинові далі,
Що заквітчали гони,
Прогнати важкі печалі
Довгими перегонами.

ПЕРЕХРЕСТЯ

На перехресті думав,
Куди повернути ліпше,
Щоб подолати глуми
Кимось завішані.
Може, звернути вліво,
А може, вправо?
Треба діяти сміло
Під оплески браві,
Що снились не раз, бувало,
Змореними ночами,
З батьківськими прaporами.

ЗГАДАВ...

Згадав, як вітри, бувало,
Стелили йому дороги.
Згадок було немало,
Душили грузькі тривоги.
І різко кололо в грудях,
І дихати не давало.
Ta не розказував людям,
Bo в них і своїх немало.
A семафори світились
Зелено, а то червоно.
I в очі його дивились
Здивовано.

* * *

А вітер злився, не хотів
Іще непрошених дощів.
Долиною до річки брів,
Шукав притулку у кущів.
Ховавсь від злой сніговиці,
Що сіяла важку задуму,
Чекав, що березень насниться,
Його врятує від важкого глуму.

А зорям не до сміху

А зорям не до сміху:
Душа болить,
Палає небо.
Місяць кричить:
- Ховайтесь скоріше,
Біда пливів з Дніпра,
Достане і горище,
Позбудемся добра.
А я попорядкую,
Покличу НЛО,
Можливо, допоможуть
Здолати земне зло.

Щоб світ світився

Шануйте світ, його постаті
І подвиги його сповиті.
У кожній днині,
У кожній раті,
Щоб світ світився,
Не меркли вікна,
Шлях золотився
Достойним віком.

Щоб колосилось у літі поле,
Щоби не меркла наша доля,
Щоб так щоднини, щогодини
До сонця несли Україну.

Гірке диво

Квіти милувались світом
Зозулячим зором,
Що кували, провіщаю
Не одне ще літо.
Раптом квітка жалить руки.
Що це, в змові із крапивою?
Де ж зозулячі привіти -
Гірке диво?
І стомились, полетіли
В дорогу далеку.
Падав в виярку день білий,
Плакали лелеки.

* * *

Ясени закучерявились,
Задивились в небо.
Там хмаринки бавились,
Промінці теребили.
Ясенам невтятмки,
Ніч сховає днину,
У небесних рамках,
На стежках малинових.

* * *

Вожді приходять і відходять
Під галасливі крики,
Але не так в них мовиться,
Як в тих великих.
І обіцянки, як цяцьки,
Виблискують при свіtlі,
Старі відбілюють стежки
З старого світу.
І не чекайте щось нове,
Бо те нове – це все старе.

Я ДУМАВ...

Я думав, що повернеться.
Та вийшло все не так.
Не дочекались верби,
Жовтів у сумі сад.
Мені ж усе здавалося,
Що це весняна гра.
Та мрії запечалились,
Мовляв, всьому пора.
Все пролетіло тихо,
Його як не було.
Заметушилось лихо
Мені на зло.

* * *

Іще зима навколо спала,
Серед зморожених садків,
Вона не відала, не знала,
Що вже тепло снує з кутків.
І в стайнях заіржали коні,
Спокою птаха не дає,
Веселій ранок на осонні
Із сонцем пісню награє.

НЕ ПИТАЙ...

Не питай, бо навіщо
Ятрити рани давні.
Їх вже вітри розвіяли
Прудкі, неугавні.
Не питай, бо вони залишні
Ті забуті рулади.
Йдуть дощі, а за ними
Запізнілі чужі поради.

ЗОЗУЛЯЧІ ПОБАЖАННЯ

- Я прилетіла до вас в гості,
Щоб накувати сотню літ, -
Хвалилася зозуля на помості,
І молодів навколо світ.
Чубаті дibiлися клени,
Сміялись поруч дубчаки.
І серце йойкнуло у мене,
Мої посивіли роки.
Спитать зозулю побоявся,
Вона ударила крильми.
Клен поруч гулко засміявся
І розігнав мрії-дими.

104

МОРОКИ ДНЯ

День у полі засинав,
Справ було до біса.
Часу в нього все нема,
Ні в селі, ні в лісі.
Кожне підставляє своє:
Той майструє,
Інший сіє,
Бджоли носяться роєм,
Вечір голубіє.
А у пісні свої далі,
У поета - болі,
Розділити свої жалі
Були всі готові.

* * *

Ровесники мої вже посивіли,
Розказують онукам казочки.
Літа, мов гуси, пролетіли,
Услід - дороги і стежки.
Були плачі і зради друзів,
Що віру проміняли на гроші.
А роки овдовіли в тузі
І не поможуть бариші.

105

* * *

Заблудились мрії в лісі,
Між високими дубами,
Не виходять на узлісся
Із моїми хлопчаками.
Де разом ходили в поле
Позбирати колоски.
Ти голодна була, доле,
В ті сполохані роки.

ПОБІЖУ

В полі сіяли пшеницию.
О! Яка це благодать.
Побіжу я до криниці,
Щоб водички їм подать.
Побажати їм удачі,
Щоб уліті жайвори
Заспівали їм удачу
З неба синього, згори.

ВЕСНЯНИЙ РОЗЛИВ

Розлилася річка
На чотири сторони,
Втопила порічку,
Бігла з гонором.
– Як її спинити? -
Думали загати.
Стали в рейку бити
І мости ладнати.
Кипіла водиця,
Річка не вгавала,
Силу надавала.

* * *

Будуть громіти грози,
Будуть дощі заливні,
Грянуть чужі погрози,
Будуть нелегкі дні.
Зборем важкі негоди,
Виметем чорний сніг,
І усміхнеться погода,
В світле розкриє світ.

ЗЕМЛЯКАМ

А я піду навпростець,
Обмину я Буди,
Мене стріне Тростянець,
Мої рідні люди.
Я їм пісню проспіваю,
Що діди співали,
Наше давнє нагадаю,
Щоб не забували.
Що ми є і завжди будем
На цім білім світі,
І завіти не забудем
Зимою і вліті.
Щоби нива колосилась,
Цвіли сади в маї,
Щоб погане нам не снилось,
Часу ми не гаяли.
Збережем древні завіти,
Усе те, що маємо.

СОПІЛКА

Не змовкла сопілка,
Соло вилося з вуст
У важкий понеділок,
Біля сонячних люстр.
Не стихали акорди
І колошками ніч.
Не сутулилась, гордо
Спокій лився із віч.
Це було наче вчора,
Не у давні роки,
У весняну ту пору,
Як шуміли стежки.

* * *

Здається, нікого не зобідив,
Тільки привалило бід.
Хто мені багато їх повідав,
І не тією стежкою повів?
Витерплю я все і перебуду,
І на сонячні ступлю мости.
Я чужі образи всі забуду.
За гріхи мої, Святий, прости!

* * *

Ожина в лісі заблудила,
Їй стало гірко на душі,
Згадала берег, річку милу
І загадкові комиши.
А тут і неба не побачиш,
Вітри печалі не розвіють.
І хто біду її цю означив,
Розбив її весняні мрії?
А ліс шумів, як в лихоманці,
Кричали сови oddalік,
І не стиха ні вінчі, ні вранці,
Про це й не думала повік.

* * *

А птиця ховалась під стріху,
В ту ніч лютували морози.
І сипався сніг із погрозами,
Вітри скаженіли від втіхи.
А нам ще іти та іти,
До неба підводити країни,
І зводити довгі мости,
І свічі запалити у храмах.

З СОЛДАТСЬКОГО ПОЛІГОНУ

Затягніть ремні, солдати,
Ще і ще,
Ї пісню треба ще позвати,
Щоб надала сили вщерь.
Як діди колись ходили,
Захищали рідний край,
Славу нашу не згубили,
Голосніше заспівай.
Кроки гупають довкола,
Дух міцніє, воля є,
То живе батьківська школа,
І не вмерла - вона є!

ПОЕТОВА ПЕЧАЛЬ

На горі Чернечій
Тарас хмуриТЬ брови.
Чути крик лелечий,
Що віщує горе.
Що вода ламає
І мости, ѹ обійстя.
Вчора спіло раєм,

Засивіло місце.
На горі Чернечій,
Над Дніпром-рікою
Чути зойк лелечий,
Чорнобильське горе.

РОЗСИПАЛОСЬ НАМИСТО

Розсипалось намисто
З роками по кутках.
Немовби нам навмисно,
Хмурніє рідний дах.
Поспіти позбирати,
Покіль видно сліди,
Навперейми загати,
Що вітер натворив.
Розсипалось намисто,
Що схоже на кукіль,
Жура роками висне
І сіє чорний біль.

СКІЛЬКИ ЖИТИ НАМ ПРИЙДЕТЬСЯ

Скільки жити нам прийеться,
Кожен пальці загина,
Одному сто літ здається,
Йому пальців нестача.
Може, й сто, а може, сорок,
Кожен тягне власний віз,
А з-за пліч сміється морок,
Що літа давно привіз.

* * *

Падають з ринв краплі
На голі камінці.
Важко вони зітхають,
З болями на лиці.
Пливуть іздалека хмари,
Із сивого піднебесся.
Біжать із ринв краплі
Від дикої агресії.

* * *

І аксіоми, і шаради
Спокою, вірте, не дають.
Одні впиваються порадами
І не знаходять в суті суть.
У чому річ і де прогляди,
Що загородили тини?
Одні вигадують шаради,
А інші бавляться у сні.

ЩЕ ПЛИСТИ ДАЛЕКО

Ще плисти далеко, далеко,
Снується сумна далечінь.
Услід пролетіли лелеки,
Забрали сполохану тінь.
Забрали і згадки, і тишу,
Котра їх поїла щодня.
Куткам не була залишня,
Була у розлуці рідня.

В КАРТИННІЙ ГАЛЕРЕЇ

У рамках важких дубових
ВисяТЬ, щоб висіТЬ безконечно.
І йдуть, і дивляться люди
На витвір сердець і рук.
У залах сиві епохи,
Царі, жебраки і повії.
В картинах митців оживають
Баталії, чвари, любов.
Той генія мить відобразив,
Той сум зупинив навіки,
Той радість розсипав довкола –
І все це у рамках дубових
ВисяТЬ, щоб висіТЬ безконечно.
А ген у легкій, невеличкій –
В заобрій злетіли лелеки
І явір, і річка, і стежка,
І дим голубий на загаті.
Навпроти, дивіться, дивіться,
Палає і падає небо,
І серце митця палає...
Дивіться на день Помпеї!
Дивіться, люди!

* * *

Постукала зима у двері,
Удосвітку, ще на зорі.
За вікнами посивів терен,
У нас за хатою в дворі.
Зimu ми в гості не просили,
Вона непрошена прийшла
І гори снігу наносила,
І кучугурами лягла.

* * *

Вдивляюся у Всесвіт неба,
Ловлю його і порухи, і клич.
В житті він нашому потреба,
Люблю його за велич і за міць.
Він є, він був і вічно буде.
Без нього кроку не ступить.
Не оскверняйте його, люди,
Без нього не сяйне блакить.

* * *

Жито колосилося,
Жайвори співали,
Літо з вітром билося,
Жнива наступали.
Вілось павутиння
У гнізді лелечім,
Небо було синє,
На крилатих плечах.

* * *

Не треба, ой не треба
Слова кидати злі.
Над нами одне небо,
Одні ми на Землі.
А берегти нам віру,
Єдину і святу,
Не зраджувати - вірити
У правду-правоту.

* * *

Млини гудуть -
Біжить зерно,
Мука у торбах
На долівці.
В печі воскреснуть паляниці
І усміхнутися на столі,
Немов зірниці,
В очах і на обличчі, й на чолі.

* * *

Косили трави косарі,
Тремтіли срібні роси,
Було це рано, на зорі,
Ще спали оси.
Одна травинка затремтіла,
Одна лишилась на долині.
І милувалась світом білим,
До сонця линула.

* * *

Ми спішимо. Куди, навіщо?
Ламаєм загороди і тини,
Закони забуваєм віщи,
В обійми падаємо сатани.
Та зупинитись ще не пізно
І оглянутись навкруги.
Бо завтра буде вже запізно,
Не допоможуть нам боги.

ЛЮДИНІ МАЙБУТНЬОГО

Прогаяне – надолужиш,
Задуманого – досягнеш.
Планету обнімеш дужо,
Бо сили в тобі – без меж.
Людино майбутнього,
Розквітом вінчаеш
Свій гордий час.
Ти – щира, ти – щедра,
Ти дуже схожа на нас.

* * *

Усе залишиться під небом,
Земля, котрій немає віку.
І висохнуть від спеки ріки,
І відлетьуть у безвість лебеді.
Залишаться на згадку
Небесні кладки,
Навіки.

ВЕСНА З ГРОЗОЮ

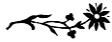
Прийшла весна з грозою,
Ламала віття і тини,
Споріднена з чужим розбоєм,
Дванадцять билася годин.
А потім?
Потім враз затихла
І усміхнулася садками,
І вибачилася за лихо
І побраталася з пташками.
Не розлучалася із цвітом
Від ночі до полудня,
Купалася в зелених віттях
Прилюдно...

* * *

Не для розваг їх шарпав вітер,
Бив ув обличчя залюбки,
Гасив свічки у вікнах
І полонив стежки.
Хovalись птахи в дуплах
І проклинали ніч,
Громи тривожно гупали,
І злість лилася з віч.

* * *

Ховалась ніч поза городами,
Ховалась від людських очей.
Вона була сурова по природі,
Не слухала людських речей.
Вона була настирлива і хитра,
Лякала птиць і комарів.
Ходила довго в чорній митрі,
А потім падала в глибокий рів.

* * *

Ночами приходять тіні,
Мостяться в вузеньких кутках.
То зимні, а то осінні
В невипраних рушниках.
І ніби нас манять з собою
У далеч, свою тайну.
Під ранок тікають гурбою
І нас залишають без сну.

ПОЛОВІЛИ ЖИТА

Половіли жита
За дубовим бором,
Місяць зорі зривав
І гаям світлофорив.
А на кладці кленовій
Верби спали дуплисті...
Місяць знову і знову
Кидав з неба намисто,
І пливло воно в море,
Як човни за водою...
...Буде жаль, коли зорі
Розминуться з тобою!

* * *

Доганяєм втрачене
В неспокійних снах,
Біжимо-шукаемо
По чужих стежках.
Біжимо під сонцем,
Під важкою зливою.
Шукаемо віконце
З втраченими дивами.

ОБІРВАЛАСЬ ПІСНЯ

Обірвалась пісня
На високій ноті.
Стало їй затісно
В чужій позолоті.
Її хотілось в поле,
Де спіє пшениця,
Пролетіти долом,
Що ночами сниться.
На чужині тісно,
Журба серце точить.
Пісне, рідна пісне,
Вдома ждуть охоче!

ВІТРИ ЛИСТКИ ЗМЕЛИ

Вітри листки змели,
Забрали із собою,
І за водою попливли
Тужливою гурбою.
Дивились верби їм услід,
Душила туга груди,
Торішній снівся лід,
Що ніс наругу.

Знов моя обпалена печаль
Усміхнулась полиново,
Й запитала: чи мені не жаль
Вечір барвінковий?
І побігла. Я дивився вслід,
На душі моїй вмостиився лід.

Душа зове, не скніє,
Бо сіє рідне слово.
І пісня не німіє,
На подвиги готова,
Пройти важкі загати
Й вернутися до хати.

РОЗЛЕТИЛСЯ СЛОВА

Розлетілися слова,
Як гуси у небі.
Заболіла голова,
Сум душу теребить.
Мо' побігти на луги
Або на долину,
Де веселі береги
Заквітчали днину.
Там зозулі на вербі
Лічать довгі роки
І мені, і тобі,
Світле нам пророчать.

ПАМ'ЯТЬ

Пам'ять, пам'ять вже не повернути,
Сипле часом щедро гіркоту.
Ніби хоче взяти нас на поруки
І під ноги кинуть блекоту.
Ми чекаем, може, усміхнеться
На зелених пишних килимах.
А вона десь у окопах б'ється,
У чужих важких громах.

* * *

Ходимо настирливо стежками,
Топчемо невтоптану траву.
Нам здається, там під небесами
Відгадаємо ту тайну гру.
А вона, як лото на папері,
З цифрами, попробуй відгадай.
Як буває важко нам порою,
Сниться іноді ночами рай.

* * *

Ніч прихилилася до мого плеча,
Ще рано гасити свічку,
Ще сторінку не дочитав,
За вікном голоси почув.
Боюсь, щоб не вкрали сни,
Вітер з неба подув,
Шукав чужої вини.
Мене сон покидав.

* * *

Мій сум не загородить мрії,
Котрі з весною прилетять
І принесуть ясні надії,
І вікна знов будуть співати.
І буде пломеніть кохання,
І цвіту ніжного політ,
І вимріянне сподівання
Озолотить нам світ.

* * *

З собою ти не забереш
Ні золота, ні коралів,
Другою стежкою підеш
У потаємні далі.
Там грім з гріхами
Всім порівну відліче,
З дорогами твоїми і роками,
І не скриваєш вічі.

* * *

Я іду по сивій кладці,
Поспішаю на той бік,
Оживає вона в казці
Кожну весну, кожен рік.
Знов один я, наодинці,
Берег видиться здаля.
Зоря сяє на сходинці,
Знов у сні мене ляка.

* * *

Гомін, гомін бив в тарелі,
Біг до річки навпростець.
А вдогін качки веселі,
Бо лежати нетерпець.
Листя ніжилось у сонці,
Задивлялось на росу,
А в гороб'ячих віконцях
Хтось вигострював косу.

МЕНЕ ЗНОВ РАНОК ПРИВІТАВ

Мене знов ранок привітав
У сонячнім розвої,
І давнє-близьке нагадав
З бджолиним роєм.
Нектар світиться на квітках,
Покіль дощу немає,
І бігло сонце по стежках
У золотім розмаї.

* * *

Жоржинились жоржини,
Задивлялися удаль.
Щось згадалося орлине.
А чи радість, чи печаль?
Пролітали бджоли роєм,
Їх чекали купчаки.
А жоржини з неспокоєм
Задивлялись на стежки.

* * *

Вітри заметали дороги,
Щезають стежки уночі,
Святкує навколо тривога,
Збирає пташині плачі.
А вітер буває оглянеться:
А мо' повернути в долину,
Де річка із хвилями грається
У пізню годину.

* * *

Спалюють роки спогади,
Попіл за вітром летить,
Лишають тільки догадки
На дуже коротку мить.
І їх нам заважко вернути,
Щоб знов засвітилися в снах,
Їх вітер узяв на поруки
Під свій почорнілий дах.

* * *

Хвилі б'ються щосили
І ламають мости,
Звірі тужно завили,
На той бік не пройти.
Може, вітер їм в поміч,
Може, ніч захистить,
Може, знійтися гомін,
Все владнається вмить.

* * *

Вербові плачуть віти,
Холодні б'ють дощі.
І небом не зігріти,
Не втамувати плачі.
І ні вогню, ні світла,
Одна пливе журба.
Куди поділось літо?
Їм спокою нема.

* * *

А день такий захмарний
Думками душить душу,
Проходить так замарно,
Признатись мушу.
Його вже не вернути,
А вечір в'яже думи.
Яким же йому бути?
Невже із глумами?

НА БУЙНІМ ВЕСІЛЛІ...

На буйнім весіллі
Музика і спів,
Золоте привілля
Серця їхні грів.
Зрання і до ночі
Співи і плачі.
Хтось когось мороочить,
Несе калачі.
А обіч за хатою
Сиві полини,
Довгими загатами
Вилися дими.

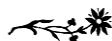
На буйнім весіллі
Музика і спів,
Золоте привілля,
Усміх серця грів.

* * *

Пусті дива забуті.
Куди ділісь святі?
Ворогами спокуті,
Загубились в путі.
Кличем їх вечорами,
Виглядаєм у сні,
Між старими дубами,
Що сивіють одні.

* * *

Печаль згоряє в блискавицях,
Лишає попіл-гіркоту.
Бува, у сні не раз насниться
І знов залишить самоту.
А вранці, як прогляне сонце,
Знов усміхнеться мамине віконце
І забере болючу дрімоту.

* * *

І знов вернулися тривоги,
Ідуть дощі безперестання.
Нерадісно стежкам й дорогам
Із вечора до рання.
Вони пручаються, супроти,
Гукають сонце на підмогу,
А вітер хмари чорні котить
З патлатими корогвами.

* * *

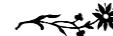
Чути стукіт підків,
Оsmіхнулось осоння,
Це у громі громів
Літо землю полонить.
Проганяє облуди
І дарує нам віру,
Не блудили щоб люди,
В свої мрії повірили.

* * *

Роки скотилися у прівву
Без зойку і благання.
За ними болі вирвами,
Як вирок-покарання.
За не свої - чужі гріхи,
Могло їх і не бути.
Вони повзуть, немов вужі,
Обдерут і не взуті.

* * *

Порух вітра нагадав
Учорашній грім.
Болю птахам він завдав,
Зруйнував їх дім.
Птахи туляться до неба,
Просять ясну тишу.
Будувати гнізда треба,
Турбота залишня.

* * *

Усміхнулось сонце у вікні,
Стало ясно на душі.
То спішить весна
З цвітом і піснями,
Радісна, ясна,
Стежками, садами.

* * *

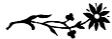
Жовті листки летять за вітром,
Услід пташиний балаган.
А небо, у драному светрі,
Розвішує свій крам.
А зорі, зранені вітрами,
Скидають болі з рук,
Біжать небесними стежками
Під дикий звук.

ПОВАДКИ ПОГОДИ

Погода міниться щоднини,
Капризна, мов мале дівча.
А то сміється, а то кисне,
А вітер вслід їй щось кричав.
Мовляв, іде все по спіралі:
І дощ, і сніг,
І плач, і сміх,
І радощі, й гіркі печалі,
Як ця погода у вінчанні віт.

* * *

Згорало літо на снопах
Вже переспілої пшениці,
А сонце грало на вітрах,
І пахло хлібом, і живицею.
Згорало літо,
Полином гірчило пересохлі губи,
А небо синюватим склом
Останніх жайворів голубило.

МОНОЛОГ ВЕРБИ

Я верба. Сторожую ставок,
День і ніч,
Ніч і день я на чатах.
Та до мене не топчути стежок
Парубки й сміхоливі дівчата.
Мене грім обпалив,
В моїх грудях обвуглені скалки,
Скільки бачила лиха,
Замість рук обгорілі цурпалки.
Я не вбита. Ні, я ще міцна,
Хоч вдовина гнітить мене доля.
Біля ставу вартую одна,
Чую пісеньку вітру з-над поля.
Не забув він вербу,
Не забув він стару,
Мої рани й болючі образи...
Мабуть, скоро помру,
А помру - оживу
Десь в дворі перелазом.

ПЛАЧ СОНЦЯ

Ніхто не бачив, як сонце плаче,
А в сонця бувають муки.
Плаче сонце,
Ламає у горі руки.
Сльози його запеклися на вишнях.
Ніхто не бачив, як сонце плакало
Серед гомінливої тиші.
В сонця свої жалі і муки.
Сонце плаче!
Плаче сонце
І нам простяга свої руки
В ранах,
В шрамах,
Зчорнілих од стронцію.
Сонцю лячно.
Сонце плаче.
Сльози його на травах зелених.
Сльози його -
Його огуди.
Чуєте, люди!
Чуйте, шалені -
Сонце плаче!
Сльози його потекли ріками.

Сонце може виплакати очі.
А що тоді буде
З нашим віком,
Люди?!

МРІЇ КОСМОНАВТА

*Присвячується
першому космонавту
незалежної України*

Ми не одні на світі люди.
Галактика,
Всесвіт і чужі світи
Нас обступають справа й зліва,
Добро і зло,
Ракети і зірки.
Сліпим не може бути.
С ніч і день, печалі,
Радощі й тривоги,
І чорні коридори в небі.
І мислі радяться з вітрами,
Вдогін сигналили
З чужих планет
Непонятими вітражами.
Ми на своїй землі,

На вільній Україні.
Нелегко нам -
Виходим із імлі.
Свій герб я понесу
у небо.

У Всесвіт
Нам злітати треба -
Ми не підвільні вже,
Не ті.
Нам сонце осява пути,
Пізнаєм вкупі
таємниці

Галактики,
Котра не раз бувало
сниться.
Я відлітаю.
Шлях мій землею рідною
іскриться.

Привіт несусь
з собою
З української землі
Крізь бурі
Й сонячні стежки.
Я з вами,
Ви зі мною, земляки!

РОДИСЯ-СВІТИСЯ

Родиться жито і пшениця,
Світиться паляницею білою
На маминім столі,
Щоб цвіли її уста піснею рясною
На довгі літа,
Щоб ніколи не сумували
Червоні півники в маминім миснику.
Родися-світися,
День наш грядущий!

ГОЛОС ПАМ'ЯТІ

Пам'ять в пам'яті питасє:
Ти жива відколи?
- Я жива,
Я повертаюсь з козацького кола,
Я не вмерла, не зганьбила
Честі свого роду,
Пісню рідну не згубила,
Не брехала зроду,
Не судилося померти,
Возвищатись в вічності,
Бо стою, завжди уперто,
В правді-первоінності!

ТАРАС ПИСАВ

...А час летить,
Будує і руйнує,
І хвалить, й проклинає суть,
Мурує п'єдистали і руйнує,
І плодить за собою каламуть,
І пробує, а може, тільки так
Шукає мудрих на підмурках.
А ті пророчать страх,
Мов граються із президентом
в жмурки.

То справді ж як?
Які їм випить зілля,
Щоб не п'яніла голова.
Кигичутъ птахи на привіллі -
Попробуй розгадатъ оті слова.
...Тарас писав:
«І день іде,
І ніч іде,
І голову узявши в руки,
Дивуєшся, чому не йде
Апостол Правди і Науки?»
А чи прийде?
А може, йде він вперше

З букварем до школи?
А поки що волає місто й поле,
А час летить, стежки голосять голі...

НЕЗГУБЛЕНА ПІСНЯ

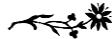
Співав він часто пісню,
З котрою в довгі ночі
Долав дороги грізні,
А поруч - милі очі.
Вони давали крила,
Всміхалися вустами,
Вливали йому сили
І кликали стежками...
...У цвіті сум вишневий
Вартує обеліски,
А вітер полуудневий
Гойдає його пісню...

ЗОРЯНІ СТЕЖКИ

Летять без ляку,
Без голосіння зорі.
Річки їм підставляють
Голубі подолки,
Щоб не втопилися,
Бо й так стача утоплеників...
А зорі мружать очі
Й летять на крилах місячних -
У них свої турботи.
Летять не навмання,
Щоб засвітити наші мрії.

* * *

Вигойдують ночі на сивих стежках
Забуті у пам'яті болі,
І важко стає на душі,
А може, вертати їх доволі?
А пам'ять на вітрі тріпоче,
Ночами біжить і біжить,
І слухати нікого не хоче.

* * *

Я біжу і ніг не чую,
А вдогін:
«Куди, вернись!» -
Семафори голосують.
Я назад не подививсь
І побіг я без оглядки.
Досічується: «Вернись!
Там давно немає кладки».

* * *

Гуси, гуси пролетіли
Над лісом,
Над хатою,
Гулко громи прогриміли -
Скоро буде свято.
Весна ніжно усміхнулась,
Зазоріли квіти -
Гуси, гуси прилетіли
Із теплого світу.
Гуси, гуси прилетіли,
А на крилах свято.
Світ наш любий,
Світ наш мицій,
Піснями багатий.

146

* * *

Роки одлітають,
Літа проминають,
Роки непокірні -
Стежки мої вірні.
Літа одлітають,
Роки проминають.

* * *

Голуб оком божим
Зорив, дивувався -
Світ на цьому світі
Перелицовався:
Вчора він був білим,
А сьогодні чорний,
Вчора був ще смілим
І дивився гордо.
Що ж це з ним зробилося -
Дивиться він чортом.
Не дійду я тями,
Чи мені приснилося,
Хтось маха руками.
Чорне зове білим,
Біле в нього чорне,
Все, що не побаче,

147

За пазуху горне.
Голуб оком божим
Зорив, дивувався -
Світ на білім світі
З чортом обнімався.

* * *

Був час, як говорили: ти дивись,
Життя, мов блискавка -
не промахнись!
Роки не сплять і не ноочують,
Вони своє візьмуть,
Своє змайструють -
Кому палаци, а кому хліви.
Ти їх за поли, а злови,
Дарма не вішай голови.
Біжи на вигін, де шляхи,
Бува, що стрінуть вороги.
Ти не лякайся в ту хвилину,
З тобою завжди Батьківщина!

ІНТЕРМЕЦО

Жаріє серпень на окрузі,
Вже липень липами одцвів,
Один на одного так схожі,
Дощів вичікували всі.
Брунатне листя на горісі
Хова у пазуху пташа,
А на обочині стовпами
Біжить дорога до села,
Щоби сковатися од спогаду,
Котрий забуте щось пряде.
...Ховає очі хитрий заєць -
Приснивсь мисливець уночі,
А той до нього довго лаявся,
Висіла палка на плечі.
...Метелик падає у прірву -
Він жив лише одну добу,
А він в безсмертя, мабуть,
Вірив,
Котилися вози стежками,
Топилася сварка на льоту,
А яблуні вінчались з літом,
А серпень думами сивів...
А сонце цілувалось з вітами,
Той поцілунок землю грів.

* * *

Хилить вітер жито,
Плаче жайвір в небі.
Як нам далі жити?
А триматись треба,
Щоб доспіло жито,
Жайвори співали.
Жити, жити, треба
В лихім водограї,
Щоб старці до неба
Рук не простягали.

* * *

Колообіг доріг і мрій,
В єдинім ярмі,
Долають дні і ночі,
Не відступивши ні
на крок.
А хтось у нас забратъ
їх хоче
І роз'єднати,
І розвіять
Під палючим сонцем.
Та я врятую їх -
Своє відкрию їм віконце.

150

* * *

А світ із повені,
Із порожнечі,
З тривоги днів,
З недоспаних ночей,
Із білих рушників,
Із недосказаних казок,
Із висохлих річок,
Із переляканіх Чорнобильських
Стежок,
Із чорних димарів,
Що пнуться в космос,
З нездійснених надій,
Що копами лежать
У наших душах.

* * *

Стежки блищасть на сонці,
Жарінь квітча долину,
А копанка, замулена ряскою,
Дощу чекає з півдня.
А за горою видніються будови,
Із вікон ллеться музика
Із очманілих нот.
А спішні поцілунки

151

Гойдаються з чарками
Й спокою не дають.
Метелики кружляють
Із хитрими жучками,
Лозою вигинаються
Над золотими вербами,
Злітають хитрі зорі
Із місячних небес.
А ніч давно конає,
Од ляку птиця мертвa,
І свічка дотліває
У хаті без гостей.

* * *

Дерева, стовпи,
Мости і дороги
В потоці постійнім,
У клекоті днів,
І люди вдогін,
І хмари юрбою,
Літа у розбіжжі,
Як вицвілий дим.
А поруч озера
Дрімають в задумі,
Без сорому мие

Перса верба,
А зорі, як зерна,
На воду злітають,
Шукаючи дна.
В оцій колотнечі
Зозуля шукає чужого гнізда.

* * *

Щемить душа,
Болюче чує,
У вікна пнеться суєта
І мрії сонячні руйнує,
Гніздо лаштує темнота...
Та з дзеркала
Злітає вістря
І починається двобій,
За вікнами кричить
Хтось злісно,
Чужий, звичайно,
А не свій.
І враз із неба,
З висоти,
Блажене світло осяває
І суєту із темнотою
З моєї хати проганяє.

ЕТЮД

Пахнуть липами дороги,
Пахнуть м'ятою стежки.
І пливуть мої тривоги,
І колосяться думки.
Людям хочу радість дати,
Бо признатись, ще в боргу.
Пісню їм подарувати,
Я для неї слів зберу
На риштованнях у небі,
Серед поля, у гаю.
Знаю: людям пісні треба,
Як патронів у бою.

* * *

А в берізок віття шелестіло
І летіли вони цілу ніч
На побачення...
Бліснув світанок і лет
Зупинив.
І досі вони на околиці сивіють -
Кленів виглядають...

* * *

Вічність - рух розуму,
Що рухається по вертикалі
Зверху вниз,
Знизу вверх,
Щоразу обновлюючись.
Ми не помічаємо цього,
Вірніше, не хочемо його
Помічати,
Нам не стачає розуму.
Вічність - це бессмерття
Планети
І її Творця.

* * *

Я тривожусь,
Я болію
Неспроста.
В моїх грудях недовір'я
Вироста.
Як нам виполоть покути,
Як ці муки обминути?
Я тривожусь,
Я кричати більш не можу.
Де ви, люди,
Поможіть!

* * *

Я перепрошую вас, люди,
Не хмуртесь.
Он, гляньте,
Сонце вам простягає
Свої обійми.
Забудьте чвари і огуди.
Метелик сів вам на плече,
Він усміхається до вас,
Життя його - одна доба...
Метелик, сонце
І ваша усмішка -
Тоненька книжечка життя,
Де, на жаль, так замало сторінок.

* * *

Висмикував з пам'яті забуте
І розклав по полицях -
Ніжне з ніжним,
А люте з лютим,
І пильно вдивлявся в їх лиця.
Йому не стачало для них полицеь.

СКИБКА

Ніби з неба сонце зійшло
І вмостилось на стіл.
Мати в руки його і по скибці:
– Їжте, дітки, свіжий, спечений хліб!
– Ну й смачний!
Пахне він літнім небом,
Серпневими вечорами,
І мріями пахне солодкими.
– Мамо! Дайте ще скибку!

ДІДИ

За хатами вкладаються спати сади,
Місяць тіні химерні кида на стежини.
А на призьбах днювалять діди,
Прохолодою віє з долини.
Їх життя, як Чумацький той Шлях,
Закурилося в згадках минуле.
Місяць, ніби простелений стяг,
Ім розвихрив забуле.
На призьбах днювалять діди,
Сняться срібні ракети онукам.
За хатами вкладаються спати сади,
А на дощ у дідів ниють руки.

* * *

Погасло світло,
Сховались вікна
І заблудились стежки
Серед ночі.
Ні зір,
Ні місяця.
Лиш чорні рядна пливли
Гусаком
Над землею.

* * *

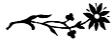
Все мине, промине
І брехня, й огуда,
Та згадають його
Колись люди.
Що співав,
Не брехав
Про добро і сонце,
Що світилися завжди
У його віконцях.

* * *

Терпи... Терплю,
Свербить сверблячка.
А може, вже пора коситъ?
На озері качка крячить,
Лелека у гнізді сидить.
А я мандрюю, видивляюсь
На цю незгублену красу.
Трава,
Долина і озера.
А може, й справді
В руки взяти косу.

* * *

Вітри ридали за вікном,
Стогнала ніч на їхніх плечах.
Котився сніг важким клубком,
Морозами заклечаний.
В діжі гніздилася олжа,
Малюючи химери,
Цей вітер,
Ця зима чужа,
Що стукали щораз у двері.

* * *

Горіли
Свічі,
Падав сльозою віск,
А поруч ялинка танцювала.
А коли остання сльоза упала
Й згасла свічка,
Ялинка осліпла,
А на вікнах сніг осміхався.

* * *

Затаїлась дрімота
Серед очерету,
Тліла ніч у кущах,
Місяць пензелем
Малював портрети:
Сонне озеро,
Вербу,
У гнізді лелеку.
Затаїлась дрімота,
А до дня далеко.

* * *

Ми випадково
Опинились на цій долині,
Де над криницею верби
Святкували
Разом з п'яними кульбабами.
Справжній рай.
Бракувало лише пісні,
Котра залишилась в хаті,
Де молоді справляли весілля.

* * *

Не лякайтесь ночі -
Ніч несе людям спокій,
Помогти вона хоче,
Щоб набратися сили,
Подолати утому.
Ніч постіль застелила
В рідному вашому домі.
Не лякайтесь ночі -
Поспішайте до хати,
Стрінуть милі вас очі,
Рідні
Батько і мати.

* * *

Вітер бився цілу ніч
З бурею-грозою,
А під ранок
Впав в траву,
Сторча головою.
Надокучило, мабуть,
Довгу ніч не спати.
Починалися дощі
У Карпатах.

* * *

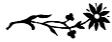
Тихо хвилі пливуть,
На їх плечах човни
То рожеві,
То сиві, як небо.
Замість весел
У них -
Мрійна блакить,
Що вимальовує нам
Казкове,
Далеке.

* * *

Йому снилися химери,
А хотілось рожевого цвіту,
Усмішки терену
Серед пекучого літа.
А сон нарочито підсовував
Чорні перегони,
Ним вичитані в пустому вагоні.

* * *

Він слухав пісню,
Так оповістили.
Співачка кинула очима
І лунко так заголосила,
Так, ніби багато били.
Він хтів зловити
Хоч якісь наспіви -
Вони губились
У дикім реві.
І замість квітів
Увижались звірі.
А де ж та пісня?
Співачка бігала і злилась.
Йому здавалось, що громи
Сказились.

УРБАНИЗАЦІЯ

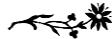
Я сам себе не пізнавав.
Крутився світ,
А чорне колесо
Мене котило
Із гори й під гору.
А я хотів лише
В блакить,
Туди, де білі зорі
І Місяць на коні...
І враз я опинився там -
Я мчався крізь
Хмаровища ввись.
О! Диво!
Я дививсь:
Сміявся Місяць на коні,
А поруч я
На тому колесі.
То сон,
То ніч,
То міражі.

* * *

За полем ліс зеленобровий
Шумить дубами по ночах,
І дивиться запально в небо,
Щоби громи і блискавка
Не зраницли
Березу білу і сосну зелену.
Дуби їм руки простягають,
Й тікає грім, й згоряє блискавка...
До лісу ходять літом діти
Збирати сунниці й слухати птахів.
Зовуть той ліс чогось «Забутій»,
А я б його наздав «Святий».

* * *

Озера голубими рушниками
Всміхалися і зорили у небо.
А ми отут як свідки.
На чистій хвилі вигулькне
Рибина
І зникне,
Ряска уrozбіж
Та листок калини,
Що вчора вітер

Кинув, як слізуз.
Йому тут гибіти
Вже, мабуть, до морозів,
А качка виловить ряску.
Така їх доля:
Грім і вітер
Снують мелодію всю ніч.
Легкі озера
З хвилями легкими,
Що світяться
То місяцем, то сонцем.
А місяць пензлем їм
Малює майбуття,
Котре для них
Загадка вічна.

* * *

Будеш іти через гай -
Там кучерявляться клени.
Любий, ти їх поспитай,
Як завернути до мене.
Стежку благаю і небо,
Щоб не знялись вітровії,
Я виглядаю на тебе
І не втрачаю надії.

* * *

О! Яка навколо краса: ясне сонце,
Дерева і ріки,
А вночі срібний місяць пливе
І на плечах світяться зорі.
Неповторна небесна краса
Зазирає нам в душі.
Не лякайте її своїм подивом, люди.

* * *

Я себе пізнаю у розливі річок,
У кленових гілках,
На осмутних хмаринах
І на сивих стежках,
Що побігли до хати.
А на зустріч громи з блискавками -
І тоді я сідлаю вітри,
Щоб мене не розбили громи,
Щоб успів я до рідної хати.

* * *

Настирливо ми місимо стежки,
мов глину,
Надіємся, що вимісим думки.
Стежки тікають із підошв
І залишають лиш сліди.
А де ж поділися думки?
Вони за вітром полетіли,
А ми вдогін за ними знову
І місимо, і топчемо стежки.

* * *

Небо не кляни,
Землю оборонь,
Ми ж бо їх сини,
Боже, їх схоронь.
Небо пропаде
І земля услід:
«Сонця не буде,
Згине людський рід!»
Небо не кляни,
Землю оборонь,
Ми ж бо їх сини,
Боже, їх схоронь.

* * *

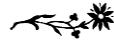
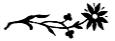
Покажи мені дорогу, де нема плачів,
Де давно позбулись горя:
Знаєш ти чи ні?
Він мовчав, мені ні слова,
Зрозумів - нема.
І болить мені ночами голова.

* * *

Не йму я віри, не дійду до тями,
Брехня на троні,
А ми їй плещем у долоні.
Кому це треба?
Переплутались стежки,
А ми чекаем манни з неба
І топимо омріяні думки.

* * *

Не оступись, не йди наосліп,
Бо ночі підставляють прірви,
Вони тебе зморити хочуть
І полонити віру.
А ти у повен ріст іди,
Без сумніву і без оглядки,
Не бійся темної біди,
Тебе чека щаслива кладка.

* * *

* * *

Кому я свої клопоти позичу,
Кому вони потрібні?
До біса в них своїх.
Та нидіти не личить,
Коли навкруг співають
Солов'ї.
Піду до них - позичу пісню,
Бо їх у них хоч одбавляй.
І стану я поетом звісним
На весь Подільський край!

* * *

Біжать думки, закіпчені туманом,
А вслід дива на перевеслах мрій.
Мені би з ними вкупі -
Та їм судилася інша путь.
Моя десь на грядках у весен,
У зливі квітів і журби.
Біжать думи навздогін мріям -
Сивіють стоптані стежки.

* * *

Життя нас вчить землі триматись
І не хилитись під вітрами,
На прю іти і не здаватись,
З пустими не брататися торбами.
Наш розклад наперед незнаний,
Коли під гору, а коли униз.
Згадками завжди манить,
Не обіцяючи щасливих віз.

СКАЛКИ

Заблудилась стежка між зелених трав,
Я її ночами в снах своїх шукав.
А вона сковалась - не докличусь я,
Стежка солов'їна, мрійниця моя!

Вийшла річка з берега,
Дивувались верби,
А зозулям примічати
Чужі гнізда треба.

Рвуть гнуздечки іздоки,
Кричать семафори:
«Ви куди? Куди? Куди?
Там за нами морок».
Непрополотий город -
Бур'янам привілля.
А господар у куми
Цідить вино біле.

Визначитись - це знайти
Своє місце в партері
Чи на гальорці.
Але не забувати своє «Я»,
Котре ти виношуеш довгі роки.

БАЛАДА ПРО МЕТЕЛИКА І ЗЕЛЕНОГО КОНИКА

Коник був зелений,
А метелик білий,
На траві шовковій
Вечір вони стріли.
У журбі метелик
Ледве-ледве дихав.
Пита в нього коник:
«Яке в тебе лихо?!»
Той повів бровою,
А крило зів'яло:
«Жити залишилось
Мені зовсім мало.
Скільки бачив дива,
Політавши днину,
А тепер в травичці
Я отут загину.
Бо така в нас доля -
Лиш добу прожити...»
Коник зажурився:
«Що ж тепер робити?
Може, помолися
Чи роси напийся?»

А в очах печальних
Світ уже губився.
Дивувався коник:
«Всесвіт у слізині...»
Вперше йому стало
Сумно на долині.

Я ВЕСНУ ВЕРТАЮ

Знов сніги, а я весну вертаю
На гнідому швидкому коні,
В моїм серці мрія розцвітає
І сміється сонце у вікні.
І немає холоду між нами,
Піють птахи, молодіє світ,
А за нами стежка з купчаками
Все біжить замрійно вслід.

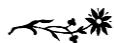
Заблудились перелітні птиці.
Де іх гнізда?
Висохли озера,
На полях тривога майориться,
Ронить слізози посивілій терен.

Заснули озера,
Древа і квіти,
І бджоли затихли, і птахи.
Не спить стара гребля,
Вартує їх спокій
До синього ранку.

Січенъ грався в сніжки
Із зимою,
А вона в кожусі білім
Реготала дзвінко.
Їм обом було байдуже,
Що кудись спішили люди,
Бо мороз жалив їх дуже.

* * *

Засни, моя журо, засни.
А я втечу од тебе – до весни.
А я втечу в зелений світ
Од твоїх бід.
Засни, моя журо, засни.
Хай сняться зелен-ясени...

ВЕРНІТЬСЯ, ЛІТА

Верніться, літа, верніться!
Постукайте в двері кленові,
Я вийду і вас зустріну,
Нові розстелю рушники.
За стіл запрошу до хати,
Де пахне любистком і кропом.
Верніться, літа, верніться!
Хай дим вам не сліпить очі
І полум'я не обпалює.
Верніться, літа, до мене!
Я стріну вас за селом.
Пусте, що хурделиця сива
Юнацькі стежки замітає...
Верніться, літа, з долини.

З ВОГНЯНОЇ МЕТЕЛИЦІ

*Мене, не раз було,
все критики корили,
Що часто про війну пишу,
Забутий її немає сили:
Дві рані в грудях я ношу...*

Я ПОВЕРНУСЬ ВЕСНОЮ

(поема)

Переспів

Вся ця історія - не диво,
Та як мені оповісти
Всю правду про минуле лихо,
Слова знайти?
Знайти слова...
Вони бувало
Злітали й падали,
Як ми в бою.
А спогадів...
Їх теж немало.
Почну я оповідь свою:
У тихім небі голуби
І сонце,
І проміння,
В зеленім мареві дуби
І мирні тіні.
Але ж було колись не так -
Була війна,
Були пожари.

Розділ перший

У вухах ще досі канонада
І відгуки,
І спалахи війни.
Я бачу друзів
Поруч, рядом,
Ідуть обстріляні вони.
Ідуть,
Ідуть,
Нема їм ліку,
Всім тим,
Хто був
Й нема тепер.
Їх міліони
Тих геройів,
Та час їх імена
Не стер.
Вони ж були
Безвусі, юні.
Із школи - в бій,
Відтак в безсмертя.
Оця історія про хлопця,
Яку із пам'яті не стерти.
В селі їх просто називали -
Іван, Петро, Семен і Клім.

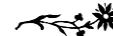

Їх матері з боїв чекали,
А він був у матері один.
В його імені стільки сині
І сонця, й світла.
В серці щем.
Звали в селі його Васильком,
А ми у роті - Василем.
Він був веселий і геройський,
Він на Поділлі жив!
Там хліб косив,
Там дівчину любив.
Василь...
І ніби запах м'яти
Приніс нам вітер здалини.
Василь...
І йдуть,
І йдуть солдати
З тої нелегкої війни.
Василь...
Не дочекався брата
І сам не прийдеш
Теж з війни.
Василь...
Початок твій в безсмертя -
Останній шлях в твоїй судьбі.

Василь...
Ти чуєш, плаче матір.
Василь...
Це плаче по тобі.

Голосіння матері

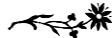
Ти моя кровиночка,
Ти моя дитиночка,
Ти один у мене рідненький,
Ти у мене один славненський,
Батько твій лежить порубаний,
Біляками лютими погублений,
А тепер і ти од мене одірвався,
Як листочок в жовту осінь...
Пам'ятаю, ще недавно грався,
Обсадити хату нахвалявся.
Десь війна лиха ще мається
І людей безжально косить,
Ти у сні мені все привиджаєшся
І нічого в матері не просиш.
...Ти візьмеш в руки гвинтівочку,
Ти візьмеш в руки клиночок,
Ти хоробро бийся з ворогами,
Чуєш материнський голосочок?
Він летить дорогами, стежками...

Бийся і за батька,
І за матір.
За Вітчизну рідну
Бийся з ворогами.
А за мене не турбуйся, сину.
Не дай ворогу ані землі, ні хліба.
Дай їм кулю в саме серце, сину.
Лиш врятуй ти сонце-світ наш білий.
Я чекатиму тебе з походу,
Виглядатиму з доріг далеких
В травні,
В осінь,
Як летять лелеки,
В синю осінь,
У холодну просінь.
А як хто з вас у бою спіткнеться
І прийти додому не приайдеться,
В головах у вас слава чатуватиме,
Будуть люди вашу мужність
Прославляти -
Вічно!
Будуть матері чекати вас з походів -
Вічно!
Будете з живими жити -
Вічно!

Розділ другий

...Уся країна, ніби рать,
А що про Василя сказатъ?
Жив добре, хоч не раював,
В чужих столицях не бував,
Орав він поле, сіяв хліб,
З чола стирав солоний піт.
Ну, знов, Сусанін був колись,
Та це було давним-давно.
Чапая бачив у кіно,
Співав «Катюшу» вечорами,
Ходив з дівчатами стежками,
А час не ждав: котивсь, котивсь...
Тепер і він, як батько бивсь,
Що впав в бою за Перекопом.
Пливуть думки, як хмари скопом
І обливають, мов окропом.
Розстріляний хилився ранок,
Пожар і дим,
І куль рої...
...Отож послухайте,
Безвусі,
Хто нині ходить у шовках,
В нейлонах,

В міні

Чи в кожусі,
Спить на високих подушках.
І ви, патлаті хлопчаки,
В хмелю
Й без хмелю,
Постривайте!
Я проведу стежками тими.
Давайте, всі пройдемо ними,
Де оси-кулі, мов джмелі,
Солдат клонили до землі.
А поруч йшов Василь зі мною,
Ділив і горе, і сухар,
Ішли через пекельний жар.
Нелегко було нам тоді
В отому пеклі,
В отій біді,
Коли вступали у двобій,
Щоб краще жилося тобі,
Щоб колосилися жита
Спокійні, мирні, як життя.
Тож з пам'яті оте не стерти,
Оту Республіку Безсмертя,
Що виросла у дні війни.
Ви чуєте, мої сини?

Розділ третій

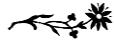
«Мамо, мамо,
Гаснуть далі,
А в очах жарінь війни.
Ми Орел учора здали,
Та мене ти не вини.
Ми вернемся,
Ми відплатим
За всі муки ворогам,
За Орел,
За батька й брата,
Ім усе сповна віддам!
Чуєш, мамо?
Мамо, чуєш?
Гнів прибоєм
В грудях б'ється.
Земле рідна,
Рідний краю,
Кров твоя невинно
Ллеться.
Рідний краю, мені снivся
Ти з лісами
І з полями,
Небом ясним на зорі.

Ми вернемся,
Ми прийдемо,
Нас чекають матері!
Ну, а поки що, нелегко.
Небо колеться щодня,
І додому так далеко,
Нині рота нам рідня.
Тут навколо ліс кленовий,
Як у нас квітучий май.
Нагадав мені він знову
Наш зелений рідний край.
Як вернусь,
На лісника
Все одно я вивчусь,
Мамо.
І саджать дерева буду,
Їх в нас знищили немало.
Скоро ранок...
Знов атака,
На війні, як на війні.
Ой, не легко тут солдатам,
Мамо, вірте ви мені.
На судьбу свою не плачусь,
Так до слова вже прийшлось.
Переможем, не іначе,

Щоб там в світі не стряслось.
Прийду я,
Вернусь весною
На кленовий наш поріг.
Бач, розмріявся з тобою,
Але ти мені повір -
Буде жити Батьківщина,
Будем жити
Ти і я.
А якщо вона загине,
То загине вся рідня:
Я і ти,
Наш рід і хата,
Пісня наша
Й ясний день.
В бій іду...
Уже сіріє.
В бій іду...» -
Й Василь побіг.

Розділ четвертий
Бій жорстокий,
Бій кривавий.
Кулі зліва,
Кулі справа,

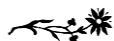

Ні назад
Ані вперед.
Небо в ранах,
У загравах.
Битись треба -
Є наказ!
Є наказ
Вітчизни -
Битись!
Є наказ
Всіх матерів -
Битись,
Битись!
Скільки їх було й немає,
Скільки взяла їх війна.
Молоді вони, безвусі,
З України,
З Білорусі,
З-під Ростова,
Із-під Ржева,
З-під Полтави,
Із-під Львова.
А були в них очі карі,
А були в них очі сині,
Їх чекають вдома нині...

А війна ця, ненажера,
Набирає нову силу,
І дерева й люди гинуть.
Але люди віру мають
Біля серця - не відняти.
І солдати
Рвуться в бій!
Бій на вигоні закипів.
Падав скошений ранок,
Був нерівним тоді той бій.

Розділ п'ятий

І день, і ніч:
«Вогонь,
Вогонь!»
Що день,
Що ніч -
Тут все одно.
І запалав ворожий танк,
А скільки буде ще атак.
Не заплямуєм честь знамен
На плитах вибитих імен.
Нехай утрати біль пече,

Ми б'ємось тут, плече-в-плече,
Її бійці-захисники
Із-під Полтави,
Із-під Москви.
І білоруси, й латиші -
Її хоробрі пушкари.
Мороз пече,
Під шкіру лізе.
Куди від нього
Ти втечеш?
А вчора день був
Дуже грізний -
Прикладом змулене плече
Болить.
Та я не скиглю,
Мамо,
Бо треба вистоять мені.
А там і сонце ясне глянє,
І свято вже не вдалини.
А полкове знамено в'ється,
Мені лягає на плече.
Ні, ворог більше не проб'ється,
Ворожа кров ще потече...

Голосіння матері

Від синочка,
Від соколика
Прилетіла звістка-ластівка
І зігріла мое серце
Ласкою.
Живий мій соколик,
Живий мій Василько.
Це мені не сниться -
Б'є він ворога проклятого.
Я за нього дуже рада,
А я ж то наплакалася,
А я ж то посивіла.
Ворог землю топче -
Вбити нашу волю хоче,
Нашу волю,
Наше сонце.
Твоя звістка заквітчала
Радістю мое віконце.
Я за тебе горда...
Хай не буде в тебе горя,
А в матері лиха,
Щоб вернулись,
Повернулись

Із фронтів додому,
Щоб дівчата дочекались
Весільного грому,
Щоб весною розцвітали
Черешні і груші,
Щоб росли у нас онуки
Петрики й Катюші.
Хай сльоза моя солона
На ворога впаде.
Жду тебе,
Мого соколика,
Я радо.

Розділ шостий

Вже зацвіли сади,
Прилетіли зозулі.
І запахло весною,
І згадалось минуле,
Те близьке, недалеке:
І пісні,
Й солов'ї,
І на хаті лелеки,
Й кучеряви гаї...
В небі місяць-підкова

Закривавлений плив.
Ой, далеко додому,
Де ходив,
Де любив.
Тут лиш попіл
І кулі,
Смерть чатує з косою,
Перекреслити минуле,
Забере із собою.
А зозуля сміється -
Комусь роки кує.
Чи це, може, здається,
Кулемет знову
Б'є?
Б'є настирливо,
Дрібно,
Б'є
Крізь ночі і дні,
Де за далями видно
Знов сади запашні.
І згадалось минуле:
Солов'ї і зозулі
У веселому свисті,
У гарматному гулі.
Те минуле,

Неблизьке.
А було воно чисте,
Немов цвіт навесні.
У зеленому листі
Зкучерявлени дні.
На порозі матуся
Молоко подає.
Я на неї дивлюся:
«Ой, ти щастя мое.
Ой, чого ж посивіла?»-
Покотилася слюза.
Голова
Біла-біла,
За плечима гроза.
Хто ж дровець нарubaє
І води принесе?
На порозі чекає,
Виглядає усе.
Я за матінку б'юся,
За весняний цей цвіт,
За Вітчизну я б'юся,
За оцей білий світ!
Щоб кували зозулі,
Солов'ї не мовчали,
Щоб вернулось минуле

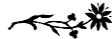
У веснянім ячані,
Щоб сади в надвечір'ї
Шепотіли в коханні,
Щоб із ясною вірою
Зустрічали світанок,
Щоб тополі
До сонця
Пнулись вгору
І вгору,
Щоб у наші віконця
Не заглянуло горе.
Та по спогаду вдарив
Міномет з-поза гаю
І розвіялись чари,
І нічого немає.
Знов атака
І кулі
Б'ють
І б'ють
По минулім!

Розділ сьомий
Ідем на захід!
Веселіше
Іти на захід.

Йде Василь,
Йдуть обстріляні солдати -
Нелегка видалася путь.
Ідуть з Сибіру,
Із Алтаю,
Від гір Уральських
До Орла,
Бо треба землю визволяти
Од зліднів,
Од пожеж
І зла.
Од ворога,
Що хоче землю
І сонце в нас
Забрати назад.
Іти на захід веселіше -
Два роки цього
Ждав солдат.
Василь іде -
Співають гони,
Співають зранені сади
І ніби листя повторяє:
Солдат, іди,
Солдат, іди!
Тебе чекають вікна рідні,

Чекають сиві матері.
Іди, Василь,
І в дні погідні
Світи, неначе ліхтарі.
... Він став мужнішим,
Став мудрішим.
Іде величним,
В повен зрист.
Солдатський орден
Слави сяє -
Це нагорода за бої.
Ішов крізь дні
Нелегкі, млисти.
Ішов крізь ночі вогняні,
Бо вірив в правду променисту,
Що перемоги прийдуть дні
І буде небо знову чисте.
Він ніби чує:
«Сину, сину, сину!
Тебе вернутися молю».
Це мати кличе
На подвір'ї,
Де висадив колись він клени,
Де в голубому надвечір'ї
Гілля шепочеться зелене...

Розділ восьмий

Три дні підряд
Земля горіла.
Три дні:
«Вогонь,
Вогонь,
Вогонь!»
Од диму люди почманіли,
Залізо плавилось, либонь.
Гарчали танки
Й автомати.
Гармати грали
Дикий гімн.
Ішли,
Повзли
Вперед солдати.
Чекали ж цього стільки літ!
Три дні,
Три ночі:
«Грім!
Грім!
Грім!»
То Курська битва
Розпочалась

На досвітку,
Під шум беріз.
І Василю вже
Привиджалось,
Що входив в край,
Де жив
І ріс.
Та це лиш тільки на хвилину,
Бо часу думати нема.
Знов командира голос лине:
«Вперед!
Вперед!
Вперед!»
Ревуть гармати,
Палають танки на полях,
І падають од куль солдати,
Не ляже їм додому шлях.
А жити б їм,
Та їх не стало.
Їх полягло уже немало,
Йдуть обеліски нам услід.
На батареї сам Василь
З гармати цілиться у ціль
І грізно мовить:
«Звідсіля

Я не одступлю ні на крок,
Бо землю рідну
Я люблю!
Я клятву матері давав,
На Прапорі я присягав!»
І раптом ціль!
Знов спалах,
Біль.
Вже п'ять атак
Відбив солдат.
І знову танк.
І знову ціль.
І раптом небо наукіс,
А танк на Василя поліз.
А він не бачить -
Біль пече,
Болить поранене плече,
В очах туман,
І стихло все:
І біль,
І гул,
Й гарматний грім.
Перед очима - ніби дім,
Ставок і хата,
І верба.

Здалось і щезло,
І нема.
Й не чув,
Як линуло:
«Ура!»
І закрутились
Танки й люди...
Не встиг схопитися за груди,
Не бачив, як сержант
Над ним
Лице стурбовано схилив.
Василь в Безсмертя уже плив.
... Штандарти полк чужі топтав.
Ta цього вже Василь не знав -
В сирій землі боєць лежав.

Розділ дев'ятий

На захід!
В світ чужих світанків.
На захід!
Крізь дороги
І дим.
Вперед
Із бою в бій
Ідуть солдати.

Не зупинить їх
Хід і лет.
На них надіються,
На них зорить уся планета,
Про них написано в газетах.
Герої ж рвуться
До Берліна,
Щоб стяг червоний
Здійняти там.
І стане ворог на коліна,
І буде,
Буде
Ще Потсдам!
Та жаль, Василь
Вже не побачить
Усмішок,
Радісних пісень.
А рідна мати
Знов заплаче
У сонячний,
Безхмарний день.
... Фронти ідуть
Все далі й далі.
На захід котиться війна.
Летять лелеки

В сині далі,
А Василя уже нема.
... А мати дивиться у небо.
Сльоза палюча на хустині.
Як Василю вернутись треба:
Його чека долина синя,
Його чека матуся сива.
Цвіт осипається з вишень.
Що принесе їй
Завтра день?

Голосіння матери

Залишилась я сиротиною.
Де Василько мій,
Де моя дитина?
У чужій землі,
Під чужими кленами.
А я ж думала,
А я ж мріяла
На подвір'ї
Невістку стрічати.
А я ж думала,
А я ж мріяла
Онуків колисати.
Горе вороном

Прибилося,
Чорним птахом
У вікні
Забилося.
А я ж думала
Дочекаюся
Весни ясної,
Сонця красного.
А за вікнами
В'януть квіти.
Де ж мені своє горе
Подіти? Де?
Чорна звістка
Залетіла в хату.
Чорна звістка -
Чорним птахом.
Залишилась я
Сиротиною.
Хто послав у твоє серце
Кулю? Хто?
Сину мій,
Сину!
Полетіла б до тебе,
Якби мала крила.
Я б од смерті тебе захистила.

А кленочки на подвір'ї
Гнутися,
А тебе вже, мій Васильку,
Не діждуться.
Залишилась сиротиною
Навіки.
Хилять клени на подвір'ї
Віти.
Сум навколо,
Сум у хаті
Лине.
Де Василько мій,
Де моя дитина?
Хто посадить в головах
Калину?
Хто посадить на могилі
Клена?
Біль у серці,
Сину!
Через доли
Я до тебе
Лину.
Чи ти чуєш мене,
Сину?

Розділ десятий

Війна скінчилась весною,
Коли черемха зацвіла,
І Перемога наша світла
З салютами
Стежками йшла.
Йшла через ріки,
Через гори,
Через видолинки ішла
І прапор наш
Непереможний
З фронтів несла.
... Йшли роки.
Рани рубцювались.
Вставали села і міста.
Вітчизна вгору
Піднімалась
І рідний край свіtlішим
Ставав.
Гаї шуміли і ліси,
Шуміли сонячно сади,
Про котрі мріяв
Так Василь.
... Іду травневою порою.

Як в пантеоні
В лісі тім.
І ніби чую, чую, чую
Війни далекий перегрім!
А з ним і клятва
Цим гаям,
Що виросли з сердець
Бійців,
Котрі за сонце полягли,
Котрі додому
Не прийшли.
А ми за все тепер
В отвіті:
За мир,
За ці зелені віти,
За слози сивих матерів,
Щоб цей світанок
Не згорів,
Щоб не згоріла ця
Краса.
Ти чуєш,
Хлопче і дівча?
Горить вогонь,
Безсмертна слава.
Тепер це ваша кровна справа.

Згадайте подвиг Василів
І тисяч тих, що смертю
Впали,
Посеред площ і яворів!
Тепер це ваша кровна справа,
Щоб більше край наш не горів!
В знаменах бойових полків
Горить вогонь,
Безсмертна слава!
Тепер це ваша кровна справа,
Щоб більше край наш не горів!

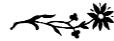
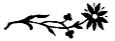
БІЛЬ ПАМ'ЯТИ

Заспів

Пам'ять стукає в серце,
Ворушить сиву давнину.
Сорок перший!..
З пам'яті його не стерти,
І загиблих не один.
Земля їм ставала пухом.
Молоді і кремезні,
Недолюбивши до дна,
Вони мріяли
По всесвітніх орбітах рухатись,

Але ж війна їм сказала -
Ні!
Невблаганна, жахлива війна.
Юносте, юносте!
Скільки снаги тобі дати,
Щоб ти сонцем впивалась.
Юносте, юносте!
Ти стала солдатом,
А чи долі своєї відцуралась?!

Не відцуралась,
Бо стала до бою.
Не відцуралась,
Бо вкрила себе
Шинеллю жорсткою.
Там,
На лінії вогню
Юнь йшла в запеклу борню!
... Перон. Станція. Пісня...
Прощалась юність голубами,
А паротягу не терпілось повезти нас
У металеву хурделицю,
де виспіють важкі
Біди...
А на пероні цілувались,
А на пероні плакали,

А на пероні співали...
І не знали куди повезе нас паротяг.
Ми нічого не знали.
Нам треба було цілуватись...
Поїзд віз нас на станцію «Війна»!

I

Сіялись на стежки,
Та командир солдатам
Востаннє гукнув:
«У штики!»
Піднялися, мов дужий вітер,
Ненавистю повні вщерть.
І лоба комбат лиш витер,
І стих гарматний концерт.
... Топтали чужі штандарти
Його сміливі солдати
Біля полонених «берт».

II

В очах не було страху,
В очах їдкий туман.
Гранату кинув з маху
Поранений Іван.
І стало в хаті тісно
Од диму і від ран,
А ворог сунув злісний,
Й кричав: «Здавайсь, Іван».
Він сперся на одвірок,
А там їх не злічить:
«Даю вам три хвилини.
Подумайте іще!»

I вдруге вибух злинув,
Ворожа кров тече...
І ніби з того диму
Устав живий Іван,
І голос мужній линув:
«Я Україну рідну
Нікому не віддам!»

III

А чи бува на світі диво?
А чи буває, не збагну.
Було у мене. Спогад сивий
Про ту непрохану війну.
Були ми в розвідці. Сіріло.
Повзем до полку через поле.
Ми задоволені. Зробили діло,
Бо молоді були і смілі.
Та раптом свічка, то ракета,
Попадали, неначе вбиті.
Вмить забуваєш: хто ти, де ти,
Тим світлом до землі пришитий.
Та ось вдивляєсь, що за диво?
Під животом ворожа міна.
Ота проклята, вередлива.
Од неї ну куди ти дінешся?

Лежу. Завмер, кажись, не дихаю.
Лиш порух і забудь як звати.
Ну, треба ж отакому лиху?
І я згадав домівку, матір.
Тут командир вже чую кличе:
«Скоріше, хлопці, скоро ранок!»
В кущах щось булькає і свище,
А в небі місяць, ніби рана.
І треба встати та несила -
Заграє міна, от і все!
І де мене лиш не носило,
А тут, мабуть, не пронесе.
І враз зірвавсь я і побіг,
І мчався, скільки вже я міг.
І запитали мене в роті,
Якого звіра я злякавсь.
Я розповів не раз, а всоте,
І навіть в істину поклявсь,
Що я лежав на міні чорній,
А поруч юрмились гадюки.
«Придумав!»
«Та, підіть ви к чорту!»
Були у мене тоді муки.
А ви питаете про диво?
А чи буває, не збагну.

Було у мене. Спогад сивий
Про ту непрохану війну.

IV

Впав солдат - поглинула вода,
То Дніпро - свята велика річка.
Плакала вербичка молода.
Писар мовив:
«Всі ми тут не вічні!»
Телеграму у село відбили,
І заплачуть в хаті журно двері.
Тут його під Києвом зарили,
Кущик посадили терену.
Залишив він пісню на хмарині,
Був поетом і писав про зорі,
Про садок вишневий,
Вечір синій
Й неціловану любов, як море.

V

А я вернувся в сорок п'ятому.
Вже відгула тоді війна.
Я брав рейхстаг разом з солдатами -
Гірка була та чужина...

Стрічав наш край,
вдовіль скалічений,
І радість, ѹ горе на стежках.
Ми йшли, медалями заквітчані,
У полинялих сорочках.
А це було вже так давно.
Та спогад досі душу крає,
Коли я гляну у вікно,
Як небом блискавка шугає.

VI

Мій товариш з-під Полтави.
Хлопець гарний і відважний,
Був розвідником хоробрим
В двадцять першому полку.
Від Москви аж до Варшави
Шлях простелений боями...
Тричі кулі націлялись
В його серце на війні.
Та одна таки попала,
Але вижив друг Микола
Й повернувсь до свого полку.
Вже на Віслі воюав.
Вісла-річка клекотіла -
Утопить його хотіла,

Але він не відступав -
Знов в розвідці крокував.
І за ту розвідку з боєм
Орден Слави заслужив...
Скоро вже й кінець війні.
Якось він сказав мені:
«Та до того ще Берліна
Треба, хлопці, нам дійти!»
Спалахнуло все довкола,
Закрутилася земля...
Був Микола - і нема...

VII

А це ж було,
Було, було!
Гіркі шуміли полини.
Ятрились рани, хмурилось чоло,
І чув я гуркіт з далини.
Горіли зірвані мости
І небо понад головою.
Сади палали і хати,
А потім...

VIII

Через пам'ять мою повертаються друзі
Із пекельного виру додому.
А над ними громи і громи,
І ніяк не коротшають гони.
Йдуть і літом вони, і весною,
І замрійно колишеться цвіт.
Не стихають тривожні дзвони -
Вони йдуть із розстріляних літ...
Через пам'ять мою повертаються юні,
А додому ніяк не дійдуть...

Поспів

Пам'ять постукає в серце.
Пам'ять мозок тривожить.
Слухайте, люди!
Це говорять ті, що сказати не можуть.
Долайте намічені межі,
Щоб не знялися знову пожежі,
Щоб життя оте колесом
Не зламалося десь
І не кинулось в пріrvу,
Де лиши морок і тьма.
У ясне треба вірити
Й не губити ума.

Чуєте, юні і ветерани!
Сонця і тільки сонця,
Як мамині очі,
Щоб не кидало планету
Знову у темінь ночі.
Ви чуєте, люди,
Чуєте?

БАЛАДА ПРО БЕЗСМЕРТЯ

*Присвячується
славному синові України
Василю Порику,
що загинув у боротьбі з фашизмом
в далекій Франції*

Ніч, як море, тривожна й гаряча,
Зорі сипле на сонні дороги.
Поспішає Базіль на побачення,
Бо майбутнє розстрілює ворог.
У четвертім кварталі в Бомоні,
У кафе за дубовими столиками
Друзі ждуть його дуже стомлені:
- Чи не зменшилось нашого полку?
Поспішає... Сполоханий місяць
Йому руки голубить і чуб.
Онде тіні бринянять навкісні,

218

Їх розкинув у сквері дуб.
Там гітара схлипує стиха,
На затіненій лаві двоє...
Ех, управитись тільки б з лихом,
Щоб заграти, та не сумної.
...Хай послухали б чудо-пісню,
Що співають подільські дівчата.
Засміявся б цей сад добровісно
Од мелодії наших крилатих.
І згадав калинові весни
На Подоллі, за рідним Бугом,
У вишневих вінках-перевеслах,
Де лелеки летять над лугом,
Де пишастіся збіжжям поле,
Де тополі, мов стріли в леті...
Хто зламав його красну долю,
В душу випалив із пістолета?
І замовкла гітара у сквері,
Обірвалась тривожна мрія.
Він постукав тричі у двері:
- Ваш пароль?..
- Луїза-Марія.
...Ніч од грізних скидалася згуків,
Бо летіли в провалля состави.
Це за всі невідплатні муки

219

Правий гнів наш відплату правив.
І об'яви зляку ліпили
В тихім Лъежі, сумнім Бомоні:
«Хто їм видасть макі Базіля,
Той у дзвоні злота потоне».
...Потонули, зогнили безслідно,
Ti, що світ шматували, - покарані!
Над зеленим Дніпром і Марною,
Не змовкає в легенді-пісні
Над квітучими берегами.
І стає його славі тісно
Під вкраїнськими яворами.

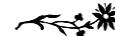
ЩО ТАМ ЗА ПЕРЕВАЛОМ?

Ну, що там за перевалом,
За горою,
За долиною,
За лісом?
Ой, як часу стає все мало!
Я кидаю усе до біса.
Треба тільки зібрати сили,
Подолати оті перевали,
Оті гори,
Долину за лісом

І ввірватись у світлу залу,
Де смички, мов солдати,
Вправно бігають по деках.
І послухати мудрого Баха,
І душою відвідати Мекку,
І очиститися от скверни,
Що мені підставляли роками.
Хоч пройшов і нелегкі терни -
Не сфальшивив своєї пісні,
Що дзвеніла не раз в поході
В металеві свої тарелі.
Не приємлю чужої моди -
Залишаюся вірним оселі!

ОСТАННІЙ АКОРД

Звуки корчились,
Падали звуки.
Знову вставали,
Бились в агонії.
І лунало, як грім:
«Огонь!
Огонь!»
І здіймалися звуки,
І бігли вище та вище.

І тремтіла остання нота,
А дорога лягала серцями вимощена.
І знову зводилася в атаку
знесилена рота.
Здригалося поле, зрите окопами,
Виплакувало очі сонце.
Груди пекло, як в печі перетопленій,
День біг у розпанаханій сорочці...
Горіли хліби у полі,
Конав досвіт у муках.
Далеке почорніле літо
У мінометних згуках...
Кричу серцю,
Волаю до пам'яті:
«Годі!
Не треба!
Дайте мені іншу музику!
Не розколюйте небо!...»

З ДАЛЕКОГО...

І знов наснилися тривоги,
У небі плачуть журавлі,
У пломені кричать дороги,
Вогонь працює на землі.

А нам іти далеко треба,
Щоби здолати ворожу міць,
А серце болями теребить,
Усе пішло на круговертъ.

А нас одне лише хвилює,
Ми вистоймо у вогні,
І Перемогу відсвяткуєм
У сорок п'ятім навесні!

* * *

У безсловесному мовчанні
Юрмився біль,
Поверталася стежка зранена
З почорнілих піль.
Згадки в'юнились непрошенні,
Осипався цвіт,
А з очей слізоза-горошинка
Залишала слід.

* * *

Дими димилися горою
Із вечора до ранку.
Не було на землі спокою,
В село вривались ми на танках.
Поранені дерева й люди
Нас зустрічали із подяками.
І вірили, що перемога буде,
Бо сонце сходило над хатами.

* * *

В розтині доріг розлетілись пісні,
Їх дуже заважко зібрати.
І роки скривились, і ночі, і дні
В окопах тісних і загатах.
Та рейками скрикнуть важкі поїзди
І скресне у пам'яті пісня,
Ота, що ти в серці проніс,
В гвардійському війську.

* * *

Під вербами, між кленами
Сміялись солов'ї,
У віхолі зеленій
Літа були мої.
Вони були заквітчані
Вогненними стежками,
Медалями засвідчені
І кулями поранені.

* * *

Ще три доби нам залишалось,
А потім знову у похід.
Тривожно серце в грудях билось:
Який залишимо ми слід,
А чи нас будуть величати,
А чи прокльони вслід підуть?
Чекають нас важкі загати,
Вже чутно, як гармати б'ють.

* * *

Гармати, гармати, гармати
Заснути стежкам не дають.
І знову у ніч наступати
Дощі переливами ллють.

Зозулі сховались у вербах,
І плачуть лелеки в гнізді.
Гармати повітря тереблять,
Чекає нас бій впереді.

* * *

Йшли солдати ночами,
Грозам навстріч.
Кожен поклявся матері
Злу побороти ніч.

І повернулись додому,
На рідний поріг.
Солдати долали втому
Четвертий рік...

СКІЛЬКИ БУЛО ГОРЯ

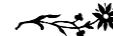
Скільки було горя,
Полинових сліз
У боях поборених,
Що приніс нам біс.

Сади розцвітають
У пісенних хорах,
Прагнемо до раю,
Долаємо гони.

* * *

Простерлися шляхи нелегкі:
Голодні роки і війна.
І плакали в гнізді лелеки,
І друзів давніх вже нема.

А я долав нелегкі далі
Через окопи і мости,
Щоб відвернути всі печалі
І людям радість принести.

ЗНОВ БІЖУ...

Знов біжу навпереди
Злим вітрам-пожежам,
А вдогін їдкі дими
Застеляють межі.

Ще один лише ривок,
Ген до того дзоту.
Натискаю на курок
Без оглядки всоте.

... І прокинувся, болять
Незагойні рани.
Це вони у сні кричать
З вечора до рання.

* * *

Вмостився сум на обелісках,
Мовчать дерева.
Сумують птахи в перелісках,
Журиться трава.
Печаль стискає груди різко,
Була жорстока тут війна.
Вмостився сум на обелісках -
Живі кричать з них імена.

Я УКРАЇНУ ЗАХИСТИВ

Я біг, я падав,
Підіймавсь
Не раз, а може, всоте.
Я Україну захистив,
Долав ворожі дзоти,
Котру всім серцем полюбив,
Щоб ворога збороти.
Живу і, покіль буду жив, скажу,
Щоби ніхто з нас не блудив,
А землю рідну серцем боронив.

* * *

Про це згадаємо вже потім,
Ті згадки не дають спокою,
Як ми служили в одній роті,
Окопи рили під Москвою.
Сухар ділили ми навпіл
І пушку солі для потреби,
Коли долали сотні гін...
Як важко нині нам без тебе.
Воєнна дружба не вмира,
Вона не меркне в обелісках,
Вона немеркнуща зоря
Гартована в гвардійськім війську.

ЧЕКАННЯ

I

Ходила, ждала, виглядала
І молодою і красивою...
Зозуля щастя накувала,
А у житті ж то - нещаслива...
З пожовкливих квітів роси впали
І покотилися слізовою,
В чужих дворах музики грали,
Вона лишилася вдовою.

II

Думи пливли в гіркуватім димі
Й повисли на стрімких тополях.
Тужила матір за сином -
Важка її доля.
Вилися з чорного диму печалі
Ряднами над верболозами...
Горе її квітчали
Сльози...

III

Під грудьми знов кольнуло,
То осколок ожив.
Згадав я те минуле,
Як в розвідку ходив.
Ворог дико з гармат
Нам мелодію грав,
Не Шопена, не Баха -
Кулями завивав.
Скільки впало солдат -
Ми той дот взяли з маху,
Залишилось нас двоє...
А я досі у сні не виходжу із бою...

* * *

У нього не було
Ні діда, ні баби.
Одна тілько мати,
Як білий той світ...
Він з глини виліплював
Вбитого тата
І бігав стрічати
Щодня до воріт.

* * *

Як важко друзів губити,
З котрими ходив в атаку,
А їм ще б жити і жити,
І рідну стежку топтати.

Та люди, мов зорі, згоряють,
Відходять із зорями в вічність,
І мрії ясні нам лишають,
І ними звойовану гідність.

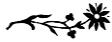
* * *

Ну, як мені вловити голос твій,
Що лине з репродукторів з порання?
Він пробивається крізь голоси
Криклих джигунів
І душу споминами ранить.
... Зима, завія за горами,
А сніг всміхається в вікні.
Мости зруйновано між нами,
Повір, не віриться мені,
Що то були фронти роками.
В тіснім і темнім бліндажі
Ми стрілись з рідними піснями
Під гул гарматних голосів.

А пісня та зі мною поруч
Сповита спогадами літ,
Іде мені завжди на поміч,
Щоби в очах не змеркнув світ!

* * *

Вони ішли. Вина не їх,
Що не дійшли,
Бо спалені були вогнем.
Вони ішли.
За них ми йдем,
Щоб розірвати пута.
Не легко нам -
Зневіра топить дух.
Вони ішли.
Нелегко було їм
І нам сьогодні круто.
Та ми ідем.
Нам сонце помага в гонитві,
Ми хрещені вогнем
І їхніми молитвами.
Ми йдем,
Упевнено і швидко.

ПЕРЕМОГА

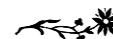
Через терни і біди,
Через болі й огуди,
Я важке оте звідав,
Вас рятуючи, люди.
Я зарані посивів,
Спохмурніло чоло,
Віра в світ мене вивела,
Хоч нелегко було.
Кулемети,
Гармати
Не давали пройти,
І вогненні загати,
І задовгі фронти.
Все стерпів я, однаке,
Не спіткнувся, не впав,
Бо не міг я інакше,
Мені Бог помагав
Й материнські молитви,
І тривоги зірок.
Переміг я всі битви,
Щоб вернутись до рідних стежок.

234

МОНОЛОГ СОЛДАТА

Не печальтеся, нене,
Не моліться до неба,
Хоч вам гірко без мене,
Я прошу вас – не треба.
Мені шлях перетяли
Хижі кулі за Одером,
І донині земля
Піді мною ще ходором.
І лежу я прострелений
І не можу піднятись,
Зорі падають тінями,
А мені не добрatisь
До зеленої стежки,
Що біжить повз калину.
І не крикнути:
- Де ж ти,
Мила серцю дівчино?
А хотілося щастя,
Повні пригорщі сонця.
Вже посивіла Настя
У журливім віконці...
Я до вас би на крилах,
Та не можу, не плачте,
Мене смерть полонила,

235

Та чи міг я інакше?
Бився я під Москвою,
На Дніпровських причалах,
Думав - буду весною,
Та війна не кінчалась.
І не мав я спочину,
Та не кляв свою долю.
Знав я, прийдуть зажинки,
Світу вернемо волю.
Я дійшов до Берліна.
О! Як сяяв той ранок!
Тут настала хвилина
Для останньої рани...
Не печальтеся, нене,
Не моліться до неба.
Знаю, гірко без мене,
Та благаю - не треба.
Коли май заквітчає
Землю в проліски-квіти,
Я в весняних музиках
Буду з вами радіти.
Не сумуйте - не треба,
Мамо, матінко, мам...
Щоб не тріскалось небо,
Ще раз серце віддам!

ПРО НОЧІ

Я не бачив білих ночей,
Не питайте, не знаю нічого про них.
Я розкажу про чорні розстріляні ночі,
Що принесли багато лих.
Ой багато!
Та в кожну хату.

Я не бачив білих ночей,
Бачив чорні.
В блискавицях сполохане небо,
А ще...
Ви про білі?
А про чорні не треба?

А я дітям!
Біль пече.

* * *

Спізнали ми гіркої долі,
Коли ішли на кулемети,
Ворожі танки на тім полі,
Спrijимали нас за силуети.
А ми були несхібні люди
Землі своєї, України,
Покіль ми є -
Вона жити буде,
А зникнем ми -
Її не буде!
І знов душа моя в тривозі,
Шибки хмурніють у вікні,
Коли гrimлять у небі грози,
І ніби знов я на війні.
То незагоєні ще рани
Болять ночами уві сні,
А я ворожий танк тараню,
У сорок п'ятім навесні.
Чи згадають праправнуки
Із далеких літ,
Як в гіркі дороги
Рятували світ.
Долю врятували й
Весь слов'янський рід.

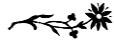
КОЛИ ПАХЛО ВЕСНОЮ...

Важка пітьма... Важка зловіснатиша.
Село. Ріка очеретамидише.
Патруль ворожий - привидом у млі.
А так весною пахне на землі!..
Ми повземо нечутно під горою,
На гибел тим, хто горе нам приніс...
І вибухаєтиша над рікою,
І ешелон ворожий - під укіс.

З ВОГНЯНОЇ МЕТЕЛИЦІ

Цвіли сади,
Сміялось сонце,
Верталась пісня на поріг...
О, рідні мамині віконця!
Я все зробив
Що тільки міг,
В жахнім не відступив двобої,
Я вас прикрив тоді собою.

Ні хліба,
Ні солі,

Лиш десять патронів в запасі.
Трималася стійко доля
В кулеметному галасі.

Полем,
Лісом,
Городами...
І загубився слід.
Він повернутись більше
На рідне подвір'я не міг...

А ми тут річку брали вбрід.
Пручалася, ламала руки.
Надіїй йшли за нами вслід,
І ми не відчували муки.
Вони висвітлювали шлях,
Вливали сили в груди.
Хто був хоч раз в отих боях,
То їх до скону не забуде.

Згадалися важкі бої
І біль стискає груди.
Розстріляні літа мої
В окопах досі блудять.

Перо журавлинє

*Пісне, мое ти причастя,
Знімаеш дорожну втому.
без тебе не було б щастя
Й дороги до отчого дому.*

ЗДРАСТУЙ, СОНЦЕ

Музика М. Дремлюги

mf

Здра- стуй, сон- це! Ти у центрі
неба Здра- стуй, сон- це! Лас- ка- ве i
ніж- не. Здра- стуй, сон- це! Ти пли- веш над
зем- ле- ю. Здра- стуй, сон- це! Ти лю- дям
ра- дість не- сеш.
Я ра- дуй, ишо
ти зі мно- ю,
Я ра- дуй, ишо ти зі мно- ю.

Здрастуй, сонце! Ти у центрі неба.
Здрастуй, сонце! Ласкаве і ніжне.
Здрастуй, сонце! Ти пливеш над землею.
Здрастуй, сонце!
Ти людям радість несеш.

Здрастуй, сонце!
Ти людям радість несеш
І освітлюєш іхні дороги.
Співають тополі, і я співаю,
Я радий, що ти зі мною.

Вітер чорні здійма вітрила,
І кошлатіють злісно хмари.
Я кидаюсь супроти вітру,
І вітер відступає.

І знову ти пливеш над землею,
І люди п'ють твоє проміння,
І частку-жаринку
Беруть в свої груди.

Здрастуй, сонце!
Я радий, що ми удвох з тобою,
Удвох заклопотані,
Ти у центрі неба,
А я, людина, на землі.

ХМІЛЬ ЦВІТЕ

Музика М. Дремлюги

Te- che
rіch- ka te- che
bi- stra shi- rо- ka
ne do- pli- trohi shvidshe sty,
a hmіl' ro-
stі, a hmіl' ro-
stі, a hmіl' ro-
stі, i me- ren
bu- de цвісти.

Тече річка, тече бистра,
Широка - не доплисти,
А хміль росте, а хміль росте
І терен буде цвісти.
А хміль росте, а хміль росте
І терен буде цвісти.

А як мені, а як мені
Добратись на той берег,
Де мила жде, де хміль цвіте,
А поряд білій терен.
Де мила жде, де хміль цвіте,
А поряд білій терен.

А я пошлю, а я пошлю
Свою їй пісню.
Нехай вона, нехай вона
Про мене розповість їй.
Нехай вона, нехай вона
Про мене розповість їй.

Що я лечу, що я лечу
До милої здалека.
Мене несе, мене несе
На крилечках лелека.
Мене несе, мене несе
На крилечках лелека.

ПОСЛУХАЙ, ТАРАСЕ!

Помірно. Урочисто. Один

Музика В. Папаїки

Помирно. Урочисто. Один

Служба в Пасху

По слу- хай, Та- ра- се, по-
слу- хай наш бать- ку, як піс- ню Вкра-
ї- на спі- ва- е то- бі. Цві-
те Ук- ра- ї- на в піс-нях со- ло-
в'ї- них, сві- тан- ки вста- ють го- лу-
бі- i. Хор Цві- те Ук- ра-
ї- на в піс-нях со- ло- в'ї- них, сві-
тан- ки вста- ють го- лу- бі.

Послухай, Тарасе, послухай,
наш батьку,
Як пісню Вкраїна співає тобі.
Цвіте Україна в піснях солов'їніх,
Світанки встають голубі.

Послухай, Тарасе, послухай,
наш батьку,
Як в полі комбайні гудуть на зорі,
Цвіте Україна в піснях слов'їних,
А заспів ведуть трудари.

Послухай, Тарасе, послухай,
наш батьку,
Як в сяйві мартенів наш край осява.
Цвіте Україна в садах солов'їних, -
Це мрія твоя ожива.

НІЧКА ЗОРИ РОЗСІВАЄ

Повільно, ніжно.

Музика В. Папаїки

Ніч- ка зо- ри роз- сі- ва- е, па- но на стеж- ки. Хло- пе- ць дів- чи- ну че- ка- е, хло- пе- ць дів- чи- ну че- ка- е, зо- мо- на- ть сад- ки.

Нічка зорі, зорі розсіває
Рясно на стежки.
Хлопець дівчину чекає,
Хлопець дівчину чекає,
Гомонять садки.

Забарилась, забарилась мила,
Місяць впав в ставок.
Може, мати не пустила,
Може, мати не пустила
З милим на місток.

Нічка зорі, зорі гасить в хвилях.
Спить її вікно.
Я хотів сказати милій,
Я хотів сказати милій,
Що люблю давно.

ЗАГРАЙ, ТРУБА

Музика В. Папаїки

1. Заграй, труба, зови, труба,
в похід не-
лег-кий ми го-то-ві. Нам шлях по-ка-зу-
ють яс-ний не-бес-ні зо-рі пур-пу-ро-ві.

Припів:
Не-спо-кій-ні на-ші сни,

бо не-лег-ка сол-дат-ська
служ-ба. *Bim-* чиз-ни

вір-ни ми си-ни ед-на-е
нас ар-мій-ська друж-ба

2. Дав-

Заграй, труба, зови, труба,
В похід нелегкий ми готові.
Нам шлях показують ясний
Небесні зорі пурпuroві.

Припів:

Неспокійні наші сни,
Бо нелегка солдатська служба.
Вітчизни вірні ми сини —
Єднає нас армійська дружба.

Давним-давно пройшла війна
І поросли травою дзоти.
Моя ти рідна сторона,
Ми в батьківських крокуєм ротах.

Припів.

Заграй, труба, дзвени, труба,
Не відставай, подруго-пісне.
Над нашим краєм дорогим
Вітрам не дути лиховісним.

Припів.

ТЕЧЕ РІЧКА

Музика Р. Скалецького

Помірно.

mf

Te- che ríchka, ríchka, ka, te- ché rích- ka shi- ró- ka ne do- pli- sti, de hmíl’ ros- te, de hmíl’ ros- te i te- ren budé cvís- ti

Тече річка,
Тече річка
Широка - не доплисти,
Де хміль росте,
Де хміль росте
І терен буде цвісти.

252

А як мені,
А як мені
Доплисти на той берег,
Де хміль цвіте,
Де хміль цвіте
І біля нього терен.

На тім боці,
На тім боці
Живе моя дівчина.
Вона вже жде,
Коли прийде
Щаслива їй година.

А я пошлю,
А я пошлю,
Пошлю їй свою пісню.
Нехай вона,
Нехай вона
Про мене розповість їй.

Що я спішу,
Що я спішу
До милої здалека:
Мене несе,
Мене несе
На крилечках лелека.

253

В САДУ ВИШНЯ ПОХИЛИЛАСЯ

Помірно.

Музика Р. Скалецького

B са- ду виш- ня

по- ху- ли- ла-

ся, в са- ду

виш- ня по- ху-

ли- ла-

ся, дыс- чи-

нон- ка за- жи-

ру- ла-

ся.

В саду вишня похилилася,
В саду вишня похилилася,
Дівчинонька зажурилася.

Ой чого ти побиваєшся,
Ой чого ти побиваєшся,
Слізоньками умиваєшся?

- Я з миленьким зустрічалася,
- Я з миленьким зустрічалася,
А подружка закохалася.

Закохалась, одружилася,
Закохалась, одружилася,
Я ж без милого лишилася.

КИНЬ МЕНІ, ПТАХО, ПЕРО ЖУРАВЛИНЕ

Музика Г. Жолиденка

Kинь ме- ни пта- хо пе- ро жу- рав-
ли- не, кинь на сте- жи- ну кинь не жур-
ли- ве. Хай ме- ни вес- ни во- на на- га-
да- е, Хай мо- ю піс- ню во- на зас- пі-
ва- е. Хай по- не- се над ле- ва- да- ми
си- ни- ми, Хай за- бе- ре мо- ї бо- лі
си- ві- й.

Кинь мені, птахο, перо журавлине,
Кинь на стежину, кинь нежурливе.
Хай мені весни воно нагадає,
Хай мою пісню воно заспіває.
Хай понесе над левадами синіми,
Хай забере мої болі сивії.

Кинь мені, птахο, кинь мені, чуеш,
Ти відлітаєш, а я сумую.
Кинь мені, птахο, перо журавлине,
Кинь на стежину, кинь нежурливе.
Хай мені весни воно нагадає,
Хай мою пісню воно заспіває.

Хай понесе над левадами синіми,
Хай забере мої болі сивії.
Ла-ла-ла-ла-ла...
Ла-ла-ла-ла-ла...
Кинь мені, птахο, кинь мені, чуеш,
Ти відлітаєш, а я сумую.

Я ШУКАВ ТЕБЕ

Пожирно.

Музика В. Костенка-Київського

Я шу- кав те- бе в му- зи- ці,
в со- ло- в'ї- них піс- нях.
На че-
реш- не- вій ву- ли- ці,
до- га- няя те- бе в снах.
Два Tu лу- ка- во всміх- ну- ла- ся,
го- лу- би- ми о- зер- ця- ми,
до- ха- ти- ни по- да- ла- ся,
вий- шла з ей- дер- ця- ми.
A я бі- лий шлях.

Я шукав тебе в музиці,
В солов'їних піснях.
На черешневій вулиці
Доганяв тебе в снах.

Ти лукаво всміхнулася
Голубими озерцями,
До хатини подалася,
Вийшла з відерцями.

А я ходжу в неспокої,
Топчу сині стежки.
Біля сосни високої
Тішу мрії-думки.

Я знайшов тебе в музиці,
В солов'їних піснях.
І черешні на вулиці
Слали нам білий шлях.

CІРІ ГУСИ

Музика В. Костенка-Київського

Помірно.

The musical score consists of two staves of music in common time, key signature of one flat. The first staff starts with a forte dynamic (F) and includes lyrics: "Летять у не бі сі рі гу- су," followed by a melodic line with a grace note and a fermata. The second staff continues with "лє тять за море в синю даль, в синю даль," and concludes with "а я у слід птахам див- лю- ся." The third staff begins with "у гру- дях шир- ша- е пе- чаль." The fourth staff ends with "Bo- ни за- бра- ли мо- е лі- то, ро- ки, з со- бо- ю по- нес- ли, без них, як важ- ко бу- де жи- ти, бо- ни на- дов- го по- плив- ли." The fifth staff starts with a repeat sign and "1." The sixth staff starts with a repeat sign and "2."

Летять у небі сірі гуси,
Летять за море в синю даль,
А я услід птахам дивлюся,
У грудях ширшає печаль.

Вони забрали мое літо,
Роки з собою понесли,
Без них як важко буде жити,
Вони надовго попливли.

Летять по небу сірі гуси,
Летять до моря в синю даль,
А я за них чогось боюся,
Гусей і літа мені жаль.

Я їх чекатиму весною,
Як скресне крига на Дніпрі,
І будуть знов літа зі мною,
Оти, що втратив на зорі.

НА КОРДОНІ МІЙ КОХАНИЙ

Не поспішаючи.

Музика Я. Поляхівського

Ни- ні гар- на вес- на,
цві- том ма- см крас- на,
бу- де доб- рий вро- жай на По-
діл- лі. Ба- га
ти- е наш край, роз- кві-
та- е наш край, яб- лу-
не- ві цві- туть зам- ме- мі-
лі. Па- да /
Для закінчення
ми

Нині гарна весна,
Цвітом-маєм красна,
Буде добрый врожай
на Поділлі!
Багатіє наш край,
Розквітає наш край,
Яблуневі метуть
заметілі.
Пада ніч на стежки,
Пада ніч на стежки,
Над садами пливе
круторогий.
Бережу я листи,
Бережу я листи,
Що від тебе приходять
з кордону.
Ти, я знаю, прийдеш,
Ти, я знаю, прийдеш,
Як у осінь жовтітимуть
віти.
Давню стежку знайдеш,
Давню стежку знайдеш,
За село тебе вийду
зустріти.

УКРАЇНО МОЯ

Помірно, урочисто.

Музика Я. Поляхівського

The musical score consists of ten staves of music for voice and piano. The first staff starts with a treble clef, common time, and a key signature of one sharp. The vocal line begins with "Ук-ра-ї-но моя, Ук-ра-ї-но, ти щас-". The piano accompaniment features eighth-note chords. A dynamic marking "mf solo" is placed above the piano part at the start of the second staff. The vocal line continues with "ли-ва вста-еш на зо-ри, в мо-їм сер-ці твай спів со-ло-в'ї-ний і гу-д-". The piano part includes eighth-note chords and sixteenth-note patterns. The vocal line concludes with "кив го-ло-си на Дніп-рі, Ти роз-". The piano part ends with a forte dynamic. The score ends with a final staff labeled "Для закінчення." (For ending) and "вже си-я".

264

Україно моя, Україно,
Ти щаслива встаєш на зорі,
В моїм серці твій спів солов'їний
І гудків голоси на Дніпрі.

Ти розправила крила орлині
І злітаєш до світлих висот,
На квітучих полях і долинах
Власне щастя кує мій народ.

Україно, моя Україно,
Мій навіки возз'єднаний край,
Множать славу твою щохвилини
Долинюк і Микола Мамай.

Ти дзвениш у майбутнє мостами,
Україно, кохана моя,
І тобі чарівними вогнями
Незалежності доля сія.

265

ОЙ ТИ, ПІСНЕ АРМІЙСЬКА

Музика Я. Поляхівського

Урочисто.

Oй ти, пісне армійська,
моя сестро крилата,
ти про щастя дзвеніла
в ратній долі солдата.

Припів:

Завжди з нами в дорозі
ти ведеш за собою,
Ой, подруга солдата,
наше серце з тобою.

Пам'ятаєш пожежі,
Битви грізної клекіт,
Як з батьками ішла ти
За Карпати далекі.

Припів.

Ти над стягом витаєш,
Зігріваєш в поході,
то ж недарма шанують
Тебе, пісне, в народі.

Припів.

Для закінчення

Ой ти, пісне армійська,
Моя сестро крилата,
ти про щастя дзвеніла
В ратній долі солдата.

Припів:

Завжди з нами в дорозі
ти ведеш за собою,
Ой, подруга солдата,
наше серце з тобою.

Пам'ятаєш пожежі,
Битви грізної клекіт,
Як з батьками ішла ти
За Карпати далекі.

Припів.

Ти над стягом витаєш,
Зігріваєш в поході,
то ж недарма шанують
Тебе, пісне, в народі.

Припів.

БЕССМЕРТНЫЙ СЕВАСТОПОЛЬ

Перевод с украинского А. Озерова
Музыка В. Васильева

The musical score consists of two staves of music in D major. The first staff begins with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of common time (indicated by a 'C'). The second staff begins with a key signature of one sharp (G#) and a time signature of common time (indicated by a 'C'). The lyrics are written below the notes, corresponding to the melody. The lyrics describe the city of Sevastopol as a blessed land where the sun rises over the sea.

D^m

Тво- и блд- го сло- вен- ны бе- ре-

G^m

га- и ча- ек взлет и кру- же- во при-

бо- я. Ты в пла- ме- ни сво- ем спа- лил вра-

га, чтоб солн- це вос- си- я- ло над то-

бо- ю. Бес- смертный Се- вас- то- поль, на зем-

ле ты был, ты есть и ты на- ве- ки

бу- дешь. Ты в пла- ме- ни сво- ем спа- лил вра-

га, чтоб солн- це вос- си- я- ло над то-

бо- ю, чтоб солн- це вос- сияло над то- бо- ю.

Твои благословенны берега,
И чаек взлет, и кружево прибоя.
Ты в пламени своем спалил врага,
Чтоб солнце воссияло над тобою.

Припев:

Бессмертный Севастополь, на земле
Ты был, ты есть и ты навеки будешь.
Ты в пламени своем спалил врага,
Чтоб солнце воссияло над тобою,
Чтоб солнце воссияло над тобою.

Земли твоей навек священна твердь,
Тебе салютовало поднебесье.
Матросской мощью сокрушил ты смерть,
О том легенды сложены и песни.

Припев:

Бессмертный Севастополь, на земле
Ты был, ты есть и ты навеки будешь.
Матросской мощью сокрушил ты смерть.
О том легенды сложены и песни,
О том легенды сложены и песни.

Навеки памятны твоей земле
Раскаты салютующих орудий.
Разрушу победившие во мгле
Твои благословенны, город, люди.

Припев:

Бессмертный Севастополь, на земле
Ты был, ты есть и ты навеки будешь.
Разрушу победившие во мгле
Твои благословенны, город, люди,
Твои благословенны, город, люди.

Я ЗНАЙШОВ ТЕБЕ...

Музика В. Колотія

Я знай- шов те- бе
в му- зи- ці, в со- ло- в'ї-
них піс- нях.
Че- реш-
не- ви- ми ву- ли- ця-
ми до- га- няв те- бе
в снах.
Че- реш-
не- ви- ми ву- ли- ця-
ми до- га- няв те- бе
в снах.

Я знайшов тебе в музиці,
В солов'їніх піснях.
Черешневими вулицями
Доганяв тебе в снах.

Ти лукаво всміхнулася
Голубими озерцями.
До хатини подалася,
Подзвонила відерцями.

А я ходжу в неспокої,
Топчу сині стежки.
Біля сосни високої
Тішу мрії-думки.

Я знайшов тебе в музиці,
В солов'їніх піснях.
І черешні на вулиці
Слали білій нам шлях.

ПІСНЯ ПРО РІДНЕ МІСТО

Музика М. Сошинського

Темп вальсу

Дзво- ня- ть кле- ни ли- стом,
ве- чір по- га- са.
Я про- ход- жу мі- стом,
а на- вав- круг кра- са.
Не- бо в зо- рях мі- нить- ся,
в хви- лях ви- гра- се.
Він- ни- ця, Він- ни- ця,
мі- то мо- се.

Дзвоня-ть клени листом,
Вечір погаса.
Я проходжу містом,
А навколо — краса!

Небо в зорях міниться,
В хвилях виграє.
Вінниця, Вінниця,
Місто мое!

Підвелись будови,
Світлі і ясні.
Сяє твій казковий
Вогник у вікні.

Скоро ніч розкинеться,
Обрій обів'є.
Вінниця, Вінниця,
Місто мое!

Ми з тобою в парі
Підем, мила, знов,
В солов'їніх чарагах —
Радість і любов.

Хай серця зустрінуться,
В них тепло заб'є.
Вінниця, Вінниця,
Місто мое!

МОЕ ЗАБУЖЖЯ

Музика М. Сошинського

mf Рухливо.

The musical score consists of ten staves of music for voice and piano. The lyrics are written below each staff. The first staff starts with 'Знов зо-'. The second staff continues with 'хну- лись вда- ли-'. The third staff begins with 'ли- не піс-'. The fourth staff starts with 'рід- ній ство- ро-'. The fifth staff begins with 'ти мо- е'. The sixth staff starts with 'діль- ська ство- ро- на.'. The seventh staff begins with 'Бу- год, де то- по-'. The eighth staff starts with 'ноч пі- сень лу-'. The ninth staff begins with '2. У // на'. The tenth staff ends with 'на. на' and a fermata over the final note.

Знов зорі-полуниці
Всміхнулись вдалині,
І лине пісня-птиця
По рідній стороні.

Приспів:

Ой, ти моє Забужжя,
Подільська сторона.
Над Бугом, де тополі,
Вінок пісень луна.

У росяні світанки,
Ледь бризне світ здаля,
Веселі подолянки
Виходять на поля.

Приспів.

Гудками день зайнявся,
Нові мости дзвенять.
Де в небо дім піднявся,
Там голуби летять.

Приспів.

Ти – квітка України,
Ти – пісня солов’я.
Про тебе слава лине,
Веселко ти моя.

Приспів.

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ВАЛЬС

Музика В. Пятигорського

Гра- ють а- ка- ци- і
ли- стом, ве- чір над
Бу- гом вста- є.
В зо- рях сі- я- є
мі- сто, ко- ра-
бель- не мо- Приспів:
А нав- кру- ги бу-
до- ви,
в вік- нах ве-

се- лі вог- ні,
міс- то мо- є каз-
ко- ве,
міс- то мо- є каз-
ко- ве, юс- міх-
нур лось ме- ні,
юс- міх-
нур лось ме- ні

Грають акації листом,
Вечір над Бугом встає.
В зорях сіяє місто -
Корабельне мое.

Приспів:

А навколо будови,
В вікнах веселі вогні.
Місто мое казкове (*Двічі*)
Усміхнулось мені.

Ми до причалу в парі
Підемо з милою знов,
Де кораблі вечорами
Марять про нашу любов.

Приспів.

Дзвонята акації листом,
Хвилями Буг виграє.
Рідне співає місто,
Корабельне мое!

Приспів:

А навколо будови,
В вікнах веселі вогні.
Місто мое казкове (*Двічі*)
Усміхнулось мені,
Усміхнулось ласкаво мені.

Вічна загадка

*Дивна любов на землі,
Важко її зрозуміти,
Ми у її кабалі,
У зачарованім світі.*

НІЯК НЕ МОЖУ ЗДОГАДАТИСЬ...

Ніяк не можу здогадатись,
Яка причина в нас була,
Поспішно стала ти збиратись,
Мені ні слова, і пішла.

- Куди? Куди? - услід я крикнув.
Лиш двері стукнули в отвіт.
А вітер жалісливо свиснув,
В очах моїх померкнув світ.

І слов'ї вже не співали,
І зорі згасли вдалині.
А поруч поїзди кричали,
Печалі зичили мені.

НЕ ПОСПІШАЙ

Не поспішай, постій іще хвилину,
Нас почекають поїзди.
Не обривай щасливу днину,
Чого мовчиш, коханий, ти?

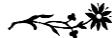
А за вікном журліві клени,
В осіннім небі журавлі.
Чого тікаєш ти від мене,
Мені так сумно на землі.

Коли мені тебе чекати,
Які стрічати поїзди?..
Зів'яла ружа біля хати,
Мої вертаються листи.

* * *

Подивилася. Усміхнулася.
І сказала: - Прости,
Час летить, я забула.
Це ж торік ти у нас гостив?

Він дивився на сумне обличчя,
У задумливі очі дививсь.
- Я ж вам щастя тоді назичив, -
І журливо свій зір опустив.
А вона лиш рукою махнула:
- Все пішло, як листок за водою,
Все пішло...
Він печаль її взяв із собою.

* * *

Буває на білому світі:
Кохання чекає,
Що вернеться літо.

Чекає весною,
Колише мрію.
Чекає і досі,
У сиву осінь...

A МОЖЕ...

А може, насправді все було інакше,
Він кроків не чув, і вона засміялась.
А потім, а потім неначе заплаче.
І ніжно із ним обіймалась.

І з громом усе почалося:
Вітри зашуміли, затуманилась днина,
І ніч тарабанила дзвінко
У мідні тарелі.

А вишні питали:
- Прийшла вона звідки?
І раптом знялися мотиви веселі,
Прийшли вони пішки до вікон оселі.

ЇЇ ПІСНЯ

На тлі загублених стежок
Чиясь блудила пісня,
І вився ніжний голосок,
Хоч вже було запізно.
Бліснуло світло у вікні,
Зоря сковалась в небі.
Чи це наснилося мені?
Я марився без тебе.

НЕ ТІКАЙТЕ, ЗОРИ

Не тікайте, зорі,
Не ховайтесь в хмарах,
Серце мое зморене
Все любов'ю марить.
Ви не раз світили
Стежку у коханні,
Додавали сили
В весняному мареві.
Не тікайте, зорі,
Не ховайтесь в хмарах,
Серце мое зранене
Все любов'ю марить.

* * *

Весну мою заполонили
І заховали солов'їний спів,
Вернуть її немає сили,
А я без неї овдовів.

Не радує у вікнах ранок,
І похмурніло наокіл.
Любов моя - болюча рана,
На котрій запеклася сіль.

* * *

Пересохла вишня,
Опадає цвіт,
Дні важкі, залишні,
Бо на серці лід.
Де дні солов'їні?
В хорі ясних зір
Дмуть вітри завійні,
Біль несуть із гір.

Я ЛЕТИВ ДО ТЕБЕ

Я летів до тебе,
Крізь літа зелені,
В зоряному небі,
В клопотах щоденних.
Ніс тобі я ласку,
А у серці вірність.
Зорі в небі згасли,
Вже було запізно.

* * *

Завоюй її, завоюй,
Усміхнulasь вона до тебе.
- Завоюй поцілунком, -
Шепочутъ дерева.
Заіскрилось сонечко в небі,
Обтяжка бджола від меду,
І солодким буває біль,
Та тікати від нього не треба.

ДВА ВЕСЛА

Два весла. Їм весело
У човні долати хвилі.
А качки улесливо милуються,
Додають їм сили.
Два весла долають мілі,
А качки вслід посміхаються.

* * *

B. O.

Тебе любов манила вечорами,
Водила до криниці за водою.
То гралась юність кольорами.
Шепнув ти їй: «Підем зі мною».

Вона тепер з тобою поряд,
І гордощам немає меж.
Вона твоя й любов, й порада,
І ти для неї світло теж.

Моїй дружині

А це ж було...
Воно цвіте, не одцвіло
Твоє усміхнене вікно.
Воно сміялося, а то й ридало,
А це ж було не так давно.

Учора наче це, недавно:
Кує зозуля у саду,
Співають дзвінко солов'ї,
А я спішу, до тебе йду.
Люблю...

ТЕБЕ НЕ БУЛО

Емілії Іванівні

Тебе не було лиш два дні,
Мені здалося - вічність.
Ти двічі снилася мені,
У вікна бився вітер злісний.
Я біг зими наперекір,
Щоб стрітися з весною,
Ти не жартуй, мені повір,
Живу, покіль з тобою.

НЕ ПЕЧАЛЬ МЕНЕ

Не печаль мене, не печаль,
Бо чекання - це гірка утома.
Ти до берега мого причаль
І до рідного дому.
Застелились стежки чебрецем,
А чекання нескінченим болем.
Забери з мого серця цей щем,
Нехай він перекотиться полем.
Не печаль мене, не печаль,
Ти до берега мого причаль.
Ти любов'ю не грай жартома,
Бо без тебе на серці зима.

Моїй дружині

В твоїх очах печаль і смуток
Мені спокою не дають.
А за дверми лютує лютий,
Сніги у вікна б'ють.
А я весну вертаю знову
У нашу хату на поріг.
На прю за тебе йти готовий,
Зробити те, що ще не зміг.

СКАЖИ МЕНІ, КОХАНА

В твоїх очах я бачу каяття,
А може, то лиш сум...
А може, то облуда
Плете свої вузли?

Чого, скажи, ти каєшся?
Яку прядеш молитву?
Любов прогнати хочеш?
Не смій, кричу, не смій!

Любов - найбільше щастя,
Що входить в наші душі.
Од неї не тікають,
А бережуть її.

Коли ж її ти згубиш,
То як без неї житимеш?
Скажи мені, кохана,
Скажи мені, скажи!

* * *

Проміння сонячне заплуталося
в слові
І випило його красу.
А як же повернути його знову?
Його тобі я в пісні принесу.

Вона окрасить берег твій
І оживить у злоті небеса.
І ми знайдемо шлях свій,
Бо в пісні слово не згаса.

РОМАНС

Я люблю твої очі і коси
І усмішку твою золоту.
А за вікнами срібляться роси,
Я люблю тебе ту і не ту.

Вітер віє з гори на долину,
Сонце з неба висвітлює даль.
Не забути важку нам годину,
Що посіяла в серці печаль.

Під вікном вже пожухли жоржини
І замовкли давно солов'ї.
Не моя ти, другого дружина,
Утопила ти мрії мої.

* * *

Вже неможливо розлучитись -
Без сонця важко буде жити.
То як, скажи мені, навчитись
Тверезо цю любов носить?

Носити мовчки я не вмію,
Бо пісня любить, щоб співали.
Якщо у стінах затворити,
Вона од смутку помирає.

Отак і я. Отак з тобою:
І мучаюся, і кохаю,
Не каюся, бо добре знаю,
Що це земним є нашим раєм.

Хотів торкнутися очей
І розгадати усмішку,
Із тих недоспаних ночей,
Із голубих горішків.

Хотілося, а дні летять,
Немов сполохані лелеки.
Куди, куди вони спішать?
Ще до зими далеко.

ЩО Є КОХАННЯ

Він запитав: що є кохання?
Вона всміхнулась,
Відвернула очі.
Хіба не знаєш?
Коли мучать ночі
Й незгоєні у мріях рани,
Вона спішить тобі навстріч
З червоними квітками.

ВЕСІЛЛЯ

Скрипка плакала на весіллі,
Скрипка плакала третій день,
Навіть хмарились стіни білі
Від вина і п'яних пісень.
А до неї яке їм діло,
Що за нелюба oddали,
Скрипка плакала на весіллі,
А сусіди вино пили.
Від брехні скриплять ворота,
Бо брехати їм охота.
На хвості несла сорока:
– Ой, була ж, була морока,
Сивина уже в косі,
Синій вечір у росі.
Молодій, мовляв, за сорок,
Не весілля, кажуть, сором.
А сороки тільки хором:
– Молодій уже за сорок.
Од брехні скриплять ворота,
Не закриєш людям рота.
Покохала жінка в сорок,
То ж хіба це, люди, сором?

* * *

Біг з любов'ю наосліп,
Біг до річки навмання.
Квітів ніс він цілий сніп,
В серці – осуд-каяття.

А її все не було,
Вечір падав в річку.
Хто посіяв гірке зло?
Журились порічки.

* * *

Мо' не треба було присягатись,
І не кидать брехливі слова,
І гріхами даремно не гратись -
Не боліла б тепер голова.

І постукала б в двері надія,
Простелила б рушники,
Прилетіли б із вітром мрії
На наші стежки.

* * *

А я притулюся до тебе,
Як зорі туляться до місяця.
Не гнівайся, прошу, не треба,
Бо кращого не знайду місця.

А ніч любов нам наворожить,
І цвітом вікна зацвітуть,
І день щасливим буде кожний,
Стежки до сонця поведуть.

ДІВНИЙ СВІТ

Кроки затихли. Місяць поплив.
Вулиця темна, мов ніч,
Скільки бачила див,
Скільки веселих стріч.
Всі розійшлися, а я ще хожу,
Думи сукаю, немов мотузки.
Завтра я їй розкажу,
Як нас вітали стежки
Зоряні, дивні, легкі
Нам задивлялися в очі,
Губи сміялись пухкі
І не лякалися ночі.
Скажеш: банальні слова,

Скажеш мені на прощання.
Досі болить голова
З вечора до світання.
Дивна любов на землі,
Важко її зрозуміти,
Ми у її кабалі,
У зачарованім світі.

* * *

Ми завжди в полоні красивих жінок,
Готові схилитися вміть на коліна.
Звідкіль, мов, краса. Мабуть, із квіток,
А може, з небес вона злинула.

Немає красі тій зупинок і меж –
Це витвір людської фантазії.
Не раз зачарований нею був теж,
Цією красою, цією оказією.

Позбавитись, вірте, од неї залишне,
Жіноча краса – це любові пишність.

НАДІЯ

Хіба ти знаєш, що то є неспокій,
Хіба ти віриш у натхнення мрій?
А я до тебе йшов крізь полинові роки,
А ти зневір'я кинула з-під синіх вій.
А я надіявся,
Я так надіявся,
Що на крилі вернеш безхмарний день
І сонце спопелить невір'я
У полум'ї неспокою й пісень.
Так ні, в'юнка підкралась осінь,
З подолку сум сипнула на поріг.
А я надіявся,
Я так надіявся
Знайти оте, чого знайти не зміг.

* * *

А вітер дерева колише,
І сохне, і плаче трава.
А серце твоє мені пише,
Що в нас це звичайна лиш гра...
- А може, а може, а може, -
Кричать заціловані губи.
Це хтось мені шлях переходить,
Ти іншому шепчеш: «Мій любий!»

ДО ТЕБЕ ЙДУ

До тебе йду, немов на свято,
І небо маками цвіте.
Пісень несу тобі багато,
Чого ж печаль щодня росте?
Чого захмарно так у світі,
Чого в очах твоїх слюза?
Ген розкидає стронцій сіті,
У вікна ломиться гроза...
Волає зранена ожина,
І птаха у гнізді кричить,
Без цвіту засиха калина,
І серце в місяця болить...

ВЕЧІРНІЙ ВАЛЬС

Мене за річкою
Вечірній вальс збудив.
Над річкою Нетекою,
Де я колись із зорями блудив
В роки свої далекі.
Вечірній вальс,
Сміялись верби...
Ми танцювали там допізна.
І знов зове до себе берег
Дзвінкою піснею.

УСМІХНУВСЯ МЕНІ СВІТ

Усміхнувся мені світ
Яблуневим цвітом.
Ніжним поглядом твоїм,
Сонячним привітом,
А іще, іще, іще
Я хотів збагнути,
Що любов - ріка тече,
Все, як має бути.
Ти і я,
Я і ти,

Наші стрілись вічі,
Я сказав тобі: «Прости! -
У той вечір двічі. -
За любов мою хмельну,
За весінню пісню,
Я знайшов тебе таку
Незвичайну, різну».
Усміхнувся мені світ
Яблуневим цвітом.
Скільки нам з тобою літ
Зустрічати літо.

* * *

Упади мені зелен-спогадом,
Нагадай незагублену пісню,
Зашуми рясноцвітом
І засмійся травневим сміхом.

Я покличу тебе до хати,
Посаджу за кленовий стіл.
І наповняться вікна святом
Із закоханих літ.

A MI U VІЧНОМУ ПОЛОНИ

Емілії Іванівні

Триптих

I

А ми у вічному полоні
Стежок і цвіту,
Сплетених з пісень,
Що не дають обом нам скніти
І вічно гонять в заклечаний
Коханням день.
То хай не меркне він довіку
У спалаху твоїх очей,
Вони несуть любов без ліку
Серед закоханих ночей.

II

Мені хотілось, дуже так хотілось
Осмути випити з твоїх очей,
Щоб тільки сонце в них дивилось.
О! Як тягар цей скинути з плечей,
Щоб не зів'яло те, що зацвіло,
Щоб не гніздилось в хаті зло.

III

Боюсь розхлюпати набуле,
Що щастям ллеться через верх,

Когось воно ночами муливъ,
І голова йде круговерть.
Воно ж бо так завжди буває -
Чуже солодше за своє,
На жаль, що кожен забуває:
Джерельце рідне ліпше є.

ЛЮБЛЮ

Емілії Іванівні

Люблю тебе, любитиму!
Дарую пісню я тобі,
Свою, а не позичену.
До свого серця притули,
Люби мене, люби!
Люблю тебе, любитиму!
Тобі ще раз скажу
І стежку покажу,
Де пнутися зелен-клени,
Де зорі на виду.
Назустріч тобі йду.
Бо я тебе люблю,
 люблю,
 люблю.

РОЗСТАВАННЯ

Розставання.
І усмішка на губах гірка,
І біжить дорога із гори стрімка,
І бере мене досада - не тікай!
Буде все у нас до ладу - руку дай!
Зупинися - оглянися,
Ти не смійся,
Нам з тобою не до гри.
Ой, гірке буде щодення,
Якщо зрадять береги.

* * *

Коханій дружині

Ти - моє небо
І земля,
Весняне сонце,
Цвіт черешневий.
Ти, моя ніжна,
В мене одна,
Ти - моя пісня
В моїх віконцях.

* * *

Ти завжди світла,
Як весняне небо,
Що купається у вишневому цвіті.
Світло і цвіт,
Небо і ти.
Як жаль, що я не художник.

* * *

Я побіжу тобі навстріч,
Долонями закрию вітер,
Щоби ущух,
Не перетяг дорогу
До наших вікон.
Нехай обійде стороною,
Десь за озерами
Знайде притулок.
А нам іти ще
Крутими вирвами,
І нести клунок
Думок і мрій,
І одкровення,
Щоб в душах наших,
Не осквернив
Любові озаріння.

304

ТИ ОЧЕЙ ВІД МЕНЕ НЕ ХОВАЙ...

Ти очей від мене не ховай,
Твої очі я люблю надміру.
В них квітневий сяє небокрай,
Сіють в мою душу віру.
Хай всміхаються до мене знов,
І втопитись в них мені не сором.
Це і є велика та любов,
Про яку очима лиш говорять.

* * *

Пахне хмелем синій вечір,
Що біжить стежками.
Місяць впав мені на плечі
З синіми зірками.
А ті зорі - твої очі,
Голубі, цнотливі,
Що шукав я в довгі ночі,
В тихі і бурхливи.
Ой, захмелилася нічка,
Тихо, ні шелесне...
У тумані твоя стрічка
Попливе за веслами.

305

* * *

Якби жінок не було на землі,
Сади б зів'яли не розцвівши,
І потонув би світ в імлі,
Й поети не писали б віршів.
Жінки – надія наша і любов,
І наша мрія споконвічна,
За котру кожен з нас готов
Для неї в серці запалити свічку.
Щоби палаала, мов зоря,
Не знаючи ні смутку, ні утоми,
І пил любові не згоряв
В її палаючім огромі!

* * *

Любов – це органна музика,
Що лине з далеких небес.
Без неї ми ніби той Крузо,
Блукали б на острові десь.

Вона озоветься стократо –
І ми вже в обіймах весни,
І повниться піснею хата,
Квітчаючи зорями сни.

* * *

Ціню у тебе
Одне-єдине,
Що ти, як небо,
В мене єдина.

Що ти, як сонце,
Пекуча й ніжна
Щоднини світиш
В моє віконце.

Як треба ласки,
Біжу до тебе,
Як пісня гасне,
Горнусь до тебе.

* * *

А світ тобі дав пишну вроду,
Усмішку сонячну, щоби
Вона не гасла в тебе зроду,
Котру я ніжно полюбив.

Тобі залишні ці похвали,
Найкраще буде, це коли
Тобі я весну повертаю
З тобою схожених долин.

* * *

Тебе замало я хвалив,
Співав замало тобі оди,
А в нас було немало див,
Як навесні в природі.

Я не виню тебе за те,
Що мало було втіхи,
Любов, як дерево росте,
До неба тягне віття.

Мої слова лягають на папір
Від серця, і не грішні.
Мене не лай, мені повір.
Любов у мене вічна.

Вона і мудра, і проста,
Гніздиться на твоїх вустах.

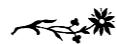
* * *

Твої вуста пекли мене і ніжили,
Як перший цвіт в шістнадцять літ.
Сміялось небо з солов'ями,
І світ мені назустріч біг.

Закоханий в вишневі водограї
Стелився любистком й м'ятою.
А я, заквітчаний піснями,
Спізнився до своеї хати.

Вона згоріла в полум'ї пожеж,
І сад окруж із солов'ями,
І стежка та, де я ходив,
І вечір дуже ранній.

Та не згоріла та зоря,
Що завжди в серці з нами.

НЕ ДОРИКАЙ...

Не дорікай, що знов зову любов,
Вертаю солов'їв до гаю,
Колищу синій вечір знов
Й тебе з піснями виглядаю.

Бо я такий, закоханий.
Не смійся до безтями,
Уже цвітуть у нас сади,
Зозулі тішаться роками.

А я свою очікую кохану,
Не дорікай - пече любов.
Вона мене до тебе манить
І не дає спокою знов.

Завітне СЛОВО

Явись мені,

*моє завітне слово.
Із рідних берегів прийди,
Од верб зелених,
бронзового жита
І своїм духом освяти.*

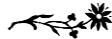
ДО СЛОВА

«Слово, моя ти єдиная зброя»
Леся Українка

Явись мені,
Моє завітне слово.
Із рідних берегів прийди,
Од верб зелених,
Бронзового жита
І своїм духом освіти.
Бо ж ми без тебе
І сліпі, й безликі,
Заблудимся у хащах -
Пропадем.
З тобою, слово,
Жити будем вічно
І всі запруди перейдем.
Тихо падають зорі в траву,
Та ми тільки не відаєм того,
Повертаються знову вони,
У святе небесне море.
І спалахують нашими душами,
Кожна зірка - чиєсь-то наймення,
Їхнє сяєво давнє ворушать,
Рядових і геніїв.

ЦІПОК СКОВОРОДИ

Його ціпок приснився в сні,
Вручав його Сковорода мені
І мовив:
- Не цурайся крутизни,
Долай мости і кладку,
І тини.
Не розлучайсь ніколи з ним:
Він був мені опорою і другом,
Ми не лякалися журби,
Долали тугу.
Ловив нас світ
І не зловив.
З ціпком я світ обходив
І не блудив,
І з правдою і вірою дружив.

КАМІНЬ НАД БУТОМ

Під Вінницею на березі Бугу
є камінь М. Коцюбинського

Сутулий, в сірому плині,
По груди в воді...
Отак щоднини,
Отак щогодини
Вдалини за містом
Дивиться на хвилі
Пружні, бурхливі,
Очікує...
А хвилі буруняться -
Їм тісно,
Як тісно отут сонцелюбу.
Він мрії отут вимірював -
Кидав птахам на крила,
І несли вони їх між люди
Фата морганою.
Отут іх троє:
Він,
Сонце,
Камінь.
Та ще на другому березі
Яблунька в хустці білій
Рветися до каменя на сонячних крилах.

А камінь сутулий,
В сірому плині,
По груди в воді,
Ждав його щогодини,
Щоднини.
Ні, не до каменя спішив -
До сонця,
Що жеврів отут з високості.
Йому ніс мрії,
Таємниці свої, думи.
Він був сонцелюбом,
Він прагнув подарувати його людям.

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ

Біографічні фрагменти

Дорога в Петербург
Зима блукала по дорозі,
Губила білі рушники,
А коні бились у знемозі,
Од крику хріпли візники.
А він ногами міряв версти,
Вітрам підставивши чоло,
Шуміли придорожні вереси,
Щось билось в скроні і пекло.

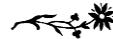

А ще іти,
Гей-гей,
Не близько,
Думки клубочились сумні,
І не стихав мороз-вітристсько.
«А мо' вернутися мені?
А мо'...» - стуляв повіки сонно.
Не чув, як хтось його підняв.
І мчали,
Мчали білі коні...
«Ген Петербург!» - візник кричав.

Повій, віtre, з України...
Вже не одну чека тижнину
Листів, вістей...
Нема! Нема!
І точить серце самотина...
Ой, віtre тополиний,
Війни мені тепло-жагу.
Лист принесли із України,
В нім вістку-сонце дорогу...
В кімнаті свічка дотліває,
Остання свічка лойова,
А він надіється, чекає,
Од дум сивіє голова...

Повернення

Знову топче дороги,
Теплий вітер шуга.
- Здрастуй, рідний пороже!
В снах тебе я шукав.
Шлях в ромашках біліє,
Гай співає пісні,
В чорних стріях Поділля
Таке рідне мені...
Пан назустріч - кепкує:
- Будеш пасти корів.
- Якщо пан не жартує,
Я б і пана зумів...
Мати впала на груди
І горохом слізоза:
- Мій Степанику любий.
Піп-отець мов гроза...
- Не печальтесь, матусю...
- Ой, ти горе мое,
Чи онуків діждуся?... -
Смуток дзвонами б'є.

Біля корчми

Біля корчми і сум, і глум,
Од горя горе напилося,
І скільки тут втопилось дум,
І скільки сварок відбулося:
- Він з бідаками, мов рідня,
Гай-гай, хоч вчена голова...
Аж ось і він
Легкий на слові:
- Які новини, добрі люди?
- Як бачите, живемо - тліємо.
А ви ж рівня панам -
 учений...
- Учений, та ... не навіжений.
Я й сам од них набрався лиха. -
Біля корчми враз стало тихо.
Корчмар хихкнув у долоні.
Десь заіржали гучно коні.
- Кривити серцем я не вмію,
Одне скажу вам, добродії:
В гурті бідацькім справжня сила,
Гуртом і батька легше бити.
Та мову я веду про ситих...

У пристава

Немов качан полущений,
Пив квас з гладутика
Сердитий пристав.
- А ти...
А ви до кого?
- Я - Степан Рудан...
Схопивсь «качан»:
- Отця-папашу добре знаю.
А ви по тернах йдете хвацько,
Поколете, мосьпане, ноги.
- А ми покосим тії терна,
Бо ж нас багацько...
- Ви віршомаз, я чув?
- Поезія - моя стихія.
У кожного своя повія.
- Та майте розум, пан Руданський,
І мужиків не баламутьте.
А то!..
- А що?

В дорогу ранком лаштувався,
Тривога гнала його з дому.
З Поділлям рідним попрощався,
Але не скаржився нікому.
А вслід, як діти, співомовки
Де з усміхом,
А де з журбою.
Серця будили, щоб не змовкли
Перед великою грозою!

БАЛАДА ПРО ВІРУ ІВАНА ГОНТИ

А йому кару готували,
А йому тортури вишкували,
Чотирнадцять днів його мордували,
Нагаями спину розмалювали.
Чотирнадцять днів його запитували:
-А чи не зречешся своєї віри?
А чи не зречешся своєї мрії?
А він плюнув катові в очі:
- А ще ти чого захочеш?..
Моя віра полинула лісами й
Видолинками,
Моя мрія розбрелася стежками
Нездоланими.

Пішла з вилами і кілками,
Пішла зі славними козаками.
Доганяй же вітра в полі,
Не зречуся своєї долі!..
Й отупів тоді кат кривавий...
Та не впав козак на коліна,
Бо за віру стояв, за Вкраїну!

СПОВІДЬ РОКСОЛАНІ

Карбує смуток її чоло,
Побігли зморшки довгими нитками,
Вона не спить,
Вона блука чужинськими стежками...
Чужа земля
І віра теж чужа,
І кипариси, й чорні мінарети.
Яка гірка, яка важка ця чужина.
О! Нене, рідна
Україно, де ти?
Лягає смуток на її чоло,
Коса повилася сивими нитками.
Вона не спить,
Журба її блука стежками...
- Я все зробила.

А чи все зробила? -
Перед очима степ і далина. -
Любов до тебе, неню, не згубила.
Я все зробила.
Ой, проклята чужина...
Моя ти, неню, солов'їна,
До тебе, ой далекий шлях.
Вона вмирала, в головах
Стояла в тузі Україна.

КНЯЖНА ЯРОСЛАВНА

Багріє обрій. Ворон кряче.
І зорі в небі, ніби слози.
А Ярославна квилить, плаче
І руки простягає, просить:
- О вітре, вітре, вітровисько,
Ти відведи гірку біду.
Там Ігореве б'ється військо,
Мене послухай молоду.
А я зозулею б злетіла
І небезпеку відвела.
Ой, де мені узяти сили,
Покрила небо чорна мла...
І ніс серце. Знялись грози,

І ковила горить, і лози...
У дзвоні щербляться списи
І чути воїв голоси:
- Агей, повернемось не скоро!..
Стоптали коні ковилу.
Скриплять за муром осокори,
Княгиня плаче на валу.
Летить за вітром, ломить руки.
Нелегко ждати, буря дме.
Тривожні чути дальні згуки:
- О, муже!
Чуєш ти мене?

СХИЛИВСЯ СУМ

Павлу Тичині

Схилився сум у тихім сумі,
Спіткнулась пісня у задумі.
Сумують м'ята і любисток,
І скніють півники у миснику.
Питають, де він,
Де кларнетить?
Лиш чорна рамка у газеті...
Розлилось горе по Вкраїні -
В тичинівські світанки сині.

В КРАЮ ДОНЕЦЬКІМ

Володимиру Сосюрі

Це тут колись ходив Сосюра.
Під дзвін гітари, на світанні
Оспівував дихання бурі,
Червоні зорі і кохання,
І тереконів синій подих,
І усміх місяця над шахтою,
І голубого неба подив,
І вечір, збратаний з двухрядкою...
Іду по місту і дивуюся:
Немов картина розмальоване,
Пісні, пісні його тут чуються,
Вони веселкою гаптовані.
Він тут, він ходить з шахтарями,
В забій спускається уранці,
Іде з дівчатами-квітками
Весни,
Поезії обранець.

РАТАЮ СЛОВА

Андрію Малишку

Він кинув зерна у ріллю,
Заколосилась пишно пісня.
Співала мати: «Ой, лю-лю...»
І стало жайворам у небі тісно.
А мати очі видивля,
Чи він повернеться додому.
Гудить од тупоту земля,
Чи то од блискавки, чи грому.
... Він кинув зерна, колоски
Зашелестіли густо в полі.
А пісню вивели стежки
На край села, там, де тополі.
Де виглядатимуть Андрія,
Чи він заверне в рідну хату,
Чи не злякався крутовіїв,
Із рушничком чекає мати.
Сумують вікна в рідній хаті.
Ще прийдуть весна солов'їні
З печалем карим на крилі.
Бо овдовіла Україна,
Нема Андрія на землі.
Хіба нема? Ні, він ходить

З своєю піснею по світу.
Бо зерна ті, що кинув, зродять
На добрий спогад - рясноцвітом!

* * *

Максиміліану Волошину
Шумить трава некошена
Сумує Карадаг,
Тут жив, творив Волошин -
Поет, художник, маг.

Стрічав гостей привітно,
Читав вірші свої.
А в них надія й віра
І задумів рої.

НАШ КОКТЕБЕЛЬ

Коктебель, Коктебель, Коктебель!
Чайки літають над морем,
Ми поспішаєм до тебе,
А ти заховався між горами.
Здаля Карадаг виглядає,
Трава похилилась некошена,
Своїм малювничим краєм

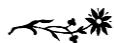
Нагадуєш нам Волошина.
Коктебель, Коктебель, Коктебель!
Святу простеляєш днину,
А ми спішимо до тебе
У літню годину.

* * *

Павлу Тичині
Ой, зів'яла ружа, ой, зів'яла рано,
Сльоза запеклася болем на вустах.
Зголосили хмари, а яка ж причина?
А вітри запіли: «Ой, нема Тичини...»

Не зустріне весни солов'їним цвітом,
І сумують клени, сиротіють віти.
Ой, зів'яла ружа, ой, зів'яла рано,
Пісня його гойть сивим кленам рани.

Гойть рани ружам, гойть зелен-травам.
Пісня його будить злотобровий ранок.

* * *

Летить мое слово у будні,
Сіда на машини попутні.
І вдвох нам немає спочину,
Між люди,
Між люди ми линем.
Без нього чого я вартий,
Як воїн без списка на варті.
О! Слово, ти радість єдина,
Моя ти рідна дитина.
Тебе я візьму на руки,
З тобою здолаємо муки.
Бо покіль на світі є слово –
Є радість,
Є смуток,
Є сонце-раїна,
Дніпро є і пісня,
І є Україна!

Сонети

*Не все оспіване, не все:
І радощі, й печалі.
Ген мрія мріється в росі,
Висвітлює нам далі.*

* * *

Ми не чекаємо хули,
У нас були чесні здобутки,
Любили вірно і жили,
І час летів весело й хутко.

Можливо, й бракувало слів,
Та мовчки ми вершили справу,
Без зайвих скарг і голосів,
Не гаяли ми часу марно.

Не виглядали нагороди
І заздрість з хати виганяли,
Були з простої ми породи
І лагідний характер мали.

За це ніхто нас не осудить,
Ми не грішили перед вами, люди.

* * *

Мені здається, ти не любиш,
Що я закоханий в пісні,
Не часто мовиш: ти мій любий,
А більш вигукуєш слова пісні.

Навколо скільки ще краси,
Незайманого цвіту,
Невже пройшли наші часи,
Весну забрало літо.

Невірю я, бо сяє небо,
І стелить голубу блакить,
Журитися, повір, не треба,
А треба мріяти й любить.

Всміхатися потрібно часто,
Тоді нас не залише любові щастя.

* * *

Стороньтеся лихих очей,
Обходьте блудливі дороги,
Багато брехливих ночей,
Що сіють гіркі нам тривоги.

Шукайте дорогу до гаю,
До річки, де зелен-долина,
Де щедро всміхається раєм
Покинута нами калина.

Із пам'яті скиньте окови,
І світ вам пропочить провини,
І материнською мовою
Почуєте: «Рідний мій сину!»

Не гайте ви часу, спішіть,
Чекає вас батьківська сіть.

* * *

З колін давно ми піднялися,
Любов зборола злобу,
Тепер ми інші, ніж колись,
Ненависть не коробить.

Всміхнулось сонце у вікні
Весняною порою,
І мчить на карому коні
У дружбі між собою.

Ми ділим радощі земні
І молимо Всевишнього,
Щоб сонячні рясніли дні
І вже не було лишнього.

В полон не брала щоб облуда
І наокіл не було бруду.

* * *

Візьми у мене все, візьми,
Що в серці моїм квітне,
Дорогу не стели слізьми,
А ліпше усміхнись привітно.

І легше буде глянути у вічі,
І взятися обом за руки,
Любов'ю запалають наші свічі,
Надія відведе від муки.

І зникнуть сірі посороми,
І слов'ї ударять струнами,
І свято буде в нашім домі
З весною-лунами.

І їх нікому не згасити,
Бо нам із ними треба жити.

* * *

Повір мені, я визнаю –
Не все у нас іде до ладу.
Бува, зобідю квіточку свою
І цілий день бере досада,

Що я не так усе роблю,
Життя римую, ніби вірші,
І цим тебе я, мабуть, злю,
А в тебе камінь на душі.

А нам дорога Богом дана,
Її не можна обминути,
Я більш тебе не буду ганити,
Навіть тоді, коли морози люті.

Бо ж ми одна навік родина
І мрія, і любов у нас єдина.

* * *

Тобі я злого не чинив,
Мирюсь з твоїми примхами.
І чим тобі я не вгодив,
Хто нам золу гірку надихав?

А з нею хати не зведеш
І голуби гнізда не звиють,
Про завтра ти подумай теж,
Доші зневіру нехай змиють.

Щоб не було у хаті лих,
Щоби світилися віконця,
Не слухай язиків пустих,
Що хочуть вкрасти сонце.

Нам ліпшого у світі не знайти,
Разом нам вкупі йти!

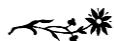
* * *

Не раньте душі зневірою,
Хай не затъмарять дух,
Ви побратайтесь із вірою,
Легшим буде ваш рух.

Легко відкриється обрій,
З сонцем і зорями світ,
Жити вам буде добре,
Довгих наврочених літ.

Стежка покличе до хати,
Ніжно всміхнеться вишня.
І друзів буде багато,
І мрій незалишніх.

То ж поспішайте на свято,
Рідна чекає хата.

* * *

Поет ішов літам на сповідь,
Щоб душу вивернуть, мовляв,
Вона у нього, як весняна повінь,
Ніщо він в закамарки не ховав.

Співав, як міг, а більш уміло
Про те, що у житті пізнав,
І не лякається критиків, а сміло
В віршах він Україну прославляв.

Вона дала йому і хліб і сіль,
Стежки солодкі й полинові,
І радість перемог, і втрати біль,
І усміх калинової любові.

Та ще наказ, щоб пам'ятав,
Зневіру в душу не пускав.

* * *

Не діліть кохання,
Не судіть кохання,
Бо любов єдина,
Вона раз буває.

Ясна, ніби небо,
Як слюза горюча,
Спалахне у стресах,
В золотих обручках.

Лиш сліпі не бачать
І глухі не чують,
Глумляться над ними,
А любов сіяє

Серед ночей слізних
У обіймах квітів.

* * *

Я ніс тобі проліски білі,
Був сніг на талевинах білий,
Ще пісні не було у лісі.
Тебе бракувало мені.

Стежок ще у лісі не було,
А пролісків білих – море,
Як піни у березі літом.
Боявсь наступити на квіти.

Я ніс тобі проліски білі
З росою цнотливою білою.
Сміялося сонце на квітах.

Сміялись дерева із мене.
А я обережно ступав,
Щоби не розхлюпати пісню.

* * *

Тихше! Клятву дають дерева –
Вінозеленим листом шуміти.
Тихше! Клятву дають птахи –
Співом веселим будити ранок.

Тихше! Клятву сонце сурмить –
Землю теплом поїти!
Чуєте, не дрімайте!
Чого ж ви такі байдужі?

Вірте деревам, люди!
Вірте стежинам, люди!
Сонцю повірте, люди!

Тільки не вірте байдужим,
Тим, хто цей світ не любить,
Тим, хто незрушний, не вірте!

* * *

А в чім моя заслуга?
Що сад я посадив,
Що не підвів я друга,
Тебе я полюбив.

Що в час наш неповторний
Я сіяв зерна щиро,
Дивився в небо зrimo,
Не гнувся у покорі.

Тому життя тривало
І гріло наші душі,
І радощів немало.
Стежок я не порушив.

Тож гудити не варто –
Щаслива наша карта.

* * *

Життя прожить – не поле перейти,
Крутих доріг не помічати.
Нелегко щастя те знайти
І всі негоди подолати.

І час свій довго карбувати,
Ліпить із глини геніїв лихих,
Й невинним кару відбувати
Не за своїх, а за чужих.

Життя іде по вертикалі,
То навпрошки, то далі.
А обіч десь сковалась доля.
А мо', під музику танцює в залі?

А наші плачуть спориши,
А в них літа і болі-бариши.

* * *

Ми ловим кожну мить,
І нам здається, що її спіймали.
Вона вже не прукається, лежить,
А вам усе замало.

Вернути хочете усе зараз,
Усі здобутки, що згубили.
А де ж дістати тої сили,
Щоби здолати високий перелаз.

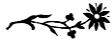
Надіялись на знайдену підкову,
Що вже лежить на вашому столі.
Невже це ваша доля?
І сумніви вертають знову.

А мить була і зникла з вітром,
Це був лиш сон – ваш витвір.

Непізнаний світ

*У кожної людини своя стежка,
І сонце неоманливе вгорі,
І пісня вимріяна теж є,
Що з нею ходять на зорі.*

* * *

На гострих косах карий день
Косив пожовклі трави.
Журавль обіч журавель,
Дививсь на жовті барви.

* * *

Подумки рахуєм свої роки,
Ті, що відлетіли із веснами.
Чуємо ночами їхні кроки,
Болями гіркими вони скреснуть.

* * *

На півдорозі перелази
Загородили громом шлях.
Ми зупинилися одразу.
І день погас,
Щоб ми вночі їх подолали,
Бо спочивати ще не час.

* * *

Все дрібне піде у безвість,
Як осінній дим,
І брехня, й її улесливість
За нещирість рим.

* * *

Зліта пташиний спів,
Радіють клени.
Теплом він душі обігрів
В вінках зелених.

* * *

Блісне неба голубінь,
Війне весен спогад,
Забере із серця тінь,
Що мостилась поряд.

* * *

У білій пшибці білий день
Колише білий цвіт,
І лине пісня із вишень,
Веселить білий світ.

* * *

В розливі думок шукаємо істину,
Оту, що втекла від нас восени.
Їй стало із нами занадто затісно,
Схovalась в долині за сиві тини.

* * *

Чужа сльоза не зігріє,
Своя - сіллю запече,
В тихий ранок зазоріє,
З вітрами втече.

* * *

Здавалося, що дощ іде,
А то сльози у вікнах.
Стежка болі пряде
З сороками-свідками.

* * *

Осліпли ліхтарі,
Стежки пішли на спокій.
Зірки сяйнули на порі,
Сховалися мороки.

* * *

Дощі змили стежку,
Побігли до річки.
Висуши одежку
На сухім поріжку.

* * *

Громи лякали птахів на деревах
І небо різали навхрест
Своїм іржавим ревом,
Людський не чуючи протест.

* * *

Не повірили, не вспіли,
Може, й часу не було,
Оглянутися не вміли,
Прогуло все й не збулось.

* * *

Ми не винні - винен хтось.
Сірий світ, сиве волосся,
Сумний день... щось не вдалось...
Ми не винні - винен хтось.

* * *

Над чорним морем білий світ
Човни риختує в далі,
І чайок проводжа в політ,
Щоб не було печалі.

* * *

Відшуміли березові роки,
Біль пекучий в очах.
Посивіли вони від мороки,
Не врятує небесний дах.

* * *

В сузір'ї зір святкує небо,
Навколо милується ніч,
І місяць, як веселий лебідь,
Пливе з усмішкою навстріч.

* * *

Ще є на світі брехня і кривда,
Оманливі є береги,
Непізнані дива
Свої показують роги.

* * *

Перемучимось довгу ніч
І зустрінемо синій ранок.
Втому скинемо з пліч,
Ой, як мало було забаганок.

* * *

Тихо. Тиша...
Вечір висне
На обірваній струні.
Хмари тиснуть –
Сірі дні.

* * *

Я зачарований її усмішкою,
Вона вертає весен цвіт,
На серці радісно і втішно,
Веде в незнане, в білій світ.

* * *

Розбіглися дороги
Наліво і направо,
Із думами-тривогами
Долають втому.

* * *

Так несподівано прийшла зима,
Стежки покрилися снігами,
Спокою горобцям нема,
Під стріхами ховаються рядками.

* * *

Зводимо очі до неба,
Благаем дощу, то сонця,
Думи важкі теребим,
Тривожим в душі віконця.

* * *

Грузькі бувають дороги,
Бувають гіркі стежки,
А з ними задовгі тривоги
Наші полонята містки.

* * *

Давно дошу немає,
І журиться трава,
Чекає з неба раю,
Коли втече жара.

* * *

На коронах вишневих
Цвіт пробивається білий.
То чується шепіт весен
Небесно-спілій.

* * *

Білі тіні проганяють чорні пасма,
День квітчають сонцем рясно.
То загадками, то мріями
Землю обнімають сміло.

* * *

По краплі, по краплі
Падають тихо дощі.
Чого ж у небо лячно
Зорять кущі?

* * *

Посивілі дерева
Вітрів лякаються знов,
Щоб не прогнали ранків рожевих,
Не наламали дров.

* * *

Колосилося поле,
Зацвіла пшениця.
Доле, наша доле,
Зорею заіскрися.

* * *

На тлі прогіркливих стежок
Видніються ночами силуети,
В руках яких недописані
Сторінки наших згорьованих літ.
Як нам їх дописати світлими?

* * *

Яблуні ронили білий цвіт,
Його ловили долоні зелених стежок,
Щоб подарувати коханим.

* * *

За високими риштованнями
Бовваніють голі рами майбутніх
вікон,
За котрими злетять рапсодії
наших мрій.
Як відшукати твоє вікно?

* * *

Ми ловимо слово у слові,
Його не здогнати з вітрами.
Ми міряєм стежки давно вже,
Протоптані драмами...

* * *

А треба іти нам швидше,
Щоб повернутись скоріше.
Навіщо стрічати важку прохолоду,
Що зраница нашу омріяну
квітами плоть.

* * *

Громовиці вдарили з чотирьох сторін,
Голуби злякалися і – в розгін.
Доганяв їх лементом дикий грім.

* * *

Кричу крізь ніч,
Гукаю друзів,
А обеліски їх мовчать.
Давно посохли верби в лузі,
Гірку залишили печаль.

* * *

Рушаєм щоднини все далі і далі,
Сліди залишаєм в роздумі доріг,
А поруч негода й печалі,
І сплески обіцянних втіх.

* * *

Крізь мливо усмішок
Шукаєм одну,
Що наші осяє душі.
Шукаєм її чарівну,
Що болі наши подушить.

* * *

Жіноча ніжність -
Божий дар,
Розпалює солодкий жар,
Несе нам чари сподівання
І мрії, і любов-бажання.

* * *

В обнімку з нектаром
Владує ніжність,
Квітнуть квіти,
Заціловані бджолами,
Солов'ям від любові тісно
У пісенному говорі.

* * *

Жовте листя вітер гонить
З гори на долину,
За собою осінь водить,
Дзвенить ринвами.

* * *

Шепочутъ вітри, засипані снігом,
А вирватись відтіль несила.
Невже їх здолає це лігво
Холодне, блудливе?

* * *

Як розігнати осінній смуток,
Щоб сонце всміхнулось дивом,
І день зяснів розкутий
Піснями-зливами?

* * *

Суботній вечір.
Суботня пісня
Десь заблудилася в затінку.
Вернутъ її іще не пізно,
Нехай вмоститься на причілку
І чекає понеділка.

* * *

Ми в подумках доганяєм мрії,
А вони все далі і далі.
Ми шляхи в утомі міряєм,
То в радощах, а то в печалі.

* * *

Опісля речемо, бувало,
А час не чекає, струмить
І кида під ноги зухвало
Оте, що ночами болить.

* * *

Знову з неба сніг впаде
Тихо, без оглядин.
Слід холодний прокладе
Із морозних ряден.

* * *

Далеким відлунням
Громи загриміли,
І важко усілись на плечі
Своїми солоними тінями,
Без слів і без речі.

* * *

Нас біди тиснули,
Нас болі гнітили,
Ми їх обминали, не чули,
У далеч дивилися сміло.

* * *

Купалась осінь в синьому тумані,
Крислаті вабила садки,
А вітер крилами до себе манив,
Ще теплі обіцяв стежки.

* * *

Давним-давно вістей немає,
Листи згубилися в дорозі.
Вона надіється, чекає,
Бо серце б'ється у тривозі.

* * *

Літєе літо ще надворі,
Качки купаються в озерах,
Чого ж сумує сивий терен?
Учора осінь стукала у двері.

* * *

Вирвався вітер і з маху
Він поламав кущі.
Пливуть вітри над дахами,
Ідуть рясні дощі.

* * *

Весна тікає все від мене
І сивіють терен-кущі.
А я у клопоті щоденнім
Пишу на згадку їм вірші.

* * *

Сивіють стоптані дороги,
Стежки вдогін за ними бігли,
Несли набутки і тривоги
В дарунок світу білому.

* * *

А дощ ішов вже другий тиждень,
Залив дороги і стежки.
Він був давно вже там залишнім,
Журились зморені садки.

* * *

Світ захитався, не зумів
Прийняти чужі закони.
Тікав через глибокий рів
На рідні гони.
Там поруч віра і довіра,
Де правда у брехні не тоне.

* * *

Ніч обгорнула долину,
Верби схилились над річкою,
Сльози ронила калина,
Місяць запалював свічку.

* * *

Духмяні роси навесні
До себе горнуть пісню.
І цвітом розцвітають дні
У зорянім намисті.

* * *

Не питай, не розпитуй – запізно.
Все пішло за вітрами удаль,
Лиш на спогад лишилася пісня,
І твоя, і моя печаль.

* * *

Кричу: «Вернись,
Є ще надія,
Ще наш розквітне сад
І наша виболена мрія,
Котру не вбив осінній град».

* * *

Забігав вечір дрібно
Серед пахучих трав,
Котрі засяяли срібно
У сяєві заграв.

* * *

Навколо безліч див,
Що їх принесли птиці,
Біжать дощі із довгих ринв,
Їм сад веселий сниться.

* * *

Стурбовані річки течуть,
Спішати до моря в березні,
У поміч їм дощі ідуть
З веселим вереском.

* * *

Нехай кричать вітри,
Нехай дощі вертають,
Нехай струмки біжать з гори
З веселим водограєм.

* * *

Не питайте, чого сивий,
Не моя вина.
Скільки було в світі дива,
Випив бід до дна.

* * *

Не гнівайтесь, весно,
Що птахи спізнилися,
Холодне небо скреснуло.
Ще вернуться ранки чудесні
З теплими веснами.

* * *

Стояла одна під вербою,
Їй місяць косу цілував.
Весь вечір його виглядала.
До іншої стежку топтав...

* * *

Далекі світи, незнайомі дороги,
Дрімучі ліси
І пустелі морів.
А душу тривожать тривоги
В обіймах гріхів.

* * *

Вечір втихомирився і зблід,
Ніч йому дарує перевесла,
І кричать йому зозулі вслід:
- Ти сьогодні був чудесний!

* * *

Блискавка сяйнула за вікном,
Птахи поховались в гнізда.
Ніч покрила їх рядном
Від погоди злісної.

* * *

Сонце ніжилось спекою,
Бджоли грали на дворядці,
Задрімали у гнізді лелеки,
Молоді стрічалися на кладці.

* * *

Пада сніг з подолку ночі,
Вітер стих, не віє.
Спокій їм зима пророчить,
Шепотом на віях.

* * *

Від розпуки і болю
Спохмурніли поля.
Нелегку їм долю
Дарувала земля.

* * *

І був початок. Час летить,
Мурує кладки і мости.
І без оглядини спішить
Туди, де юрмляться хрести.

* * *

Всміхнулась осінь на стежках
І зорить часто в вікна.
Когось чекає до вінця,
Бо їй одній надворі сумно.

* * *

День забарився і заснув
Від літньої утоми.
А може, бродить допізна
Десь за городами.

* * *

Громи калину обломали,
Червоні слози вітер потопив.
Вона біди такої не чекала,
А дощ всю ніч назло їй лив.

* * *

Ще вчора вечір всміхався
квітнолицій,
Ще вчора жартували вишняки.
Чого ж сьогодні, ніби гицель,
Переполохав всі стежки?

* * *

Ми не знайшли своєї.
На поміч бігли дубчаки,
Закутані в киреї,
Шукать загублені стежки.

* * *

В мілкому озері сутужно рибам,
Немає плесу і розгону,
Качки і ті шукають копанку,
Дощу чекають, сум прогонять.

* * *

Учора рядки гомоніли
І душу мою п'янили.
Учора...
Сьогодні скреснули болями
І почорніли.

* * *

Кажуть, що час лікує,
Кажуть, можливо, буває.
Ми добрих тих слів нечуєм,
За це він нас часто карає.

* * *

Що минуло - не вернеться,
Довгі випали дощі.
Про минуле лиш гикнеться
І воскресне у душі.

* * *

Косила ніч останні зблиски пам'яті.
Вона спішила до високих силуетів,
Що мріяли подарувати їй спогади,
Котрі загубилися в вирі гріхів.

* * *

Барабанив грім по голій стерні,
Нітилися згублені колоски жита.
Їм здавалося, що то прилетіли
жайвори,
Щоб взяти їх на свої співучі крила.

* * *

На високому березі майоріла постать.
Вона була схожа на сумний маяк,
Що вдивлявся в далину й далеч
Невідомих доріг,
Минулих і майбутніх.

* * *

Розлука, зрада і зневір'я,
Розбиті сни і пустота.
Куди сховалися надія
І наша мрія золота?

* * *

Біле чоло білої зими
Бліскотіло на білих перевеслах,
Що юрмилися в обіймах
Білих рушників.

* * *

Уважно зорили зірки
На вибрики веселки.
Та їм стелила осяйні стежки
На золотих круженках.

* * *

Любов братас пісню й мрію,
Перестороги їм невтімки.
Вона солодке лиш леліє
І цвітом вквітчує стежки.

* * *

А над горами сяють зорі,
В ущелинах панує темінь,
А оддалік шумує море,
І місяць зором креще кремінь.

* * *

Майнула тінь
І зникла за вікном,
Вдогін дощу холодні краплі
Сліди уміють.
А навздогін зів'яла пам'ять
Блісне...

* * *

Осиротілих сонячків у пізню осінь
Полонили завзяті горобці.
Качки ще бавились у копанці,
Та сум квітчався на лиці.

* * *

Колиштуть небо жайвори,
Пшеничний лан вітають.
Діждались жнива до пори,
З веселим піснеграєм.
А на весільному столі
Чекали короваї.

* * *

Не тікайте від пісень,
Запросіть до хати.
Засіяє ясен-день
Й усміхнеться мати,
Й хліб на вашому столі
Великодним святом.

* * *

Туркоче голубка - бідує одна,
Прийшла ненароком до неї біда.
Гніздо буревій розкидав учора
І голуб пропав - непрошене горе.

* * *

Пливуть човни,
Вода прозора,
І душу радують пісні.
Отак усе б було довкола,
Щоби не тішилося зло.

* * *

Гарно, як гарно навколо,
Шепочутъ зелені гаї.
Виспівуютьайніжнє соло
Твої і мої солов'ї.

* * *

В далекім сузір'ї,
Де вітер і тьма,
Де змеркли поховані зорі,
Тамтиша,
Там зойку і сварок нема -
В небесному морі.

* * *

В саду черешні плачуть,
Від холоду - печаль.
Вітри шалені скачуть
У чорну даль.

* * *

Розтанув сніг,
І усміхнулася долина,
В долонях теплих заіскрився цвіт,
І голос птаха ніжно злинув,
Й омолодився білий світ.

* * *

Вечір заіскрився зорями і піснями,
І пташиним подивом у гніздах,
Зазоріло небо ніжними зірками...
І було всім весело,
Хоч було затісно.

* * *

Хтось любить легіт вечоровий,
Коли навколо солов'їний хор,
А я люблю небесні зорі
Ітишу чарівних дібров.

* * *

О! Скільки тих чудес на світі,
Непізнаних іще в житті.
Шукаєм їх зимою й літом,
І губимося в пустоті.

* * *

Стояла спека третій день,
Журились верби на осонні.
Не було птахів, ні пісень,
І все живе потонуло.

* * *

Скільки цвіту, скільки сміху
Наносили солов'ї.
Із весінніми привітами
Заквітчалися гаї.

* * *

До річки близько,
До лісу - гони,
А місяць з вітром
Гаї полонив.

* * *

Весна заквітчалається цвітом,
І спів солов'їний дзвенів,
І зорі сіяли над світом.
В їх лементі він молодів.

* * *

Торішні вертаються сни
З суботи на неділю,
Несуть з минулої весни
Сади розцвілі.

* * *

Ми перебудемо відлигу,
Зима на крилах прилетить,
Сади обблітить й поле мигом,
І стане в вікна снігом бить.

* * *

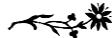
Блудила ніч, тривожна ніч
Без зір, без свіч.
І принесли вітри тривожну річ -
В тривожних звонах
Конала ніч.

* * *

«Я не знаю, хто кого морочить» -
І я теж промовлю ці слова.
Мудрих я послухати охочий,
Тільки б не боліла голова.

* * *

Карбуються у пам'яті дороги і стежки.
На них незгоди валимо, мовляв,
Це їх гріхи.
А ми свої за пазуху, подалі од очей -
Полегшає одразу тягар з своїх плечей.

* * *

Біг вечір босоніж,
Сміялися дерева і кущі.
Він без оглядки біг скоріш,
А вслід йому – рясні дощі,
Що надокучили без тями
Своїми мокрими стежками.

* * *

Листопад, листя падає.
Листопад зиму нагадує.
Птахам сниться іще літо.
Листя пада, листопад
Бавиться із вітром.

* * *

Уже на крилах золотих
В гаї злітає осінь,
І ласкаво запрошує
До себе в гості.

* * *

Що відповісти
І які почати речі?
Минуле не бере в полон.
Важкі роки лягли на плечі,
А все останнє ніби сон.

* * *

Майнули весни надто скоро,
Скрипить за хатою горіх.
А вслід лише гіркі докори
Та недотепний сміх.

* * *

Купалось сонце у ставку,
До берега спішили гуси,
І тріпотіла рибка на гачку
У рибака безвусого.

* * *

Зібралися і біжимо до річки,
А вслід - солодкі бджоли.
Ні душі, лиш голубіють комиші
На тихій річці.

* * *

Колись відійду,
Не стане у серці кисню,
І тихо-тихо
У безвість полину,
А вам залишу пісню.

* * *

Котився віз без двох коліс.
А де ж візник, а де колеса?
Він все губив, що тільки віз,
І ні набутків, ні адреси.

* * *

Стелився дим по зеленій долині
І все дивувався:
Долина цвіла,
А він у дупло заховався,
Щоб квітам не сіяти зла.

* * *

Віра,
Надія,
Любов, –
Ніби молитву шепчу.
В Віру я вірюю,
Надію не згублю,
А в серці несусь
Палахкучу Любов.

* * *

«Спіши, – шептав у вухо вітер, –
Спіши, бо буря злине скоро».
А я не вірив –
Мене манило до себе море.

* * *

Очманів на сонці сонях,
Топиться в хмелю,
А бджола його цілує,
Шепче: «Я люблю!»

* * *

А час то тліє,
То горить, то снить,
А то спішить.
Одних він хоче зупинити,
А іншим напророчить жити!

* * *

Я не знов іще її імені
І не біг їй навстріч.
А доля стелила стежки свої
До неї
І пророчила нам майбуття.

* * *

Цвіт зірвався і впав у зелені трави,
Провинно дивився вітер
На плакучі гілки.

* * *

В дорогу беру з собою
Цілушки і пушку солі,
І мамину пісню,
І цього мені доволі.

* * *

Ви гадаєте, що ночами вітри сплять?
Ні,
Вони замітають гріхи
Тих,
Що ночами їх насіяли.

* * *

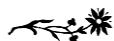
Вписати правила з граматики
В свій зошит,
Не зробивши помилок,
Не кожному це вдається
В житті.

* * *

Ми повинні когось чекати,
Ми повинні когось доганяти,
Ми повинні завжди бути в русі,
Щоб у житті не спікнутись.

* * *

Хоч ми різні, але схожі
Вчинками
І характером.
А чого ж ми
Раптом розлучаємося?

* * *

Благала веселка сонце,
Щоб воно її не цілувало:
«Я боюсь тебе!»
«Ще один поцілунок
І я померкну».

* * *

Двигуни прополюють небо,
Ревом ріжуть хмар блакить,
За ними вогняні завії...
А чого ж душа моя болить?

* * *

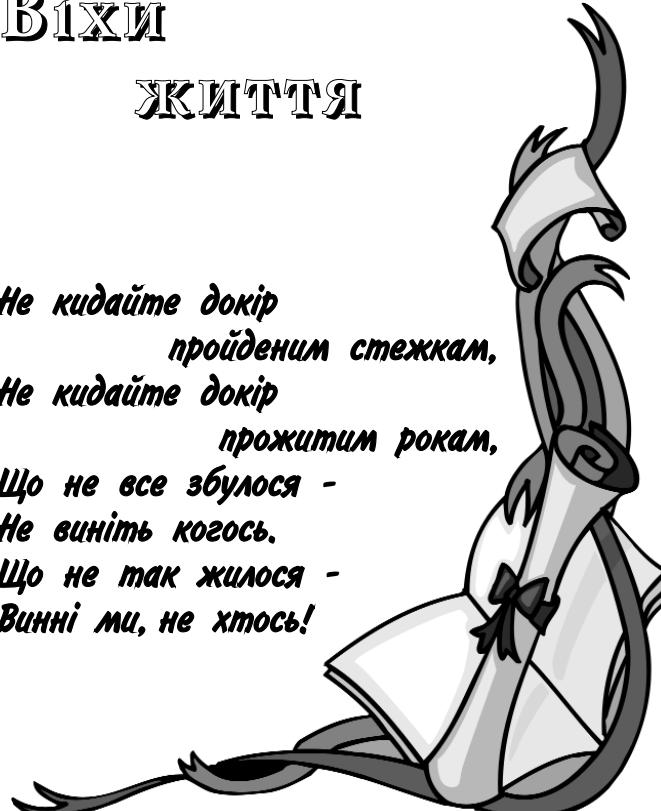
Ми в світовому колообігу
Знайшли своє гніздо.
І дякуємо Богові,
Не падаєм на дно.

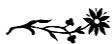
* * *

Я знов в полоні мрій,
Чекаю весен цвіту,
Щоб серце він мое зігрів
Веселим світом.

Віхи ЖИТТЯ

*Не кидайте докір
пройденим стежкам,
Не кидайте докір
прожитим рокам,
Що не все збулося -
Не виніть когось.
Що не так жилося -
Винні ми, не хтось!*

*Aх, ці роки летять, як метеори,
В житті їм спокою нема.
Знялися із вітром, полетіли,
А вчора ще була весна.*

*Ходили в школу спозарання,
Вивчали, скільки двічі два,
А потім усміхнулося кохання
І знову зацвіла весна.*

*Летять роки, як метеори,
Їх повернути вже несила,
Несуть вони і сонце й зорі,
І дні і тихі, й голосливі.*

*Та їх нам гудити не треба,
Щоб не сміялись люди,
Бо нас навчили, що двічі два
Завжди чотири буде.*

Перші кроки у журналістиці.
Відповідальний секретар газети «Колективне життя»
(м. Тростянець) Іван Мельник дає перше завдання Кирилу
Курашкевичу (1937 рік)

*Пізнати світ із книг –
це, може, непогано...
А спробуй-но пізнай
з неходженіх доріг,
І вичитавши істину із них,
доповніть її з книг.*

Студент
Харківського
технікуму журналістики
Кирило Курасhevич
(1938 рік)

...А завтра була війна...
Курсанти Київського військового училища ім. М. Калініна
Кирило Курасhevич (справа) і Трохим Ярош (1941 рік)

*Не треба нічого боятися,
Коли у тебе ціль ясна,
На краще треба сподіватися,
І пісня зрине голосна.*

*I поведе тебе до сонця,
Наокіл розцвітуть садки,
І стрінуть милої віконця,
І світ, котрий тебе вродив.*

*Бої, бої,
Короткі та пекучі.
Дороги кулями
устелені навхрест,
А над ставками верби –
Зранені, плаکучі,
І скільки ще гірких,
нелегких верст.*

Кирило Курашкевич
під час короткої
хвилини перепочинку
записує нові вірші
(1945 рік)

*Мені хмари застеляли путь,
З картечі стріляли поганці,
Тричі вбивали мене, мабуть,
А я воскресав уранці.*

*Придорожні шуміли клени,
Співало поле пшеничне,
Боронив тебе, земле-нене,
Щоб була ти як подвиг вічна.*

Слухати військової академії під час перерви. Третій зліва – Кирило Курашкевич (1948 рік)

Випускник
військової академії
Кирило Курашкевич
(1951 рік)

*Пульсую серце – це епохи гарм,
Пульсую рік за роком,
Хотів би я, щоб без мороки
Мій вірш був людям варт,
А Слово віщє – Божий дар,
Інакше і писать навіщо?*

Київ, травень (1964 рік).
На Хрещатику (справа наліво) письменники Кирило
Курашкевич, Василь Большак та Григорій Вартанов

Дні української літератури на Полтавщині (1974 рік)

Кирило Курашкевич (справа), Юрій Збанацький та Павло Глазовий на Полтавщині (1974 рік)

392

Спілкування з колегами

Кирило Курашкевич (справа) з фронтовим товаришем (1979 рік)

393

Кирило Курашкевич на зустрічі ветеранів 9 травня (1987 рік)

394

Письменники на відпочинку (1990 рік)

395

Творча співпраця.
Igor Nizhnik i Kirill Kurankevich шукають мелодію до віршів (2000 рік)

396

397

Привітання з 80-річним ювілеєм Кирило Куранкевич
приймає разом з дружиною Емілією Іванівною (2000 рік)

*Нас любов оберіга
Тихо її непомітно,
Не кричить –
вона ніжна
Та тримає міцно.
До безтязми
І до скону
з нами.
Та чи всім
це звісно?*

*Нас, грішних, не судіть,
Ми лихо відвернули,
В окопах спасли рінь,
Як жаль, про це забули.
Сльоза пече і досі
У матерів в очах,
А рани все голосять
В солдатів по ночах.*

398

Зміст

Слово до читача

3

Колообіг думок

5

З вогняної метелиці

177

Перо журавлине

241

Вічна загадка

279

Завітне слово

311

Сонети

329

Непізнаний світ

345

Віхи життя

383

399

Літературно-художнє видання

Кирило Володимирович КУРАШКЕВИЧ

**ВДОГІН
ЗА ВЕСНОЮ**

Поетичні роздуми

Керівник проекту *Т. Ковальова*

Редактор *Н. Щербак*

Технічний редактор *Н. Петрова*

Комп'ютерна верстка *В. Вербицького*

Художнє оформлення *О. Метелици*

Фото використані із сімейного архіву

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру видавців ДК № 1037 від 12.09.02.

Підписано до друку 18.11.03. Формат 70 x 100^{1/32}.

Папір офс. Гарнітура Шкільна. Друк офс.

Умовн. друк. арк. 16,13. Умовн. фарбовідб. 16,45.

Обл.-вид. арк. 14,8.

Зам. 3-501.

Видавництво «Азимут-Україна»
04074, м. Київ, вул. Автозаводська, 2, корп. 1, оф. 57
тел./факс (044) 467-6578
E-mail: azimut@ism.kiev.ua // www.azimut-ukraine.kiev.ua